

I00

onderdeel van Panteia

De praktijk van derdenrekeningen

**Een onderzoek onder notarissen,
gerechtsdeurwaarders en Advocaten**

Koos van Dijken, Zosja Berdowski, Peter Henk Eshuis

© WODC, Ministerie van Justitie. Auteursrechten voorbehouden

Leiden, 31 juli 2006

Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven (IOO bv)

Schipholweg 13-15

Postbus 985

2300 AZ Leiden

tel: 071 525 36 00

fax: 071 525 36 01

e-mail: info@ioo.nl

www.IOO.nl

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij het Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven (IOO bv). Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van het WODC. IOO bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Summary	11
1 Inleiding	19
1.1 Aanleiding	19
1.2 Onderzoeksaanpak	20
1.3 Leeswijzer	20
2 Probleemstelling en werkwijze	21
2.1 Inleiding	21
2.2 Probleemstelling	21
2.3 Werkwijze	22
3 Regelgeving	29
3.1 Inleiding	29
3.2 Notarissen en gerechtsdeurwaarders	29
3.3 Regelgeving advocaten	30
3.4 Renteregeling	33
4 Derdenrekeningen in de praktijk	35
4.1 Algemene en bijzondere derdenrekeningen	35
4.2 Aantal derdenrekeningen	38
4.3 Saldi van derdenrekeningen	39
4.4 Boeking van en naar derdenrekeningen	41
4.5 De toereikendheid van het saldo	46
4.6 Saldotekort	50
4.7 Scheiding van rekeningen	52
4.8 Afhandeling van rente-inkomsten	55
4.9 Houding tegenover derdenrekeningen	56
4.10 Mening over derdenrekening	57
4.11 Ervaringen met toezichthouders	67
4.12 Conclusies	68
5 Financieel toezicht op derdenrekeningen	71
5.1 Inleiding	71
5.2 De belangrijkste toezichthouders	71
5.3 De aard van het toezicht van de belangrijkste toezichthouders bij de beroepsgroepen	74
5.4 Resultaten van toezicht notariaat	84
5.5 Resultaten toezicht gerechtsdeurwaarders	90
5.6 Resultaten toezicht advocatuur	95
5.7 Conclusies	99

6	Conclusies	103
6.1	Inleiding	103
6.2	Kenmerken derdenrekeningen	103
6.3	Mate van scheiding tussen rekeningen	105
6.4	Praktische voordelen en nadelen	108
6.5	Toezicht	110
6.6	Mogelijke aanpassingen financieel toezicht	114
	Bijlage 1 Begeleidingscommissie	117
	Bijlage 2a Vragenlijst gerechtsdeurwaarders	119
	Bijlage 2b Vragenlijst advocaten	127
	Bijlage 2c Vragenlijst notarissen	137
	Bijlage 3 Geraadpleegde bronnen	145
	Bijlage 4 Stellingen over derdenrekening	147
	Bijlage 5 Betrouwbaarheidsmarges	149

Samenvatting

Notarissen, gerechtsdeurwaarders en advocaten ontvangen beroepshalve geld dat van derden is. Om deze gelden buiten het vermogen van die beroepsbeoefenaren te houden, zijn eind jaren negentig diverse regelingen getroffen. Voor notarissen en gerechtsdeurwaarders worden via - nagenoeg identieke - wettelijke regelingen de derdengelden stringent afgescheiden van de overige rekeningen van het kantoor of van de beroepsbeoefenaar. De notarissen en gerechtsdeurwaarders gebruiken voor de derdengelden aparte rekeningen, zogenaamde 'kwaliteitsrekeningen'. Voor de advocaten geldt geen wettelijke regeling. De advocaat is volgens de beroepsregels verplicht om een aparte stichting derdengelden als rechtspersoon te gebruiken voor de derdengelden.

Voor de handhaving van het verplichte gebruik van derdengeldenrekeningen is een financieel toezichtregime en tuchtregime ontwikkeld. Het financiële toezicht op de notarissen en gerechtsdeurwaarders is opgedragen aan het Bureau Financieel Toezicht (BFT), terwijl het toezicht op de advocatuur bij de Nederlandse Orde van Advocaten ligt. Het tuchtregime is gedelegeerd aan de toezichthouders binnen elke beroepsgroep (Kamers van Toezicht, Kamer voor Gerechtsdeurwaarders, Dekens of Raden van Discipline).

De praktijk van de regelingen en verordeningen met betrekking tot de derdengelden en het toezicht daarop heeft zich de afgelopen vijf jaar kunnen ontwikkelen. De minister van Justitie heeft diverse malen de Tweede Kamer toegezegd dat hij na enige jaren praktijkervaring de regelingen zou evalueren. Op grond hiervan heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie het Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven (IOO) verzocht om een evaluatieonderzoek te verrichten naar de praktijkervaringen met de wettelijke en beroepsregelingen met betrekking tot de derdenrekeningen.

Het evaluatieonderzoek richt zich op de aard en omvang van het gebruik van derdenrekeningen en op de bruikbaarheid van de regelingen voor de beroepsgroepen. In het onderzoek wordt beoordeeld in hoeverre de beroepspraktijk afwijkt van de wettelijke bepalingen. Daarnaast staan in dit onderzoek het toezicht op het gebruik van derdenrekeningen en de effectiviteit van het toezicht centraal.

Voor het evaluatieonderzoek is gebruik gemaakt van openbare gegevens van de toezichthouders met betrekking tot derdengelden, zijn ervaringen en meningen van de deken geïnterviewd en zijn gesprekken gevoerd met beroepsbeoefenaren. Daarnaast zijn de resultaten van het evaluatieonderzoek vooral gebaseerd op de gegevens die verkregen zijn uit een internetenquête onder 690 notarissen, gerechtsdeurwaarders en advocaten. Door middel van deze internetenquête onder een grote

groep beroepsbeoefenaren is geïnventariseerd wat - naar de mening van deze beroepsbeoefenaren - de huidige praktijk is van de derdenrekeningen.

Aard en omvang van het gebruik van derdenrekeningen

Alle beroepsbeoefenaren hebben één of meer derdenrekeningen. Meestal is dat een algemene derdenrekening. Dat is een rekening die gebruikt wordt voor de betalingen van en aan meerdere derden. Daarnaast heeft een derde van de beroepsbeoefenaren ook één of meer bijzondere derdenrekeningen. Een bijzondere derdenrekening is een rekening die bedoeld is voor één zaak of één specifieke derde.

In vergelijking met de gerechtsdeurwaarders en de advocaten hebben de notarissen de meeste derdenrekeningen, staan op hun derdenrekeningen de hoogste kwartaalsaldi en zijn de bedragen per transactie het omvangrijkst. Op de derdenrekeningen van gerechtsdeurwaarders vinden de meeste transacties per jaar plaats. Advocaten gebruiken de derdenrekening het minst. Sommige advocaten hebben de derdenrekening zelfs nog nooit gebruikt.

Er bestaat, en bestond, zeker in de advocatuur het vermoeden dat onregelmatigheden met derdengelden de meeste kans hadden zich voor te doen bij de beroepsbeoefenaren die werkzaam zijn bij de kleinere kantoren en bij eenmanskantoren. Voor deze veronderstelling wordt in de praktijk geen bewijs gevonden. De omvang van de saldi op de derdenrekeningen, het gemiddelde transactiebedrag en de rol, betekenis, voor- en nadelen van de derdenrekening verschillen wel naar kantoor grootte. Er is echter geen statistisch verband aangetroffen tussen de meldingen over negatieve bewaringsposities in de enquête en de kantoor grootte. Ook het BFT maakt in het financiële toezicht bij gerechtsdeurwaarders en bij notarissen geen melding van een verband tussen het aantal bevindingen en de kantoor grootte.

Op basis van de enquêteresultaten is geraamd dat in 2005 het landelijke totaal van de saldi acht miljard euro bedraagt. Notarissen hebben 96% van dit bedrag onder hun beheer. Notarissen zijn dus in kwantitatieve zin de belangrijkste schatbewaarders van derdengelden.

Het naleven van de regels

Volgens de regels moeten notarissen, gerechtsdeurwaarders en advocaten een derdenrekening aanhouden ten behoeve van de gelden van derden. Alle beroepsbeoefenaren doen dat ook.

Er gelden strikte regels en procedures rond het financieel beheer van de derdenrekeningen. Bij een belangrijke minderheid van de beroepsbeoefenaren worden de regels niet goed toegepast en krijgt het onverwijd corrigeren van fouten onvoldoende inhoud. Ondanks het feit dat nega-

tieve bewaringsposities, onvoldoende scheiding van financiële verantwoordelijkheden, foutieve tenaamstellingen en verkeerde boekingen niet geoorloofd zijn, blijkt uit de enquêteresultaten en uit de bevindingen van het BFT dat een klein deel van beroepsbeoefenaren wel eens een steek laat vallen. De redenen voor deze omissies zijn velerlei, zoals nieuwe toetreders, fusies en overnames, onwetendheid, administratieve slordigheid, nalatigheid, beperkt financieel toezicht in de advocatuur en een verschillend sanctiebeleid van de tuchtrechtorganen binnen en tussen de beroepsgroepen. Dat deze omissies blijven optreden, onderstreept het belang van goed financieel toezicht en een consistent sanctiebeleid.

Zowel de uitvoering van de wettelijke regeling bij de notarissen en bij de gerechtsdeurwaarders als het onderbrengen van de derdengelden in een aparte rechtspersoon in de advocatuur sluit verwevenheid van geldstromen en verkeerde stortingen en betalingen niet uit. In de praktijk is de scheiding tussen derdenrekeningen en kantoorrekeningen niet volledig.

Volgens de regels moet het saldo op de derdenrekening voldoende zijn om aan de verplichtingen van derden te voldoen. Volgens 4% van de respondenten is dat in hun kantoor niet altijd het geval.

Volgens de regels moeten de kantoren specifieke maatregelen nemen om de scheiding van geldstromen te borgen. Deze maatregelen zijn: het gescheiden inrichten van de administratieve processen, regelmatig controleren op de toereikendheid van de saldi en een zorgvuldige procedure rond boekingen vanaf de derdenrekening. Zo zegt 37% van de notarissen dagelijks of wekelijks de toereikendheid van de saldi op de derdenrekeningen te controleren, is dit de praktijk bij 32% van de gerechtsdeurwaarders en bij 14% van de advocaten. Over het algemeen hantieren de advocaten de minste voorzorgmaatregelen om een juist gebruik van de derdengeldenrekeningen te borgen. Bovendien gedragen zij zich het minst naar de geest van de regels. Zo zegt 40% van de advocaten de eis om een boeking vanaf de derdenrekening te voorzien van twee handtekeningen niet na te leven conform de richtlijnen.

In de praktijk van het naleven van de regels blijkt dat regelmatige controles (dagelijks, wekelijks) van alle ontvangen en verrichte betalingen op en van alle rekeningen noodzakelijk zijn. Het is van belang dat de financiële toezichthouders hierop nadrukkelijk toezien. Hoewel negatieve bewaringsposities niet hetzelfde zijn als fraude, onderschrijven de beroepsbeoefenaren in de enquête de stelling dat onvoldoende gescheiden geldstromen fraude met en verduistering van derdengelden mogelijk maken.

De bruikbaarheid van de regels

Ruim veertig procent van de beroepsbeoefenaren heeft een positief oordeel over de derdenrekeningen. Zelfs een groter deel van de beroeps-

beoefenaren noemt positieve voordelen van de regelgeving rond derdenrekeningen. De genoemde voordelen door de beroepsbeoefenaren hebben een duidelijke inhoudelijke betekenis en versterken de rol van de notaris en gerechtsdeurwaarder als openbaar ambtenaar en van de advocaat als betrouwbare tussenpersoon. Het betreft voordelen die de beroepsbeoefenaren spontaan noemen, zoals: het waarborgen van de belangen van klanten, het versterken van de vertrouwenspositie, het verbeteren van de transparantie in het financiële beheer en het vergroten van de controlemogelijkheden.

Een kleiner, maar belangrijk, deel van de respondenten laat zich negatief uit over derdenrekeningen. De bezwaren betreffen de hoge administratieve lasten, de kosten van de derdenrekeningen, de formaliteiten en regels als de kantoor situatie wijzigt, complexe en onduidelijke regelgeving, en een gebrekkig toezicht.

De regels voor notarissen en gerechtsdeurwaarders lijken bruikbaar dan die van advocaten. Deze conclusie leiden wij af uit het gegeven dat notarissen en gerechtsdeurwaarders veel meer positieve kenmerken van derdenrekeningen weten op te noemen dan negatieve.

De meeste kritiek is geuit op de administratieve lasten of extra kosten die de derdenrekening met zich brengt. Deze kritiek is luider bij eenmanskantoren en bij advocaten. Grote kantoren en de meeste kantoren van notarissen en gerechtsdeurwaarders maken optimaal gebruik van geautomatiseerde hulpmiddelen, waardoor zij minder ongemak ervaren van de administratieve verplichtingen rond het financiële beheer van derdenrekeningen. Advocaten vinden de verplichting van een tweede handtekening erg bezwaarlijk.

De werking van het toezicht

Het Bureau Financieel Toezicht (BFT) voert het financiële toezicht op de derdenrekeningen van notarissen en van gerechtsdeurwaarders uit en de Nederlandse Orde van Advocaten en de Dekens doen dat ten aanzien van de derdenrekeningen van advocaten.

Het BFT controleert systematisch en regelmatig, en hanteert een moderne methodiek van risicoanalyse om het mogelijk oneigenlijke gebruik van derdenrekeningen op het spoor te komen. De resultaten van het financiële toezicht worden systematisch gerapporteerd in de kwartaal- en jaarrapportages van het BFT. De ondervraagde notarissen en gerechtsdeurwaarders beamen regelmatig te zijn gecontroleerd en doen ook melding van opmerkingen die zij hebben gekregen. Een bevinding van het BFT leidt doorgaans tot adequate maatregelen bij de beroepsbeoefenaar.

Bij de advocaten is het financiële toezicht minder systematisch, analytisch en transparant. Advocaten worden nauwelijks gecontroleerd: de respondenten doen melding van weinig of geen controles of opmerkingen en de Orde en de Dekens kunnen de uitkomsten van de controles niet

of nauwelijks laten zien. Zo is het opmerkelijk dat slechts een zeer beperkt aantal advocaten tuchtrechtelijke sancties heeft ondervonden door het niet-gebruiken van de tweede handtekening.

De effectiviteit van het financiële toezicht is mede afhankelijk van de sancties die zijn opgelegd nadat misstappen zijn gesignaleerd en gemeld aan de Kamers van Toezicht, de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders of de dekens. Dit sanctioneren vindt met grote vertraging en te weinig consistent plaats, aldus de responderende notarissen en gerechtsdeurwaarders. Van de advocatuur is in het geheel niet bekend of er gecontroleerd is, in welke gevallen er sancties zijn geweest en wat de resultaten van deze sancties waren.

Mogelijke aanpassingen financieel toezicht

Werking tweede handtekening niet zoals beoogd

Bij de introductie van de tweede handtekening in de advocatuur werd beoogd om een extra drempel in te bouwen tegen misbruik van derdengelden. Uit de grootschalige enquête in het praktijkonderzoek blijkt dat bij een zeer groot deel van de beroepsbeoefenaren dit beoogde effect niet of nauwelijks optreedt. De Orde zou stappen kunnen zetten om het financiële toezicht op oneigenlijk gebruik van derdengelden robuuster inhoud te geven.

Versterken preventieve toezicht

In de advocatuur en bij de gerechtsdeurwaarders is het preventieve toezicht minder ontwikkeld dan bij het notariaat. In de advocatuur zijn geheel nieuwe voorzieningen en procedures nodig om het preventieve toezicht te versterken. Voor de gerechtsdeurwaarders kan aangesloten worden bij de praktijk in het notariaat door het aantal instrumenten voor het BFT te vergroten (voorzittersgesprekken, bevindingen).

Toezicht heeft zijn prijs

De kosten en de administratieve lasten van het financiële toezicht in de advocatuur worden volledig door beroepsbeoefenaren zelf gedragen. In het notariaat en bij de gerechtsdeurwaarders wordt het financieel toezicht via het BFT bekostigd door de overheid. Welke methode de voorkeur verdient, is in het praktijkonderzoek niet vastgesteld.

Daarnaast dient afgewogen te worden dat het versterken van het financiële toezicht de administratieve lasten voor de beroepsbeoefenaren en voor de kantoren vergroot en nieuwe toetreders kan belemmeren.

De kosten van het versterken van het financiële toezicht moeten afgewogen worden tegen de onbekende baten (vermindere aansprakelijkheidsrisico's overheid, minder reputatieverlies en minder vertrouwensschade). Deze afweging dient plaats te vinden in de wetenschap dat de afgelopen jaren nauwelijks grote calamiteiten hebben plaatsgevonden met derdengelden.

Aanscherpen, standaardiseren en coördineren van de tuchtrechtspraak

De tuchtrechtspraak is versnipperd en weinig consistent. Tevens zijn velen van mening dat de snelheid en alertheid van optreden te wensen over laat. Het verdient derhalve aanbeveling om in het notariaat en de advocatuur de tuchtrechtspraak te verbeteren. Voor de gerechtsdeurwaarders is geen sprake van versnippering. Voor hen is er slechts één Kamer voor Gerechtsdeurwaarders. Wel is het mogelijk om het preventieve toezicht te versterken en om de tuchtrechtspraak consistent toe te passen en te versnellen.

Transparanter toezicht, betere gegevens ten behoeve van analysedoeleinden

Omdat de meeste toezichthouders geen overzicht bijhouden van de klachten die zij ontvangen, is het niet mogelijk een totaalbeeld te krijgen van de aard en omvang van de klachten. Bovendien is het onmogelijk de (financiële) risico's te kwantificeren die gelopen worden als gevolg van de huidige beroepspraktijk. Bovendien lenen de gegevens van het BFT en de Orde zich niet of nauwelijks voor statistische analyses over de praktijk ten aanzien van derdenrekeningen. Het toezicht is op gevalsbasis georganiseerd. De gegevens zijn niet ingericht voor overzichtsstudies of statistische analyses.

Eenzelfde conclusie kan worden getrokken ten aanzien van de tuchtrechtsuitspraken. Ook hier blijkt informatie niet of slechts gedeeltelijk beschikbaar te zijn en zijn data ongeschikt voor statistische analyses. Inmiddels heeft de Orde van de Minister van Justitie vernomen dat het wenselijk zou zijn dat een centraal tuchtregister wordt ontwikkeld. Hierdoor wordt het in de toekomst beter mogelijk om de resultaten van het financiële toezicht met betrekking tot derdenrekeningen aan te tonen.

Summary

In the course of their duties civil-law notaries, court bailiffs and solicitors receive money that belongs to third parties. In order to hold such money outside the sphere of control of those professional practitioners various arrangements were made at the end of the 1990s. For civil-law notaries and court bailiffs the third-party funds are strictly separated from the other accounts of the office or the professional by means of (virtually identical) legal regulations. The civil-law notaries and court bailiffs use separate accounts, referred to as designated accounts (*kwaliteitsrekeningen*), for the third-party funds. For the solicitors there is no legal arrangement. According to the rules of the profession the solicitor is obliged to use a separate third-party funds foundation as legal entity for the third-party funds.

A financial supervision regime and disciplinary regime have been developed for maintenance of the compulsory use of third-party funds accounts. Responsibility for the financial supervision of civil-law notaries and court bailiffs has been assigned to the Financial Supervision Office (BFT - *Bureau Financieel Toezicht*), while supervision of the legal profession rests with the Dutch Bar Association (*Nederlandse Orde van Advocaten*). The disciplinary regime has been delegated to the supervisors within each professional group (Supervisory Chambers, Chamber for Court Bailiffs, Deans or Disciplinary Boards - *Kamers van Toezicht, Kamer voor Gerechtsdeurwaarders, Dekens* or *Raden van Discipline*).

The practice of the arrangements and regulations with regard to third-party funds and their supervision have developed over the last five years. The justice minister has promised the Lower Chamber of the Dutch Parliament on various occasions that, after a number of years of practical experience, he would evaluate the arrangements. On the basis of this the Scientific Research and Documentation Centre (*WODC - Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum*) of the Ministry of Justice requested the Institute for Examination of Government Expenditure (*IOO - Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven*) to carry out an evaluation study of practical experiences with the legal and professional arrangements regarding the third-party funds accounts.

The evaluation study focuses on the nature and extent of the use of third-party funds accounts and on the usefulness of the arrangements for the professional groups. The study gives a judgement on the extent to which professional practice deviates from the provisions of law. It also focuses on the use of third-party funds accounts and the effectiveness of the supervision.

For the purpose of the evaluation study use has been made of public information from the supervisors with regard to third-party funds, experiences and opinions of Deans have been reviewed and discussions have been held with professional practitioners. In addition, the results of the evaluation study have been based primarily on data obtained from an internet survey of 690 civil-law notaries, court bailiffs and solicitors. This internet survey of a large group of professional practitioners was used to examine what - in the opinions of these professional practitioners - current practice is with regard to the third-party funds accounts.

Nature and scope of the use of third-party funds accounts

All professional practitioners have one or more third-party funds accounts. This is usually a general third-party funds account. This is an account that is used for payments to and from several third parties. In addition, a third of the professional practitioners also have one or more special third-party funds accounts. A special third-party funds account is an account that is intended for one transaction or one specific third party.

Compared with the court bailiffs and the solicitors, the civil-law notaries have the most third-party funds accounts, have the highest quarterly balances in their third-party funds accounts and the amounts per transaction are the highest. The most transactions per year take place in the third-party funds accounts of court bailiffs. Solicitors use the third-party funds account the least. Some solicitors have never used the third-party funds account at all.

Certainly in the legal profession the suspicion has always existed that irregularities with third-party funds were most likely to occur in the case of the professional practitioners working in the smaller offices and in the case of one-man offices. No evidence for this assumption is found in practice. The size of the balances in the third-party funds accounts, the average transaction amount and the role, significance, advantages and disadvantages of the third-party funds accounts do differ according to office size. However, no statistical relationship was found between the reports of negative custody positions in the survey and the office size. Neither does the BFT report of a relationship between the number of findings and the office size in its financial supervision performed at court bailiffs and civil-law notaries.

On the basis of the survey results it has been estimated that in 2005 the nation-wide total of the balances was eight billion euros. Civil-law notaries manage 96% of this amount. In quantitative terms, therefore, civil-law notaries are the major treasurers of third-party funds.

Compliance with the rules

According to the rules civil-law notaries, court bailiffs and solicitors must maintain a third-party funds account for purposes of third-party monies. All professional practitioners in fact do so.

Strict rules and procedures apply to the financial management of the third-party funds accounts. In the case of a significant minority of the professional practitioners the rules are not effectively applied and the immediate correction of errors is given insufficient substance. Despite the fact that negative custody positions, inadequate separation of financial responsibilities, incorrect naming of accounts and incorrect entries are not allowed, the survey results and the findings of the BFT reveal that a small proportion of professional practitioners sometimes take their eye off the ball. The reasons for such omissions are multiple, such as new entrants, mergers and take-overs, ignorance, administrative and accounting carelessness, negligence, limited financial supervision in the legal profession and differences in sanctions policies of the disciplinary bodies within and between the professional groups. The fact that such omissions continue to occur underlines the importance of sound financial supervision and a consistent policy on sanctions.

Neither the implementation of the legal arrangements with the civil-law notaries and the court bailiffs nor the placing of third-party funds in a separate legal entity in the legal profession excludes interweaving of funds flows or incorrect deposits and payments. In practice the separation between third-party funds accounts and office accounts is incomplete.

According to the rules the balance in the third-party funds account must be sufficient to meet the obligations of third parties. According to 4% of the respondents this is not always the case in their office.

According to the rules the offices must take specific measures to guarantee the separation of flows of funds. These measures are: separate organisation of the administrative and accounting processes, regular checking of the adequacy of the balances and a careful procedure regarding postings from the third-party funds account. In fact 37% of the civil-law notaries say that they check the adequacy of the balances in the third-party funds accounts daily or weekly, while this is the case with 32% of the court bailiffs and 14% of the solicitors. In general the solicitors adopt the least precautionary measures in order to guarantee correct use of the third-party funds accounts. In addition, it is they who behave least in the spirit of the rules. In fact 40% of the solicitors say that they do not comply with the requirement to provide two signatures for postings from the third-party funds account in accordance with the guidelines.

In the context of practical compliance with the rules it is found that regular checks (daily, weekly) are necessary of all payments received into and made from all accounts. It is important that the financial supervisors exercise express supervision of this. Although negative custody positions are not the same as fraud, the professional practitioners in the survey subscribe to the proposition that inadequately separated funds flows render fraud with and embezzlement of third-party funds possible.

The practicability of the rules

More than 40% of the professional practitioners have a positive view of the third-party funds accounts. An even larger proportion of the professional practitioners name positive benefits of the regulations surrounding third-party funds accounts. The benefits indicated by the professional practitioners have a clear, substantive significance and reinforce the role of the civil-law notary and court bailiff as public officials and that of the solicitor as a reliable intermediary. This relates to benefits named spontaneously by the professional practitioners, such as: guaranteeing the interests of clients, reinforcing the position of trust, improving the transparency of the financial management and increasing the audit possibilities.

A smaller but significant proportion of the respondents express negative opinions on third-party funds accounts. The objections relate to the high administrative and accounting burden, the cost of the third-party funds accounts, the formalities and rules if the office situation changes, complex and unclear regulations and inadequate supervision.

The rules for civil-law notaries and court bailiffs appear to be more practicable than those for solicitors. We draw this conclusion from the fact that civil-law notaries and court bailiffs are able to name many more positive than negative characteristics of third-party funds accounts.

The most criticism is expressed about the administrative and accounting burden or the additional costs that the third-party funds account entails. This criticism is louder in the case of one-man offices and solicitors. Large offices and most offices of civil-law notaries and court bailiffs make optimum use of computerised aids, as a result of which they experience less inconvenience from the administrative and accounting obligations regarding the financial management of third-party funds accounts. Solicitors find the requirement for a second signature very onerous.

Operation of the supervision

The BFT performs the financial supervision of the third-party funds accounts of civil-law notaries and court bailiffs, and the Dutch Bar Asso-

ciation and the Deans do so with regard to the third-party funds accounts of solicitors.

The BFT performs regular, systematic monitoring and uses a modern method of risk analysis in order to identify possibly improper use of third-party funds accounts. The results of the financial supervision are reported systematically in the BFT's quarterly and annual reports. The civil-law notaries and court bailiffs questioned confirm the fact that they are checked regularly and also report received findings from the BFT. Generally a BFT finding results in appropriate measures by the professional practitioner.

In the case of solicitors the financial supervision is less systematic, analytical and transparent. Solicitors are hardly monitored: the respondents report few if any checks or observations and the Bar Association and Deans can scarcely if at all show the results of the checks. It is notable therefore that only a very limited number of solicitors have been subject to disciplinary sanctions as a result of failure to apply the second signature.

The effectiveness of the financial supervision depends in part on the sanctions that have been applied after lapses have been identified and reported to the Disciplinary Boards, Chamber for Court Bailiffs or Deans (*Kamers van Toezicht, Kamer voor Gerechtsdeurwaarders* or *Dekens*). Such sanctioning takes place with too much delay and too little consistency, according to the responding civil-law notaries and court bailiffs. With respect to the legal profession it is not known at all whether checks have been made, in which cases there have been sanctions and what the results of those sanctions have been.

Possible changes to financial supervision

Operation of second signature not as envisaged

Introduction of the second signature in the legal profession was intended to incorporate an additional barrier against misuse of third-party funds. The large-scale enquiry in the survey of practice reveals that in the case of a very large proportion of the professional practitioners this envisaged effect is hardly occurring if at all. The Bar Association could take steps to give more robust content to the financial supervision of improper use of third-party funds.

Reinforcement of preventive supervision

In the legal profession and in the case of the court bailiffs the preventive supervision is less well-developed than in the case of the notarial profession. In the legal profession completely new provisions and procedures are necessary in order to reinforce the preventive supervision. For court bailiffs the practice of the notarial profession can be followed

by increasing the number of instruments for the BFT (chairman's talks, findings).

Supervision has its price

The costs and administrative and accounting burdens of financial supervision in the legal profession are borne in full by professional practitioners themselves. In the notarial profession and in the case of the court bailiffs the financial supervision is funded by government via the BFT. What method is preferable was not determined in the survey of practice.

In addition, it has to be taken into consideration that reinforcement of the financial supervision increases the administrative and accounting burdens for the professional practitioners and for the offices and can impede new entrants.

The costs of reinforcing financial supervision must be weighed against the unknown benefits (reduction of government liability risks, less damage to client confidence and reputation). This consideration should take place in the knowledge that in recent years there have been hardly any major disasters with third-party funds.

Tightening up, standardising and coordinating disciplinary proceedings

Disciplinary proceedings are fragmented and relatively inconsistent. In addition, many people believe that the speed and alertness of action leave something to be desired. It is therefore advisable to improve the disciplinary proceedings in the notarial and legal professions. The situation with regard to court bailiffs is not fragmented. For them there is only one Chamber of Court Bailiffs (*Kamer voor Gerechtsdeurwaarders*). It is possible, however, to reinforce the preventive supervision and to apply disciplinary proceedings consistently and more quickly.

More transparent supervision, better information for purposes of analysis

As most supervisors do not maintain an overview of the complaints they receive, it is not possible to obtain an overall picture of the nature and extent of the complaints. In addition, it is impossible to quantify the financial and other risks that are incurred as the result of current professional practice. Moreover the information held by the BFT and the Bar Association is hardly if at all suitable for the statistical analysis of practice regarding third-party funds accounts. The supervision is organised on a case by case basis. The information is not organised for summary studies or statistical analysis.

The same conclusion can be drawn with regard to disciplinary judgments. Here too, information is found to be unavailable or only partially available and the data are unsuitable for statistical analysis. In the meantime the Bar Association has been informed by the Justice Minister that it would be desirable for a central disciplinary register to be developed. This would make it more possible in the future to show the results of the financial supervision with regard to third-party funds accounts.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Notarissen, gerechtsdeurwaarders en advocaten ontvangen beroepshalve gelden van derden die zij gescheiden van hun eigen vermogen dienen te houden. Het gaat om gelden die hen niet toekomen maar derden. Deze derdengelden dienen buiten hun vermogen te vallen en dienen niet bloot te staan aan eventueel verhaal door schuldeisers van de notarissen, gerechtsdeurwaarders en advocaten.

Om deze gelden buiten het vermogen van de beroepsbeoefenaren te houden, zijn eind jaren negentig diverse regelingen getroffen. Voor notarissen en gerechtsdeurwaarders worden via - nagenoeg identieke - wettelijke regelingen de derdengelden strikt gescheiden van de overige rekeningen van het kantoor of van de beroepsbeoefenaar. Voor de advocaten geldt geen wettelijke regeling. De advocaat is op grond van de Boekhoudverordening 1998 van de Nederlandse Orde van Advocaten verplicht om een aparte Stichting Derdengelden als rechtspersoon te gebruiken voor de derdengelden. Door de figuur van de aparte rechtspersoon zijn de derdengelden afgescheiden van het eigen vermogen van de beroepsbeoefenaar.

Aangaande het verplichte gebruik van derdengeldenrekeningen of kwaliteitsrekeningen voor de derdengelden, is een financieel toezichtregime en tuchtregime ontwikkeld om een goede scheiding tussen derdengelden en overige gelden te borgen. Tevens moet het financiële toezichtregime en tuchtregime ervoor zorgen dat de kans op fraude met derdengelden geminimaliseerd wordt. Het financiële toezicht is opgedragen aan het Bureau Financieel Toezicht voor de notarissen en gerechtsdeurwaarders en aan de Nederlandse Orde van Advocaten voor de advocaten. Het tuchtregime is gedelegeerd aan de toezichthouders binnen elke beroepsgroep (Kamers van Toezicht, dekens of Raden van Discipline).

De praktijk van de regelingen en verordeningen over derdengelden en het toezicht daarop heeft zich de afgelopen vijf jaar kunnen ontwikkelen. De minister van Justitie heeft de Tweede Kamer toegezegd dat hij na enige jaren praktijkervaring de regelingen zou evalueren. Op grond hiervan heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie het Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven (IOO) verzocht om onderzoek te verrichten naar de praktijkervaringen met de bestaande wettelijke regelingen en beroepsregelingen over derdenrekeningen, het toezicht daarop en eventueel opgelegde sancties.

Gelden van derden buiten het vermogen van beroepsbeoefenaar houden

Verskillende regelingen om door middel van derdengeldenrekeningen geld van derden buiten vermogen te houden

In de regelingen is het financiële toezicht op de derdenrekeningen eveneens belegd

Evaluatieonderzoek naar de huidige praktijkervaringen met derdengeldenrekeningen

1.2 Onderzoeksaanpak

In het evaluatieonderzoek is gebruik gemaakt van openbare gegevens van de financiële toezichthouders met betrekking tot derdengelden, zijn ervaringen en meningen van dekenen geïnventariseerd en zijn gesprekken gevoerd met beroepsbeoefenaren. De resultaten van het evaluatieonderzoek zijn daarnaast vooral gebaseerd op een uitgebreide internet-enquête die is uitgevoerd onder de beroepsbeoefenaren in het notariaat, de gerechtsdeurwaarderij en de advocatuur. In de enquête zijn de beroepsbeoefenaren aan het woord over hun praktijkervaringen met derdenrekeningen. De enquêteresultaten vormen de kern van het praktijkonderzoek.

Uitgebreide enquête onder notarissen, gerechtsdeurwaarders en advocaten kern van de evaluatie

Op basis van de regelgeving, de praktijk van de derdenrekeningen en het toezicht op de derdenrekeningen beantwoorden de onderzoekers op holistische wijze de onderzoeksvragen.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de probleemstelling, de onderzoeksvragen en de opzet van de enquête onder de beroepsbeoefenaren. Hoofdstuk 3 beschrijft de regelgeving, hoofdstuk 4 de praktijk van de derdenrekeningen vanuit de optiek van de beroepsbeoefenaren en hoofdstuk 5 de werkwijze en de resultaten van de toezichthouders. Deze drie hoofdstukken zijn sterk beschrijvend en bevatten waar mogelijk empirische gegevens over de regelgeving, de praktijk en het toezicht. In deze hoofdstukken wegen de onderzoekers de bevindingen nog niet.

De weging van de bevindingen door de onderzoekers vindt plaats in hoofdstuk 6. Aan de hand van de onderzoeksvragen komen de onderzoekers tot conclusies over de praktijk van de derdenrekening en het toezicht. In hoofdstuk 6 komen ook mogelijke aanpassingen in het financiële toezicht aan de orde.

2 Probleemstelling en werkwijze

2.1 Inleiding

De praktijk van derden- of kwaliteitsrekeningen staat in dit onderzoek centraal. De begrippen derdenrekening, kwaliteitsrekening, en bijzondere rekening worden in de praktijk door elkaar gebruikt. Derdenrekening, derdengeldenrekening en kwaliteitsrekening zijn synoniemen van elkaar¹. Wij onderscheiden twee soorten derdenrekeningen: algemene en bijzondere derdenrekeningen. Wij spreken van een bijzondere rekening als de derdenrekening aangehouden wordt voor één specifieke derde of voor één specifiek dossier (rekening 'erven tante X', per adresrekening of inzake rekening). Een algemene derdenrekening wordt aangehouden voor meerdere derden.

Centrale thema in evaluatie: de praktijk van derdenrekeningen of kwaliteitsrekeningen

In dit hoofdstuk geven wij weer welke probleemstelling in dit onderzoek centraal staat (paragraaf 2.2) en op welke wijze wij dit vraagstuk hebben aangepakt (paragraaf 2.3).

2.2 Probleemstelling

De probleemstelling van het onderzoek luidt als volgt. Wat is de aard en omvang van het gebruik van derdenrekeningen in de praktijk, hoe bruikbaar zijn de regelingen voor de beroepsgroepen, in hoeverre wijkt de beroepspraktijk af van de wettelijke bepalingen en hoe werkt het toezicht op het gebruik van derdenrekeningen en kan zicht verkregen worden op de effectiviteit van het toezicht?

Nadruk op werking van de regels in de praktijk

2.2.1 Onderzoeksvragen

In het licht van bovenstaande probleemstelling zoeken wij een antwoord op de volgende onderzoeksvragen.

Kenmerken van de derdenrekeningen

Wat zijn de kenmerken van de derdenrekeningen die notarissen, advocaten en gerechtsdeurwaarders aanhouden ten behoeve van de transacties van hun cliënten? Wij onderscheiden de volgende kenmerken: het aantal rekeningen, onderscheiden naar algemene en bijzondere rekeningen, de gemiddelde bedragen die op de rekeningen staan en het aantal transacties dat op de rekeningen wordt verricht.

Aard en omvang gebruik derdenrekeningen?

¹ De wet spreekt van bijzondere rekeningen als zij kwaliteitsrekeningen bedoelt.

Mate van scheiding van de derdengelden van andere gelden van de beroepsbeoefenaars

In hoeverre worden de derdengelden in de praktijk gescheiden van andere financiële middelen van de beroepsuitoefenaar of anderen? Op welke punten en in welke mate wijkt de beroepspraktijk af van het doel en de bepalingen van de bestaande regelingen? Zijn de afwijkingen incidentele incidenten of schering en inslag?

Kwaliteit scheiding van gelden en afwijking praktijk van de regels?

Praktische voor- en nadelen van derdenrekeningen

Hoe bruikbaar zijn de bestaande regelingen voor derdenrekeningen voor de beroepsgroepen? Welke voor- en nadelen hebben de huidige vormgeving en regelgeving van de derdenrekeningen in de dagelijkse praktijk?

Bruikbaarheid regels?

Toezicht

Wat zijn de ervaringen van beroepsbeoefenaren met toezichthouders? Wat zijn de ervaringen van toezichthouders ten aanzien van het gebruik van derdenrekeningen? Zijn de huidige vormen van toezicht en sanctionering naar de mening van beroepsbeoefenaren en toezichthouders voldoende voor het naleven van het doel en de bepalingen van de bestaande regelingen? Welke sancties zijn toegepast bij overtredingen van de huidige regelingen?

Werking en effectiviteit toezicht?

2.2.2 Operationalisering

Met behulp van een vragenlijst voor gerechtsdeurwaarders, notarissen en advocaten zijn de onderzoeksvragen nader geoperationaliseerd. In bijlage 2 zijn de gebruikte vragenlijsten opgenomen.

2.3 Werkwijze

De werking van derdenrekeningen in de praktijk van de beroepsbeoefenaren is onderzocht via digitale enquêtes onder de doelgroep. Aan de toezichthouders hebben wij gevraagd relevante informatie over het toezichtregime en rapportages over gerealiseerde toezichthoudende maatregelen en hun bevindingen aan te leveren. Ter aanvulling op deze gegevens hebben wij aanvullende interviews gehouden, wat veelal tot een uitbreiding van het aangeleverde materiaal leidde.

Inzicht uit gegevens beroepsbeoefenaren en toezichthouders

2.3.1 Voorbereidende werkzaamheden van de digitale enquêtes

Ter voorbereiding van de constructie van de vragenlijsten en het benaderen van de beroepsgroepen in de praktijk hebben wij enkele oriënterende gesprekken gevoerd met de beroepsorganisaties en met deskundigen uit de praktijk. In bijlage 3 is weergegeven met welke personen een gesprek gevoerd is. De Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG), de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie

Betrokkenheid beroepsorganisaties

(KNB) en de Nederlandse Orde van Advocaten (De Orde) waren bereid om een bijdrage te leveren aan het onderzoek. Zij hebben adresgegevens van de aangesloten kantoren verstrekt en hebben hun achterban geïnformeerd over dit onderzoek.

2.3.2 Veldwerk

Omvang van de doelgroep

De meest directe manier om uit te vinden hoe een regeling werkt in de praktijk is het ondervragen van personen die werkzaam zijn in de praktijk. In dit onderzoek bestaan deze praktijkwerkers uit notarissen, gerechtsdeurwaarders en advocaten. Omdat de administratieve processen rond de derdenrekening veelal zijn vormgegeven vanuit de kantoren waar de beroepsbeoefenaren werkzaam zijn, hebben wij ervoor gekozen om het kantoor als uitgangspunt voor het praktijkonderzoek te nemen. Volgens de aangeleverde adresgegevens van de beroepsorganisaties bestaat de populatie uit 3.052 kantoren. Nadere analyse van deze adressen leert dat 491 adressen niet bruikbaar zijn voor dit onderzoek.

Kantoor is onderzoeksobject

De volgende redenen zijn aanleiding om het adres als onbruikbaar te kwalificeren:

Controle bruikbaarheid adressen

- Het betreft een organisatie die geen rechtstreekse contacten onderhoudt met derden. Dit is bijvoorbeeld het geval bij adressen van toezichthouders, en van beroepsorganisaties.
- Sommige advocaten verrichten hun diensten uitsluitend ten behoeve van de instelling of onderneming waar zij werkzaam zijn (bijvoorbeeld advocaten in dienst bij een gemeente, het Rijk of een grote private onderneming) en beheren als gevolg daarvan geen rekeningen ten behoeve van derden. Omdat het onderzoek gericht is op ervaringen met derdenrekeningen, zijn deze adressen niet relevant.
- Sommige adressen betreffen twee of meer vestigingen van één kantoororganisatie. In dat geval zijn de onderscheiden adressen als één kantoor gerekend.
- Sommige adresgegevens bleken onvolledig of onjuist, wat ze onbruikbaar maakt voor het benaderen van de doelgroep.

Tabel 2.1 Aangeleverde en bruikbare adressen van kantoren

Beroepsgroep	Door beroepsorganisaties aangeleverde adressen	Bruikbare adressen
Notarissen	905	897
Gerechtsdeurwaarders	234	208
Advocaten	1.913	1.456
Totaal kantoren	3.052	2.561

Bron: IOO

Het benaderen van de doelgroep

De doelstelling van het onderzoek is om inzicht te krijgen in de praktijk van alle drie de beroepsgroepen en om binnen de beroepsgroepen onderscheid te kunnen maken naar de ervaringen naar kantoor-grootte. Wegens deze twee eisen hebben wij ervoor gekozen om te streven naar een responsgroep van 150 kantoren per beroepsgroep en om daarin een evenredig aandeel grotere en kleinere kantoren te onderscheiden. Voor de notarissen was de apriori segmentatie: 75 eenmanskantoren en 75 kantoren met twee of meer notarissen. Voor de gerechtsdeurwaarders was geen segmentatie mogelijk; met een nagestreefde respons van 150 respondenten zouden bijna alle gerechtsdeurwaarder-kantoren in het onderzoek opgenomen zijn. Terwijl bij de advocaten de apriori segmentatie was: 50 eenmanskantoren, 50 kantoren met 2 tot 10 advocaten en 50 kantoren met 10 advocaten of meer (zie tabel 2.2).

Segmentatie naar beroeps-groep en naar kantoor-grootte

Om deze respons te bewerkstelligen hebben wij in december 2005 alle kantoren van gerechtsdeurwaarders en advocaten² en 300 notariskantoren³ benaderd met het verzoek om via internet een vragenlijst in te vullen. De potentiële respondenten hebben een brief ontvangen waarin het doel van het onderzoek en de wijze van uitvoering zijn toegelicht. De brief bevatte een verwijzing naar de internetenquête. Door middel van een uniek respondentnummer en wachtwoord kreeg de respondent toegang tot de enquête.

Veldwerk gestart december 2005

Omdat eind december de beoogde respons niet was behaald voor de beroepsgroepen van notarissen en gerechtsdeurwaarders, hebben wij begin januari een tweede verzoek om medewerking uit doen gaan naar deze beroepsgroepen. Dit tweede verzoek was gericht aan alle notarissen gerechtsdeurwaarderskantoren die nog niet met de invulling van de vragenlijst begonnen waren of die nog niet eerder benaderd worden (notarissen). Dit herhaalde verzoek heeft onder notarissen geleid tot het behalen van de beoogde respons. De gerechtsdeurwaarders reageerden nauwelijks op het tweede verzoek. Eind januari hebben er meer dan voldoende notarissen en advocaten van kleine en middelgrote kantoren gerespondeerd. Grote advocatenkantoren zijn die maand uitgenodigd alsnog te responderen. De Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders heeft medewerking verleend om de respons onder deurwaarders te verhogen door een aanbevelingsbrief onder haar leden te verspreiden. Beide overige beroepsorganisaties hebben mededelingen over het onderzoek via intranet verspreid.

Veldwerkperiode verlengd om beoogde respons te realiseren

² Oorspronkelijk lag het in de bedoeling om 300 advocatenkantoren aan te schrijven. Door een vergissing in de postkamer zijn evenwel alle adressen van advocaten aangeschreven.

³ Het betreft een aselechte trekking van 150 eenmanskantoren en 150 grotere kantoren,

Via diverse onderzoekstappen en met verschillende intensiteiten per stratum zijn uiteindelijk *alle* beroepsbeoefenaren per beroepsgroep uitgenodigd om een enquêteformulier in te vullen.

Kantoor grootte volgens adresgegevens en volgens respons

Omdat het belangrijk is om uitspraken te doen naar beroepsgroep en kantoor grootte, hebben wij de respons aangestuurd op deze beide elementen. Tijdens de analyse is echter gebleken dat er een discrepantie bestaat tussen de kantoor grootte volgens de adressenbestanden van de beroepsorganisaties en de kantoor grootte volgens de gegevens die de respondenten hebben verstrekt. Vooral de adressenbestanden van de notariskantoren blijken sterk af te wijken van de realiteit (tabel 2.2).

Kantoor grootte in de praktijk soms afwijkend van kantoor grootte volgens adressenbestand

Volgens de adressenbestanden van notarissen zijn 146 responderende notarissen werkzaam in een eenmanskantoor. Volgens deze 146 respondenten is maar in 36 gevallen sprake van een eenmanskantoor. Deze grote discrepantie tussen registratie en werkelijkheid wordt veroorzaakt door de volgende factoren:

Vooral bij notarissen veel minder eenmanskantoren in de praktijk dan volgens de adresgegevens van de beroepsorganisatie

- Er is een proces van schaalvergroting waar te nemen onder notarissen. Een aantal notarissen geeft aan sinds enige tijd samen te zijn gegaan met een of meer andere kantoren.
- Er zijn kantoren met meerdere vestigingen, waarbij op één of meer van de nevenvestigingen één notaris praktijk houdt. Deze nevenvestigingen worden in het adressenbestand voorzien van het kenmerk 'eenmanszaak'. In dit onderzoek zijn deze nevenvestigingen beschouwd als onderdelen van de (grotere) hoofdvestiging.
- Er zijn gemengde kantoren waar naast notarissen ook advocaten werkzaam zijn. Een gemengd kantoor met bijvoorbeeld één notaris en tien advocaten is in het adressenbestand aangeduid met het kenmerk 'eenmansbedrijf'. In dit onderzoek is de grootte van het gehele kantoor de basis voor het bepalen van de omvang.⁴ In het onderhavige voorbeeld beschouwen wij het gemengde kantoor waar die ene notaris werkzaam is toch als een groter kantoor.

Ook bij advocatenkantoren zijn er afwijkingen tussen de informatie over kantoor grootte volgens het adressenbestand en volgens de respondenten. De afwijkingen tussen registratie en werkelijkheid bij advocatenkantoren zijn conform de verwachtingen. Dat er enig verschil is tussen de registraties en de feitelijke kenmerken van de kantoren is gebruikelijk omdat doorgaans met enige vertraging de mutaties in het veld verwerkt worden.

De soms grote verschillen tussen de gegevens van een kantoor volgens de adresbestanden en volgens de respondenten zelf was reden om de

Correctie populatiegegevens naar kantoor grootte

⁴ Deze definitie is gekozen omdat in de grotere kantoren de financieel administratieve backofficefuncties worden gebruikt door alle beroepsbeoefenaren en omdat in de grotere kantoren meerdere beroepsbeoefenaren gebruik kunnen maken van dezelfde derdenrekening(en).

gegevens van *alle* kantoren in de populatie te controleren met behulp van de gegevens op de website van de kantoren.⁵ Met behulp van de ingevulde enquêtes en de inventarisatie van de kenmerken van de kantoren aan de hand van de websites van de kantoren kunnen wij populatieverdeling naar kantoor grootte herzien (tabel 2.2). Omdat via meerdere onderzoekstappen uiteindelijk de hele populatie per beroepsgroep is benaderd, kan het responspercentage vastgesteld als fractie van de populatie en van de steekproef.

Tabel 2.2 Samenstelling populatie en respons⁶; absoluut en in %

Beroep	Populatie volgens adressenbestand	Beoogde respons	Populatie met herziene kenmerken	Respons absoluut	Respons in %
<i>Notaris</i>					
* eenmanskantoor	533	75	89	36	40
* ≥ twee notarissen	364	75	808	241	30
Totaal	897	150	897	277	31
<i>Gerechtsdeurwaarder</i>	208	150	208	144	69
<i>Advocaat</i>					
* eenmanskantoor	708	50	696	89	13
* 2 – 9 advocaten	607	50	595	136	23
* 10 of meer	141	50	165	41	25
Totaal	1.456	150	1.456	269	18

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

Legenda: Populatie met herziene kenmerken = populatie(kenmerken) volgens ingevulde enquêtes of volgens websites kantoren. Via verschillende onderzoekstappen per beroepsgroep en naar kantoor grootte is uiteindelijk de hele populatie benaderd om de vragenlijst in te vullen. De "steekproefomvang" valt dus samen met de omvang van de populatie. Bij de gerealiseerde respons van de advocaten is van drie vestigingen de omvang niet bekend. Daarom is het totaal hoger dan de opstelsom van de aantallen vestigingen per grootteklasse.

Respons per beroepsgroep

Het uiteindelijke resultaat van de respons is te zien in tabel 2.2. De gewenste respons van 150 respondenten per beroepsgroep is ruimschoots gehaald onder notarissen en advocaten. De gerealiseerde respons onder deze beide beroepsgroepen is bijna het dubbele van het beoogde aantal.

Responsquota per beroepsgroep gerealiseerd

⁵ Voor de notariskantoren is dat integraal gebeurd en voor de advocatenkantoren bij de kantoren waar de naam aangeeft dat er meerdere advocaten werkzaam zouden kunnen zijn. De websites van de advocatenkantoren "Pieterse en Janssen" en "Advocatenkantoor De Goede Zaak" zijn benaderd om de kantoor grootte te controleren. Deze controle heeft niet plaatsgevonden bij advocatenkantoor "Janssen", in het laatste geval is verondersteld dat het kenmerk 'eenmanskantoor' volgens de adresbestanden correct is.

⁶ De respons is bepaald aan de hand van de omvang van de populatie, omdat via meerdere onderzoekstappen uiteindelijk *alle* kantoren een vragenlijst hebben ontvangen.

De respons van deurwaarders benadert met 144 respondenten het beoogde resultaat.

Respons naar kantoor grootte

De respons naar kantoor grootte kan alleen worden beoordeeld voor advocaten en notarissen. Van deurwaarders was de omvang van het kantoor vooraf niet bekend.

Responsquota naar omvang kantoor in nagenoeg alle gevallen gehaald

Naar kantoor grootte bezien overtreft het aantal respondenten voor bijna alle onderscheiden grootteklassen het beoogde resultaat. Alleen voor de kleine notariskantoren en grote advocatenkantoren is de respons achtergebleven bij de gewenste hoeveelheid. Bij de grote notariskantoren zijn de vijftig beoogde respondenten niet gehaald, ondanks dat hiervoor herinneringen hebben plaatsgevonden. Een mogelijke reden voor de achterblijvende respons in grote advocatenkantoren is dat de uitnodiging is verstuurd aan de beheerder van de derdenrekening. In een grotere organisatie bestaat de kans dat een niet-gepersonaliseerde uitnodiging op de verkeerde plaats in de organisatie belandt. Bij de eenmans notariskantoren bleken 110 responderende eenmanskantoren volgens de gegevens van de adresbestanden uiteindelijk geen eenmanskantoor. Dit verklaart waarom zeer veel meer notariskantoren met twee of meer notarissen hebben gerespondeerd (241) dan beoogd (75).

De beoogde responspercentages zijn in bijna alle gevallen gehaald. Bij de gerechtsdeurwaarders nagenoeg (69% in plaats van 72%) en bij de grotere advocatenkantoren (25% in plaats van 35%). Bij de notarissen en de advocaten is het gerealiseerde responspercentage voor de hele beroepsgroep bijna het dubbele dan beoogd.

Non-respons

Een inventarisatie van de achterblijvende respons leerde dat de benaderde respondenten de uitnodiging om de enquête in te vullen in goede orde hadden ontvangen. Er zijn nauwelijks mensen geweest die medewerking aan het onderzoek bewust hebben geweigerd. Ook zijn er weinig telefoontjes ontvangen van respondenten die vragen hadden naar aanleiding van de enquête, of met problemen van technische aard kampten bij het invullen van de vragenlijsten. Ook de diverse beroepsorganisaties bevestigden het beeld dat er weinig meldingen waren van professionals met vragen en/of opmerkingen naar aanleiding van het onderzoek.

Geen aanwijzingen voor systematische non-respons

2.3.3 Analyse

De analyse van de resultaten van de enquête is gericht op een systematische vergelijking tussen beroepsgroepen en grootteklassen van kantoren. De samenstelling van de responsquota laten een systematische vergelijking tussen deze groepen toe.

Respons voldoende robuust voor analyses per beroepsgroep en per kantoor grootte

De betrouwbaarheidsmarges van de resultaten uit de enquête zijn kleiner naarmate de responsgroep groter wordt (zie bijlage 5). Wanneer bijvoorbeeld 80% van de advocaten van een kantoor met meer dan 10 advocaten (41 respondenten) een bewering doet, dan zal dit percentage in de werkelijkheid tussen de 64% en 96% liggen. Wanneer 80% van de totale beroepsgroep van advocaten een bewering doet (269 respondenten), dan zal dat percentage in werkelijkheid tussen de 77% en de 83% liggen.

Op sommige momenten is een uitspraak over de landelijke situatie vereist. Om een betrouwbare uitspraak over de landelijke situatie te kunnen doen, zijn de resultaten gewogen naar beroepsgroep en kantoor-grootte. Om het kenmerk 'kantoor-grootte' in het adressenbestand beter aan te laten sluiten bij de werkelijkheid, hebben wij alle websites van de kantoren van notarissen bezocht en een deel van de websites van de advocaatkantoren. Het aantal op de websites vermelde beroepsbeoefenaren hebben wij als uitgangspunt genomen bij de bepaling van de kantoor-grootte. Omdat in de respons is gebleken dat de kantoor-grootte in de adressenbestanden niet altijd nauw aansluit bij de realiteit en omdat wij de actualiteit van de websites niet hebben kunnen controleren, moeten de gewogen landelijke gegevens met de nodige omzichtigheid bekeken worden. Het ontbreken van voldoende betrouwbare gegevens over de populatie is hier debet aan.

Landelijke uitspraken gewogen naar beroepsgroep en kantoor-grootte

3 Regelgeving

3.1 Inleiding

Notarissen, gerechtsdeurwaarders en advocaten ontvangen beroepshalve in hun kwaliteit als notaris, gerechtsdeurwaarder en advocaat gelden van derden die zij gescheiden van hun eigen vermogen dienen te houden. Het gaat hier om gelden die hen niet toekomen en dus niet in hun vermogen behoren te vallen of anderszins bloot behoren te staan aan verhaal door hun schuldeisers. In dit rapport noemen wij deze gelden derdengelden en de rekeningen waarop deze gelden bewaard worden noemen wij derdenrekeningen.

Om ervoor te waken dat beroepsgroepen zorgvuldig met de gelden van derden omgaan zijn er door de beroepsorganisaties en door de wetgever regels opgesteld over derdengelden en derdenrekeningen. In dit hoofdstuk geven wij summier aan welke regels van belang zijn.

3.2 Notarissen en gerechtsdeurwaarders

Regelgeving kwaliteitsrekeningen

Volgens artikel 25 van de Wet op het Notarisambt en artikel 19 van de Gerechtsdeurwaarderswet zijn de beide beroepsgroepen verplicht om op naam met vermelding van de hoedanigheid één of meer bijzondere rekeningen aan te houden (kwaliteitsrekeningen) die uitsluitend bestemd zijn voor gelden die de beroepsbeoefenaar in verband met zijn werkzaamheden ten behoeve van derden onder zich neemt. De aard van de rekening, blijkend uit de tenaamstelling, brengt mee dat de daarop gestorte bedragen door de beroepsbeoefenaar worden beheerd, maar toebehoren aan de degenen voor wie die gelden bestemd zijn, de derden, gezamenlijk.

Aparte rekening voor geld van derden wettelijk verplicht

De regelgeving is uitgewerkt in de volgende nalevingsverplichtingen⁷:

- indien derdengelden abusievelijk op een andere rekening zijn gestort, is de beroepsbeoefenaar verplicht deze onverwijld op de juiste rekening te storten;
- het vorderingsrecht voortvloeiende uit de bijzondere rekening behoort toe aan de gezamenlijke rechthebbenden. Het aandeel van ie-

Regels voor beheren van derdengelden

⁷ Omdat de regelgeving voor gerechtsdeurwaarders destijds is gebaseerd op de geldende regelgeving in het notariaat zijn beide groepen van beroepsbeoefenaren hier tezamen genomen.

- dere rechthebbende wordt berekend naar evenredigheid van het bedrag dat te zijnen behoeve op de bijzondere rekening is gestort;
- de beroepsbeoefenaar is verplicht een tekort in het saldo van de bijzondere rekening terstond aan te vullen, tenzij hij aannemelijk kan maken dat hem ter zake van het ontstaan van het tekort geen verwijt treft;
 - de beroepsbeoefenaar is bij uitsluiting bevoegd tot het beheer en de beschikking over de bijzondere rekening. De beroepsbeoefenaar kan met een rechthebbende overeenkomen om zijn aandeel in het saldo van de bijzondere rekening periodiek uit te keren. Hij kan aan een onder zijn verantwoordelijkheid werkzame persoon volmacht verlenen;
 - een rechthebbende heeft voor zover uit de aard van zijn recht niet anders voortvloeit, te allen tijde recht op uitkering van zijn aandeel in het saldo van de bijzondere rekening. Is het saldo van de bijzondere rekening niet toereikend om aan iedere rechthebbende het bedrag van zijn aandeel uit te keren, dan mag de beroepsbeoefenaar aan de rechthebbende slechts zoveel uitkeren als in verband met de rechten van de andere rechthebbenden mogelijk is. In dat geval wordt het saldo onder de rechthebbenden verdeeld naar evenredigheid van ieders aandeel.

3.3 Regelgeving advocaten

Regelgeving derdengelden

Voor de advocaten geldt geen wettelijke regeling. De advocaat is op grond van de Boekhoudverordening 1998 verplicht een Stichting Derdengelden tot zijn beschikking te hebben, die ten behoeve van de rechthebbenden gelden die niet bestemd zijn voor de advocaat, tijdelijk beheert. Zowel de Stichting Derdengelden als de derdenrekening zorgt ervoor dat de gelden zijn afgescheiden van het eigen vermogen van de beroepsbeoefenaar. De gelden die op een derdenrekening staan of op een rekening ten name van de Stichting Derdengelden, zijn onttrokken aan het verhaal door andere schuldeisers van de notaris, gerechtsdeurwaarder of advocaat en vallen evenmin in zijn faillissement.⁸

*Verordening wijst beheer
geld van derden toe aan
Stichting Derdengelden*

De huidige Boekhoudverordening (1998) is tot stand gekomen na aanpassing van regeling uit 1990. Deze moest worden aangepast vanwege het vrijblijvende karakter ervan, vooral met betrekking tot de volgende aspecten:

*Regels in 1998
aangescherpt*

- de advocaat behoefde er niet voor te zorgen dat de derdengelden niet naar zichzelf worden overgemaakt;

⁸ Tweede Kamer, vergaderjaar 2001–2002, 22 775 en 23 706, nr. 21, blz. 2.

- de advocaat mocht derdengelden zelfs enige tijd (minder dan drie weken) onder zich houden;
- de advocaat hoefde geen Stichting Derdengelden in het leven te roepen maar kon volstaan met overmaking naar, per derde, een afzonderlijke derdenrekening.

Die vrijblijvendheid was historisch verklaarbaar: de oude Boekhoudverordening was er immers primair op gericht om te vermijden dat derdengelden binnen de boedel van de faillierende advocaat vallen. In de regeling werd er dus van uitgegaan dat de derdengelden er op het moment van het faillissement nog waren. Zij voorzag niet in de verdwijning van derdengelden door frauduleus handelen van de advocaat zelf. Juist het voorkomen van frauduleuze handelingen was één van de redenen om de regeling aan te passen.

Doel voorkomen frauduleus handelen met geld van derden

Problemen sinds invoering Boekhoudverordening

Vanaf 1992 zijn er drie grote faillissementen geweest waarbij particuliere cliënten waren betrokken en derdengelden waren verdwenen.⁹ De voormalige Commissie Derdengelden, die de Boekhoudverordening 1990 voorbereidde, kwam tot de constatering dat geen enkel systeem voor het beheer van derdengelden fraudebestendig is. Volgens de Commissie destijds zou de regeling een belangrijke rol kunnen spelen bij het terugdringen van de nadelige gevolgen van onzorgvuldig beheer door advocaten.

Nieuwe regels sinds 1999

- De advocaat moet beschikken over een Stichting Derdengelden. Voorheen hoefde de advocaat er niet voor te zorgen dat de derdengelden niet naar hemzelf werden overgemaakt, hoefde hij/zij geen Stichting Derdengelden in het leven te roepen maar kon volstaan met overmaking naar een afzonderlijke bankrekening en de advocaat mocht derdengelden zelfs enige tijd (minder dan drie weken) onder zich hebben.
- De advocaat mag geen derdengelden meer onder zich hebben op een rekening met speciale tenaamstelling; hiermee wordt beoogd om de controle op de derdengelden te stroomlijnen.
- De deken schakelt een accountant in als de advocaat niet of niet tijdig een Eigen Verklaring inlevert en er bovendien geen (jaarlijkse) controle door een registeraccountant of accountant-administratieconsulent wordt uitgevoerd.
- De accountant dient na te gaan of de artikelen van de Boekhoudverordening zijn nageleefd, aan de hand van de lijst specifiek uit te voer-

Derdengelden via een aparte rechtspersoon, twee handtekeningen nodig, et cetera

⁹ Omdat faillissementen waarbij uitsluitend zakelijke cliënten waren betrokken hier buiten beschouwing zijn gelaten is dit een onderschatting van het werkelijke aantal faillissementen.

ren werkzaamheden en zijn feitelijke bevindingen. De rapportage daarvan richt hij in conform het jaarlijks door de Orde te publiceren Modelrapport. Door dit systeem kan de accountant naar verwachting het onderzoekswerk sneller en efficiënter uitvoeren. Zo wordt ook tegemoetgekomen aan de positie van de kleinere kantoren waarvan aannemelijk is dat de controle door een accountant op financiële bezwaren stuit. In overleg met de accountantsorganisaties is gekozen voor een systeem waarbij het accountantsonderzoek leidt tot een rapport van feitelijke bevindingen op basis van de voor de accountant bij dit soort specifieke onderzoeken geldende richtlijnen. De werkzaamheden van de accountant hebben niet het karakter van een algemene controle, zoals bij de controle van de jaarrekening. Accountants dienen de deken behulpzaam te zijn ten behoeve van het toezicht op het beheer van derdengelden en de naleving van de voorschriften van de Boekhoudverordening.

- De mogelijkheid bestaat dat de deken of diens plaatsvervanger in bijzondere gevallen (bijvoorbeeld ziekte of afwezigheid) kan optreden als gemachtigde van één der bestuursleden die een schriftelijke goedkeuring moet geven bij opname of overmaking van gelden door de Stichting Derdengelden.
- Het is mogelijk om als tweede bestuurder van de Stichting een beroep te doen op de accountant van de advocaat of het advocatenkantoor. Hierin is voorzien om tegemoet te komen aan de problemen van de kleinere en eenmanskantoren om te voldoen aan de nieuwe eisen (tweede handtekening). Verder kunnen (kleinere) kantoren waarvoor anders het vereiste van twee handtekeningen een bezwaar zou opleveren, gebruik maken van een gemeenschappelijke stichting (Stichting Derdenrekening Rotterdam).
- De handtekeningen van minstens twee bestuursleden zijn vereist om gelden over te maken vanuit een Stichting Derdengelden.

De Boekhoudverordening

De belangrijkste bepalingen uit de Boekhoudverordening komen neer op het volgende:

- de advocaat is verplicht ten aanzien van zijn praktijk een administratie op zodanige wijze te voeren en de daartoe behorende boeken, bescheiden en andere gegevensdragers op zodanige wijze te bewaren, dat te allen tijde de rechten en verplichtingen kunnen worden vastgesteld. Hij is voorts verplicht binnen een redelijke termijn na afloop van het boekjaar de balans en de staat van baten en lasten op schrift te stellen;

Boekhoudverordening stelt duidelijke regels

- de advocaat is verplicht een Stichting Derdengelden ter beschikking te hebben¹⁰;
- de advocaat ziet erop toe dat derdengelden niet naar hem worden overgemaakt maar hetzij rechtstreeks naar de rechthebbende, hetzij naar de hem ter beschikking staande Stichting Derdengelden. De advocaat is verplicht ervoor te zorgen dat op zijn briefpapier uitsluitend het bankrekeningnummer van die stichting is vermeld. De vermelding van het eigen bankrekeningnummer is slechts toegestaan bij betalingsverzoeken betrekking hebbende op verschotten en geldbedragen die de advocaat zelf toekomen;
- de advocaat is verplicht zodra hij desondanks derdengelden onder zich heeft gekregen deze onverwijld over te maken hetzij naar de rechthebbende, hetzij naar de in het eerste lid bedoelde Stichting Derdengelden, en een dergelijke handeling steeds afzonderlijk te registreren zodanig dat daaruit telkens blijkt:
 - het ontvangen bedrag;
 - de datum en wijze van ontvangst;
 - de datum van overmaking;
 - de begunstigde;
 - de naam van de behandelende advocaat;
- de advocaat ziet erop toe dat de derdengelden die zich door zijn toedoen bevinden onder een Stichting Derdengelden worden overgemaakt naar de rechthebbende zodra de gelegenheid zich daartoe voordoet;
- het is de advocaat niet toegestaan derdengelden te doen strekken tot zekerheid van hemzelf, zijn praktijk of enige derde of anderszins in strijd met hun bestemming te gebruiken.

3.4 Renteregeling

De rente-inkomsten die als gevolg van het beheer van derdengelden worden gegenereerd, vallen ten deel aan degenen voor wie die gelden bestemd zijn; de derden. De regelgeving luidt, dat tenzij anders schriftelijk is overeengekomen tussen beroepsbeoefenaar en rechthebbende, het aandeel van de rente op de derdenrekening dat aan de rechthebbende toekomt zo snel mogelijk, doch uiterlijk gelijk met het aandeel aan de rechthebbende wordt uitgekeerd. Voor de bepaling van de hoogte van de te vergoeden rente geldt het in het normale economische verkeer gebruikelijke rentepercentage.

In de praktijk houden beroepsbeoefenaren spaarrekeningen en/of depositorekeningen aan. Hierop berust geen verbod. Wel moeten de deposito's en de spaarrekeningen ondubbelzinnig bij de kwaliteitsrekening

Rente derdengelden voor derden

¹⁰ Om vermenging te voorkomen van vermogensbestanddelen van de advocaat zelf kan de stichting geen honoraria en voorschotten in ontvangst nemen, evenmin als verschotten en griffiegelden.

behoren of ook een kwaliteitsrekening zijn. In het contract met de bank moet dit zijn vastgelegd en moet verwezen worden naar art. 25 van de Notariswet en art. 30/31 van de Gerechtsdeurwaarderwet. Het is ook mogelijk om depositorekeningen met de status van kwaliteitsrekening aan te houden.¹¹ Het aanhouden van een deposito of spaarrekening als derdenrekening is geoorloofd, zolang dit het belang van de cliënt dient. Een notaris of gerechtsdeurwaarder kan ook een 'ijzeren voorraad' op de derdenrekening hebben, gedefinieerd als een continu positief bewaarsaldo van een bepaalde omvang. Voor de beroepsbeoefenaar is het dan aantrekkelijk om deze ijzeren voorraad rentegevend te laten zijn.¹²

¹¹ Dit komt o.a. voor bij per adresrekeningen (derdenrekening voor één cliënt of voor de erven van X).

¹² Daarbij hoeft alleen de in het economisch verkeer gebruikelijke rente te worden afgedragen. De inkomsten als gevolg van bij de bank bedongen hogere rentepercentages vallen toe aan de kantoorinkomsten van de betreffende beroepsbeoefenaar.

4 Derdenrekeningen in de praktijk

In dit hoofdstuk presenteren wij de resultaten van de internetenquête onder beroepsbeoefenaren. Het hoofdstuk start met een aantal kenmerken van derdenrekeningen.¹³ Daarna vestigen wij de aandacht op de praktijk van de scheiding tussen derdenrekeningen en kantoorrekeningen. Dan komt de houding ten opzichte van de regels over derdenrekeningen aan bod. Als laatste komen de ervaringen met toezichthouders aan bod. Conclusies sluiten het hoofdstuk af.

4.1 Algemene en bijzondere derdenrekeningen

De eerste vraag die wij de beroepsbeoefenaren hebben gesteld is of hun kantoor een of meer rekeningen ten behoeve van gelden van derden heeft. Deze rekeningen noemen wij 'derdenrekeningen'. In het notariaat en bij gerechtsdeurwaarders wordt de derdenrekening aangeduid met de term 'kwaliteitsrekening'. In dit rapport gebruiken wij de term 'derdenrekening' om te verwijzen naar alle soorten rekeningen ten behoeve van rechthebbende derden.

Nagenoeg elk kantoor heeft derdenrekeningen

Tabel 4.1 Algemene en bijzondere derdenrekeningen naar beroepsgroep; %

	notaris n = 277	gerechtsdeurwaarder 144	advocaat 269	totaal 690
Heeft één of meer derdenrekeningen	100	99	99	99
<i>soort derdenrekening</i>				
uitsluitend algemeen	39	61	85	62
uitsluitend bijzonder	1	2	5	3
zowel algemeen als bijzonder	60	37	10	35

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

Vrijwel alle respondenten zeggen één of meer derdenrekeningen te hebben. Het geringe aandeel respondenten (1%) dat geen derdenrekening zegt te hebben, geeft hiervoor als argument dat men op dit moment geen praktijk uitoefent of dat men hiervoor een andere constructie heeft bedacht (gelden in depot of combinatiekantoor advocaat/notaris met uitsluitend kwaliteitsrekeningen). Met deze argumenten in het achterhoofd kunnen wij concluderen dat alle kantoren beschikken over een of andere vorm van kwaliteitsrekening.

¹³ Een derdenrekening is een rekening voor of ten behoeve van derden, ofwel anderen dan de beroepsbeoefenaar. De derdenrekening wordt ook wel aangeduid met de term 'kwaliteitsrekening'. In dit hoofdstuk hanteren wij zo veel mogelijk de term 'derdenrekening'.

De Stichting Derdengelden van advocaten

Volgens de regelgeving van advocaten moeten advocaten het beheer van hun derdengelden onderbrengen in een daartoe in het leven geroepen stichting. Advocaten kunnen ervoor kiezen om zelf een Stichting Derdengelden in het leven te roepen of om de stichting te delen met andere partners. De meeste advocaten hebben ervoor gekozen om zelf een stichting op te richten. Van de respondenten zegt 83% dat hun kantoor een eigen stichting heeft en 16% deelt de stichting met andere kantoren. Van de kantoren die de Stichting Derdengelden met anderen delen is een meerderheid eenmansbedrijf (70%). Kantoren met meer dan tien advocaten hebben allemaal een eigen Stichting.

Respondenten die zeggen dat hun kantoor geen Stichting Derdengelden heeft (1%), zeggen dat dit niet nodig is omdat er geen derdengelden zijn of omdat het kantoor een andere oplossing heeft gekozen (bijvoorbeeld kwaliteitsrekening of deposito).

Viervijfde van de advocatenkantoren heeft Stichting Derdengelden in eigen beheer

Algemene en bijzondere rekeningen onderscheiden

Wij onderscheiden twee soorten derdenrekeningen: algemene en bijzondere derdenrekeningen. Een algemene derdenrekening is bedoeld voor het beheer van gelden van verschillende rechthebbenden, dossiers of partijen. Een bijzondere derdenrekening kan uitsluitend worden gebruikt voor een specifiek doel. Deze specificatie kan bijvoorbeeld zijn: een per-adresrekening, een rekening voor een specifiek dossier, een rekening voor specifieke rechthebbenden of een rekening voor specifieke schuldenaren.

Een meerderheid van de kantoren (62%) heeft uitsluitend algemene derdenrekeningen onder beheer. Het komt weinig voor dat kantoren uitsluitend bijzondere derdenrekeningen hebben (3% van de kantoren). Bijzondere derdenrekeningen komen meestal voor naast algemene derdenrekeningen. Een derde deel van de kantoren (35%) beheert zowel algemene als bijzondere derdenrekeningen. De combinatie van zowel algemene als bijzondere rekeningen komt het meest voor bij het notariaat (60% van de kantoren) en het minst bij de advocatuur (10% van de kantoren). Er is een verband tussen kantoor grootte en soorten derdenrekening. Grote kantoren hebben vaker zowel algemene als bijzondere derdenrekeningen.

Een derde van de kantoren heeft naast algemene derdenrekeningen ook bijzondere derdenrekeningen

4.1.1 Redenen om een derdenrekening te hebben

Wanneer de respondenten hebben aangegeven over een derdenrekening te beschikken, hebben wij gevraagd wat de reden daarvan is. Deze redenen hebben wij zowel voor algemene als bijzondere derdenrekeningen gevraagd. In beide gevallen betrof het een open vraag die wij hebben gecategoriseerd naar soortgelijke opmerkingen.

Waarom heeft men een of meer algemene derdenrekeningen?

Op de vraag waarom men een of meerdere algemene derdenrekeningen heeft, geeft driekwart van de respondenten een antwoord. Advocaten noemen de verplichting om een derdenrekening te hebben het meest als reden waarom zij een of meer algemene derdenrekeningen onderhouden.

Advocaten: derdenrekening vanwege verplichting

Notarissen (31%) en gerechtsdeurwaarders (28%) geven het vaakst als reden op dat zij meerdere algemene derdenrekeningen hebben om meerdere valuta beter te kunnen beheeren. Deze respondenten houden aparte derdenrekeningen in buitenlandse valuta aan. De respondenten hebben niet vermeld of zij de buitenlandse valutarekening aanhouden bij een Nederlandse of bij een buitenlandse bank¹⁴.

Notarissen en gerechtsdeurwaarders: derdenrekeningen om meerdere redenen

11% van de respondenten noemt een zorgvuldig beheer van de derden-gelden als reden om een of meer algemene derdenrekeningen te houden. Gerechtsdeurwaarders en advocaten noemen deze reden vaker dan notarissen.

Tabel 4.2 Waarom hebt u een of meer algemene derdenrekeningen? (in %)

	notaris	gerechts- deurwaarder	advocaat	totaal
n =	272	141	254	667
Respondent heeft reden genoemd	63	79	89	76
<i>Aard van de genoemde reden:</i>				
- het is verplicht	18	25	59	35
- er zijn meerdere valuta	31	28	5	20
- beter inzicht, zorgvuldig beheer, betere afscherming derdengeld	7	13	14	11
- transacties of incasso	4	1	14	7
- overig	2	9	2	4
- betere rentemogelijkheden	1	4	1	2
- er zijn meer vestigingen	0	0	1	1

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

Waarom heeft men een of meer bijzondere derdenrekeningen?

De vraag waarom men een of meerdere bijzondere derdenrekeningen heeft, heeft bijna driekwart van de respondenten met een specifieke rekening beantwoord. De drie meest genoemde redenen om een bijzondere derdenrekening aan te houden zijn:

Bijzondere rekeningen voor specifieke klanten

- op de rekening is geld van een specifieke klant in beheer, veelal op verzoek van de klant,
- de rekening is bedoeld voor gelden die langdurig in beheer zijn, en
- de rekening is bedoeld voor een specifieke zaak.

¹⁴ Doordat sommigen respondenten de naam van de bank hebben genoemd, is bekend dat een deel van de respondenten de vreemde-valutarekening aanhoudt op een buitenlandse bank en een ander deel doet dat op een Nederlandse bank.

Tabel 4.3 Waarom hebt u een of meer bijzondere derdenrekeningen?; %

	notaris	gerechtsdeurwaarder	advocaat	totaal
n =	155	56	40	251
Respondent heeft reden genoemd	66	79	85	72
<i>Aard van de genoemde redenen:</i>				
- specifieke klant	24	45	23	28
- langdurig beheer	21	4	13	16
- specifieke zaak	12	14	15	13
- scheiding beroepsgroepen	3	13	23	8
- overzicht, overig	9	4	5	7
- specifieke transactie	4	4	10	5

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

De genoemde redenen waarom men bijzondere rekeningen aanhoudt, verschillen significant tussen de beroepsgroepen. Notarissen zeggen vaker dan de anderen dat zij de bijzondere rekening hebben ten behoeve van langdurig beheer van middelen van derden. Gerechtsdeurwaarders zeggen vaker dan de anderen bijzondere rekeningen te hebben voor specifieke cliënten (schuldeisers of schuldenaren). Advocaten zeggen vaker de bijzondere rekening te hebben om de werkzaamheden van verschillende beroepsgroepen beter te kunnen scheiden. Het betreft advocaten die werkzaam zijn in een kantoor waaraan zowel notarissen als advocaten verbonden zijn.

Verschillen tussen beroepsgroepen en kantoor-groottes zijn significant

Er zijn significante verschillen tussen kantoorgrootte en de genoemde redenen van de bijzondere derdenrekening. Respondenten van grote kantoren hebben vaker geen reden genoemd. Het langdurige beheer van derdengelden wordt in grote kantoren minder vaak als reden genoemd dan in middelgrote of kleine kantoren.

4.2 Aantal derdenrekeningen

Omdat de beroepsbeoefenaren over meerdere derdenrekeningen kunnen beschikken, hebben wij gevraagd hoeveel derdenrekeningen er zijn op het kantoor. Op een advocatenkantoor zijn dat er gemiddeld 1½, op kantoren van gerechtsdeurwaarders zijn dat er gemiddeld 3,7 en op kantoren van notarissen zijn dat er gemiddeld 9,7.

Notariskantoren beheren de meeste derdenrekeningen in vergelijking met gerechtsdeurwaarders en advocaten

Ook wanneer we kijken naar het gemiddelde aantal derdenrekeningen per beroepsbeoefenaar, hebben notarissen gemiddeld de meeste derdenrekeningen (3,1 per notaris) en advocaten de minste (0,6 per advocaat).

Het gemiddelde aantal derdenrekeningen per beroepsbeoefenaar is omgekeerd evenredig aan de grootte van het kantoor. In kantoren met maar één advocaat, notaris of gerechtsdeurwaarder is het gemiddelde

aantal derdenrekeningen per beroepsbeoefenaar 1,9 en in de grotere kantoren ligt dit gemiddelde op 1,5.

Tabel 4.4 Aantal derdenrekeningen naar beroepsgroep; abs en %

	notaris	gerechtsdeurwaarder	advocaat	totaal
n =	277	144	269	690
<i>Gemiddeld aantal derdenrekeningen per kantoor</i>				
algemeen	4,4	3,2	1,2	2,9
bijzonder	5,8	0,6	0,3	2,5
totaal	9,7	3,7	1,5	5,3
<i>Gemiddeld aantal nieuwe en afgesloten rekeningen</i>				
afgelopen 18 maanden geopend	3,7	0,7	0,1	1,6
afgelopen 18 maanden beëindigd	3,3	0,1	0,2	1,3

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

De afgelopen 18 maanden nam het aantal derdenrekeningen toe, omdat er meer rekeningen geopend zijn (1,6 rekeningen per kantoor) dan beëindigd (1,3 rekeningen per kantoor). De toename van het aantal derdenrekeningen geldt uitsluitend voor het notariaat en voor gerechtsdeurwaarders. Bij notarissen en gerechtsdeurwaarders vond deze toename vooral plaats in kantoren waar zes tot tien beroepsbeoefenaren werkzaam zijn. In de grotere en kleinere kantoren bleef het gemiddelde aantal rekeningen de afgelopen 18 maanden op hetzelfde niveau. Er kwamen nauwelijks rekeningen bij en er werden ook weinig rekeningen afgestoten.

In de advocatuur nam het aantal derdenrekeningen de afgelopen 18 maanden juist af met gemiddeld 0,1 rekening per kantoor. Het afstoten van derdenrekeningen in de advocatuur vond voornamelijk plaats in kantoren met meer dan twee advocaten. In eenmanspraktijken van advocaten zijn meer rekeningen geopend dan beëindigd.

Aantal derdenrekeningen per kantoor neemt toe

4.3 Saldi van derdenrekeningen

Wij hebben de respondenten gevraagd welke saldi er op hun vijf belangrijkste derdenrekeningen staan op vier momenten in het jaar 2005: 31 december 2004, 31 maart 2005, 30 juni 2005, en 30 september 2005. Elke respondent heeft dus maximaal twintig saldi genoemd, gespreid over vijf derdenrekeningen en vier meetmomenten in het jaar. De saldi op de derdenrekeningen zeggen nog niets over de bewaarpositie van de rekeningen en kantoren. De bewaarpositie wordt immers pas duidelijk wanneer op dezelfde momenten ook bekend is welke verplichtingen er tegenover deze saldi staan. Wij hebben in de vragenlijst niet rechtstreeks gevraagd naar de positieve of negatieve bewaarpositie op enig moment, omdat wij veronderstelden dat kantoren met een negatieve bewaarpositie dit niet openhartig zouden melden.

Opgaven diverse meetmomenten door beroepsbeoefenaren in vragenlijst

De saldi van de derdenrekeningen zeggen dus niets over de bewaarpositie van de kantoren. De saldi maken wel duidelijk wat de minimale omvang is van het belang van de rechthebbenden die hun geld in bewaring hebben gesteld. Als de kantoren de derdenrekeningen gebruiken zoals in de regelgeving is bedoeld, bevatten de rekeningen immers uitsluitend gelden van derden.

Belang derdengelden via saldi te benaderen

Op de vraag naar de saldi van de derdenrekeningen antwoorden ongeveer een op de vijf respondenten dat er op een of meer derdenrekeningen een saldo van nul euro is. Uit de toelichting blijkt dat er meestal niets op de rekening staat omdat de rekening niet (meer) wordt gebruikt, of omdat stortingen en verplichtingen steeds in evenwicht zijn.

Een vijfde van de derdenrekeningen niet (meer) in gebruik

In tabel 4.5 hebben wij per beroepsgroep enkele kengetallen over de saldi van derdenrekeningen opgenomen.

Tabel 4.5 Saldi van derdenrekeningen naar beroepsgroep

	n =	notaris 163	gerechtsdeurwaarder 107	advocaat 199
<i>Een of meer rekeningen met saldo = 0 euro</i>				
Percentage kantoren		20%	31%	21%
<i>Afgetopt gemiddelde kwartaalsaldi saldi x 1.000 euro</i>				
Per derdenrekening		1.318,3	147,4	36,8
Per kantoor		8.294,5	494,9	44,7
<i>Mediaan kwartaalsaldi saldi x 1.000 euro</i>				
Per derdenrekening		988,1	139,2	1,9
Per kantoor		7.380,9	370,0	13,0
<i>Landelijk totaal kwartaalsaldi x miljoen euro (raming)</i>				
Landelijk totaal kwartaalsaldi derdenrekening		8.009,8	132,0	212,4
Ondergrens 95% betrouwbaarheidsmarge		6.393,5	113,1	77,2
Bovengrens 95% betrouwbaarheidsmarge		9.626,1	150,8	415,2

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

Legenda: Kwartaalsaldi: het (gemiddelde) saldo van maximaal vijf derdenrekeningen, gemeten op 31 dec., 31 maart, 30 juni, en 30 september in 2004. Afgetopt gemiddelde: 5% laagste en hoogste waarden zijn buiten beschouwing gebleven; mediaan: 50% van de doelgroep scoort hoger en 50% scoort lager.

De volgende informatie over saldi is gepresenteerd: de afgetopte gemiddelde kwartaalsaldi, de medianen van de kwartaalsaldi en het geschatte landelijke totaal. Het afgetopte gemiddelde is het gemiddelde van de saldi, waarbij de 5% cases met de hoogste en laagste waarden buiten beschouwing zijn gelaten. Door het aftoppen van het gemiddelde worden extreme waarden (in dit geval extreem hoge saldi) buiten beschouwing gelaten, zodat deze extremen het gemiddelde niet te zeer beïnvloeden.

Totaalsaldi genuanceerd geraamd

Het kwartaalsaldo is bij advocaten het laagst en bij notarissen het hoogst. Gerechtsdeurwaarders nemen een middenpositie in. Op een gemiddelde derdenrekening van een advocatenkantoor is een gemiddeld kwartaalsaldo van 11,9 duizend euro gemeld; bij gerechtsdeurwaarders was het kwartaalsaldo per rekening 147 duizend euro en bij notarissen 1,3 miljoen euro.

Gemiddeld saldo rekening:
 - € 11.900 advocatuur
 - € 147.000 gerechtsdeurwaarders
 - € 1.300.000 notariaat

Na het gemiddelde kwartaalsaldo bezien wij de mediaan. De helft van de kantoren heeft een kwartaalsaldo dat lager is dan deze mediaan en bij de andere helft is dat hoger. Ook de mediaan van de kwartaalsaldi is het hoogst bij notarissen (0,99 miljoen euro) en het laagst bij advocaten (11,9 duizend euro). Ook nu weer nemen gerechtsdeurwaarders met een mediaan van 139 duizend euro een middenpositie in.

Met behulp van de gemiddelde saldi per derdenrekening is het mogelijk om te ramen wat de landelijke omvang van het saldo op alle derdenrekeningen samen is. Het totaal van de saldi van alle derdenrekeningen samen is geraamd op 8,3 miljard euro. Van dit bedrag is 96% in beheer bij notarissen en de beide andere beroepsgroepen beheren elk rond 2% van het landelijke totaal.

Saldi op alle derdenrekeningen geraamd op
 € 8,3 miljard

Verschillen naar kantoor grootte

Voor twee beroepsgroepen is er een significante samenhang tussen de hoogte van de saldi op de derdenrekeningen en de grootte van het kantoor: notarissen en advocaten. Voor deze beide beroepsgroepen zijn de saldi van de rekeningen op kantoren met meer dan tien beroepsbeoefenaren ruim tien keer hoger dan de saldi van de rekeningen op de eenpersoonskantoren. Bij gerechtsdeurwaarders is er geen samenhang tussen kantoor grootte en saldi. De gemiddelde saldi zijn voor alle grootteklassen gelijk.

Verskil naar kantoor grootte alleen bij notarissen en advocaten

De saldi van de algemene rekeningen zijn doorgaans hoger dan de saldi van de bijzondere rekeningen. Dit geldt voor alle beroepsgroepen. Er zijn op dit terrein geen statistisch significante verschillen naar kantoor grootte.

4.4 Boeking van en naar derdenrekeningen

4.4.1 Stortingen en transactiebedrag

Door te vragen naar het aantal stortingen per rekening krijgen wij een beeld van de intensiteit van het gebruik van de derdenrekeningen. Het transactiebedrag verwijst naar het relatieve belang van rechthebbende partijen. In tabel 4.6 zijn het aantal stortingen en het transactiebedrag per beroepsgroep weergegeven.

Tabel 4.6 Stortingen en transacties derdenrekeningen naar beroepsgroep

	n =	notaris 163	gerechtsdeurwaarder 107	advocaat 199
<i>Gemiddeld aantal stortingen:</i>				
- aantal stortingen per rekening per werkdag		3,7	22,1	0,6
<i>Transactiebedrag in 2005 (euro's):</i>				
- gemiddeld transactiebedrag		219.200	2.300	12.600
- mediaan gemiddeld transactiebedrag		110.000	250	1.800
- mediaan hoogste transactiebedrag		1.717.240	24.724	20.000
- mediaan laagste transactiebedrag		75	3	50

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

Aantal stortingen

De derdenrekeningen van gerechtsdeurwaarders worden het meest intensief gebruikt. Op de derdenrekeningen van gerechtsdeurwaarders vinden 22,1 stortingen per werkdag plaats; bij notarissen zijn dat er 3,7 en bij advocaten 0,6. Voornoemde stortingen hebben uitsluitend betrekking op rekeningen die in gebruik zijn. Onder advocaten bevinden zich kantoren die één derdenrekening aanhouden, en deze rekening nog nooit gebruikt hebben. De respondenten van deze kantoren delen mee dat hun kantoor nooit gelden van derden in beheer heeft gehad. Dit verschijnsel doet zich voor bij 19% van de advocatenkantoren. Deze kantoren zijn niet meegenomen bij het berekenen van het gemiddelde aantal stortingen.

Gerechtsdeurwaarders gebruiken de derdenrekening het meest intensief

Transactiebedrag

Wij hebben de respondenten gevraagd een schatting te maken van het gemiddelde, laagste en hoogste bedrag van de transacties op de derdenrekening in 2005. De mediaan van het door respondenten genoemde gemiddelde transactiebedrag is 110.000 euro bij notarissen, 1.830 euro bij advocaten en 250 euro bij gerechtsdeurwaarders.

Transactiebedrag bij notarissen het hoogst

Verschillen naar kantoor grootte

Er is een significant verband tussen de hoogte van de saldi, het aantal transacties en de omvang van de transacties. Dit verband ziet er bij gerechtsdeurwaarders anders uit dan bij de overige twee beroepsgroepen. Voor notarissen en advocaten geldt: naarmate het kantoor groter is, nemen de hoogte van de saldi, het aantal stortingen en de omvang van de transacties toe. Voor gerechtsdeurwaarders geldt de volgende samenhang: naarmate het kantoor groter is, neemt het aantal stortingen toe, neemt de omvang van de transacties af en is de hoogte van de saldi gelijk. De grotere kantoren van gerechtsdeurwaarders kenmerken zich dus vooral door een groot aantal kleine transacties en saldi die even hoog zijn als die van de kleine gerechtsdeurwaarderskantoren.

Veel kleine transacties bij grote gerechtsdeurwaarderskantoren

4.4.2 Fiatteeren van boekingen vanaf de derdenrekening

Aan een boeking vanaf de derdenrekening gaat een proces van fiatteering vooraf. Bij advocaten vindt fiatteering plaats vanuit de stichtingen derdengelden. Wij hebben de advocaten gevraagd hoeveel personen gemachtigd zijn om een boeking via de Stichting Derdengelden te fiatteeren. Bij tweederde van de advocatenkantoren zijn twee personen daartoe gemachtigd en bij de rest van de kantoren zijn dat er meer dan twee. De gemachtigde personen zijn in 59% van de gevallen werkzaam op hetzelfde kantoor en in 41% van de gevallen komen een of meer gemachtigden van buiten. Bij eenmanspraktijken komen gemachtigden vaker van buiten (85% van de kantoren).

Eenmanskantoren in de advocatuur: gemachtigden buiten eigen kantoor

Wie fiatteert de betalingen vanaf de derdenrekening?

Wij hebben aan alle beroepsgroepen gevraagd wie de betalingen vanaf de derdenrekening fiatteert. Bij notarissen betrof dit een gesloten vraag en bij de overige twee beroepsgroepen was dit een open vraag. Omdat de antwoorden op de open vraag sterke gelijkenissen hebben met de antwoordcategorieën van de gesloten vraag, kunnen wij de antwoorden in een vergelijkend overzicht presenteren (tabel 4.7).

Het fiatteeren van boekingen vanaf de derdenrekening geschiedt meestal door één (46%) of twee (35%) beroepsgenoten die tekeningsbevoegd zijn. Bij notarissen is het vaakst sprake van fiatteering door één beroepsgenoot en bij advocaten fiatteeren het vaakst twee beroepsgenoten. Gerechtsdeurwaarders hebben de fiatteering het vaakst gemandateerd aan de financiële afdeling (20%).

Bij 80% fiatteering betaling derdengelden door één of twee beroepsgenoten

Een andere wijze van fiatteering is door 9% van de kantoren genoemd. Bij notarissen zijn het dan de kandidaat-notarissen die fiatteeren. Bij advocaten gaat het om kantoren waar fiatteeren niet aan de orde is, omdat er geen boekingen plaatsvinden.

Achterliggende stukken bij fiatteeren in de advocatuur

Omdat de regels rond de derdenrekening bij advocaten voorschrijven dat de fiatterende partij inzage krijgt in de achterliggende stukken, hebben wij aan advocaten gevraagd in hoeverre deze inzage daadwerkelijk plaatsvindt. De fiatterende partij in de advocatuur krijgt in 32% van de gevallen altijd inzage in de achterliggende stukken. Deze zijn via een standaardbijlage bij de te fiatteeren opdrachten gevoegd. In 31% van de gevallen worden de achterliggende stukken incidenteel of steekproefsgewijs bijgevoegd. Een aantal kantoren licht toe dat er bij kleine bedragen geen achterliggende stukken worden bijgevoegd maar bij grote bedragen wel. Bij 47% worden de achterliggende stukken nooit toegevoegd. Men vindt dat niet nodig omdat het beheer is gebaseerd op vertrouwen, omdat het aantal te verrichten boekingen erg klein is, omdat het kantoor klein is, of omdat boekingen sporadisch of nooit plaatsvinden.

Bij meerderheid advocaten achterliggende stukken niet of incidenteel mede ter inzage verstrekt

Verschillen naar kantoor grootte

Het mandateren van de financiële afdeling of boekhouder komt vaker voor bij de grotere kantoren en fiattering door één van de tekeningsbevoegde beroepsgenoten komt vaker voor bij de kleine kantoren. Dit verband is bij alle beroepsgroepen aangetroffen.

Tabel 4.7 Wie fiatteert betalingen vanaf derdenrekeningen naar beroepsgroep

	notaris	gerechts- deurwaarder	advocaat	totaal
n =	248	135	246	629
Niemand, de financiële afdeling/boekhouder is gemandateerd	4%	20%	5%	8%
Eén van de beroepsgenoten die tekeningsbevoegd is	81%	15%	29%	46%
Minimaal beide beroepsgenoten die tekeningsbevoegd zijn	0%	65%	53%	35%
Een daartoe gemachtigde medewerker bij de bank	2%	0%	0%	1%
De financieel directeur	3%	0%	0%	1%
Anders, namelijk	10%	0%	12%	9%

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

4.4.3 De tweede handtekening bij advocaten

Hoewel de Boekhoudverordening van advocaten twee handtekeningen voorschrijft, zegt maar 53% van de advocaten dat twee tekeningsbevoegde beroepsgenoten fiatteren. Uit de toelichtingen die de advocaten bij deze vraag hebben ingevuld is af te leiden dat er bij de advocaten die maar één fiatterende persoon aanwijzen toch sprake kan zijn van twee handtekeningen:

- De procedure van overboeken bestaat uit twee stappen: het verstrekken van de opdracht om te gaan boeken en het uitvoeren van de boeking. Voor het fiatteren van de opdracht om te gaan boeken zijn twee handtekeningen nodig, en voor het uitvoeren van de boeking volstaat één handtekening.
- Een aantal respondenten van eenmanskantoren verwijst naar één externe beroepsgenoot. Men noemt de eigen handtekening niet als eerste handtekening.

Het regelen van de (tweede) handtekening

Omdat de tweede handtekening verplicht is, hebben wij aan advocaten gevraagd op welke manier zij deze tweede handtekening hebben geregeld. Ruim de helft van de advocaten (59%) zegt de handtekening fysiek te bewerkstelligen of op te halen. Bij de rest van de advocaten (41%) is er in de praktijk eigenlijk geen sprake van een tweede handtekening.

*Gebruik derdenrekening
alleen met fiattering door
twee advocaten*

*Tweede handtekening in
praktijk onvoldoende
nageleefd*

Eén op de vijf advocaten (18%) heeft de tweede handtekening al vooraf geregeld. Dit vooraf regelen vindt op de volgende manieren plaats:

- via vooraf getekende betalingen (6%),
- via de beschikking over de wachtwoorden van de elektronische handtekening van de tweede partij (11%), of
- via de beschikking over de twee benodigde bankpasjes (1%).

Handtekening vooraf geregeld

Een tiende deel (8%) heeft de tweede handtekening gemandateerd aan de administratie en bij één op de tien (12%) kantoren is er geen tweede handtekening, omdat:

- de derdenrekening nooit wordt gebruikt
- de te boeken bedragen erg laag zijn
- het kantoor klein en overzichtelijk is.

Mandatering aan administratie

Notarissen en gerechtsdeurwaarders zijn niet zo gecharmeerd van de verplichte tweede handtekening, zoals geregeld is in de advocatuur. Met de stelling dat een tweede handtekening voor de eigen beroepsgroep wenselijk is, is slechts 11% het eens.

Hoe regelt men de handtekening als één van de gemachtigden op vakantie is?

Deze vraag legden wij voor aan de advocaten, die zoals bekend is, verplicht zijn om de boekingen vanaf de derdenrekening van twee handtekeningen te voorzien. Op deze open vraag gaven de advocaten de volgende antwoorden.

Diverse oplossingen - deels in strijd met de regels - als tweede gemachtigde afwezig is

- Het probleem doet zich niet voor, omdat er altijd twee of meer tekeningsbevoegde advocaten op kantoor zijn, of omdat de rekening nooit wordt gebruikt zegt 39% van de respondenten.
- Als er een tekeningsbevoegde advocaat vakantie heeft, worden de boekingen uitgesteld tot na de vakantie (23%).
- In geval van vakantie vindt overdracht plaats aan een andere tekeningsbevoegde advocaat (13%).
- Tijdens vakanties lopen de boekingen via een mandaat aan kantoorpersoneel (9%).
- Vooraf tekent de vertrekkende advocaat een aantal blanco opdrachten (8%).
- Via telebanking kunnen de betalingen elektronisch gefiatteerd worden vanaf het vakantieadres (5%).
- Tijdens vakanties worden betalingen met één handtekening verricht (3%). Dit kan volgens deze respondenten eenvoudig omdat banken toch nooit opletten.
- Tijdens vakanties worden de boekingen verricht vanuit de kantoorrekening. Achteraf vindt doorboeking en controle plaats (1%).

Fysiek of elektronisch tekenen

Een vijfde deel van de respondenten ondertekent de betalingen uitsluitend fysiek, 75% verricht de betalingen elektronisch en 5% weet het

niet. Bij notarissen en gerechtsdeurwaarders komen elektronische betalingen vaker voor dan bij advocaten.

Verschillen naar kantoor grootte

Er zijn geen verschillen naar kantoor grootte op het terrein van het realiseren van de fiatting via twee handtekeningen. Het fysiek ondertekenen van betalingen komt vaker voor bij kleine kantoren.

Geen verschillen tussen de kantoren naar grootte in het fiatting van de handtekeningen

4.4.4 Doorlooptijd bij advocaten

Advocaten moeten gelden van derden onverwijld doorboeken naar rechthebbenden. Om een beeld te krijgen van de praktijk van dit onverwijld doorboeken, hebben wij de advocaten gevraagd naar de tijd die verstrijkt tussen de eerste en de tweede handtekening. In 56% van de kantoren worden de beide handtekeningen binnen een dag geplaatst. 20% van de kantoren heeft er twee dagen voor nodig. 11% realiseert de tweede handtekening binnen twee of drie dagen en in 12% van de kantoren verstrijken er vijf of meer dagen voordat de tweede handtekening is gezet. Omdat in de Boekhoudverordening voor advocaten niet specifiek is aangegeven welke termijn er is beoogd met het begrip 'onverwijld', kunnen wij aan de gerealiseerde doorlooptijden bij het plaatsen van de tweede handtekening geen normatieve conclusies verbinden.

'Onverwijld' varieert sterk tussen en binnen de beroepsgroepen

4.5 De toereikendheid van het saldo

4.5.1 Kennis over de toereikendheid van het saldo

Uitsluitend aan advocaten is de vraag gesteld hoe zij weten of het saldo op de derdenrekening(en) lager is dan de openstaande vorderingen. Op deze open vraag antwoordt de helft van de respondenten dat het nooit voorkomt dat het saldo lager is dan de vordering. Men is deze mening toegedaan omdat men de rekening weinig gebruikt, of omdat men vertrouwen heeft in de eigen administratie of de eigen stichting. Een aantal respondenten zegt het niet echt te weten, maar men gaat ervan uit gewaarschuwd te worden als er iets niet klopt. Tweevijfde weet of het saldo lager is dan de openstaande vorderingen via de controles die de boekhouding uitvoert op de transacties. In een enkel geval zijn deze interne controles verscherpt naar aanleiding van gewijzigde kosten van banken. Sommige banken hebben de kosten voor het verrichten van transacties op derdenrekeningen de afgelopen jaren verhoogd. Wanneer er geen interne controles plaatsvinden, kunnen de toegenomen bankkosten ertoe leiden dat ongemerkt een negatieve bewaarpositie ontstaat.

Weinig formele controles binnen de advocatuur

Een aantal respondenten (6%) meent dat er geen negatieve bewaarposities kunnen ontstaan omdat de derdenrekening uitsluitend wordt gebruikt voor het doorsluizen van gelden. Een klein deel (3%) zorgt ervoor dat via een overboeking van de bedrijfsrekening altijd voldoende saldo op de derdenrekening staat.

4.5.2 Controle op de toereikendheid van het saldo

Aan alle respondenten is gevraagd naar de controlemaatregelen die zij hanteren om zich ervan te gewissens dat er voldoende saldo op de derdenrekening staat. Bij notarissen was dit een gesloten vraag met de mogelijkheden een alternatief toe te voegen en bij de overige twee beroepsgroepen was dit een open vraag.

Wij hebben de genoemde maatregelen onderverdeeld in twee categorieën: verwijzingen naar de frequentie van periodieke interne controles en andere controlemaatregelen. De helft van de respondenten noemt de periodiciteit van de interne controles als belangwekkende controlemaatregel en tweederde deel van de respondenten noemt (daarnaast) een andere maatregel. Wij bespreken in de volgende alinea's eerst de frequentie van de interne controles en daarna de overige maatregelen.

4.5.3 De frequentie van interne controles

In tabel 4.8 zijn de frequenties van de interne controles op de derdenrekeningen afgebeeld. De helft van de respondenten (53%) noemt frequent controleren als belangrijk hulpmiddel om er zeker van te zijn dat het saldo op de derdenrekeningen altijd voldoende is om alle vorderingen te kunnen voldoen. Notarissen en gerechtsdeurwaarders noemen de frequentie van het controleren vaker (rond 70%) dan advocaten (25%).

De meest voorkomende periodiciteit van interne controles is eens per maand, gevolgd door eens per week. Notarissen voeren de controles het meest intensief uit: 69% van de notarissen controleert de bewaarpositie eens per maand of vaker. Daarna komen de gerechtsdeurwaarders. Van deze beroepsbeoefenaren controleert 59% de bewaarpositie eens per maand of vaker. Advocaten controleren het minst frequent: 48% controleert de derdenrekening maandelijks of vaker.

Notarissen controleren toereikendheid van de saldi het vaakst

Tabel 4.8 Frequentie van controle op de toereikendheid van het saldo van de derdenrekeningen naar beroepsgroep (gecombineerde open en gesloten vraag)

	notaris	gerechtsdeurwaarder	advocaat	totaal
n =	255	130	256	641
<i>Frequentie periodieke interne controle genoemd</i>	72%	70%	25%	53%
- dagelijks	11%	12%	2%	7%
- wekelijks	26%	20%	12%	19%
- maandelijks	32%	27%	8%	22%
- kwartaal	1%	8%	2%	3%
- jaarlijks	1%	0%	2%	1%
- controle per boeking	1%	3%	0%	1%

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

De periodieke interne controles vinden doorgaans eens per week of eens per maand plaats. Dat gebeurt bijvoorbeeld door uit verschillende administratieve bronnen (administratie, boekhouding, betalingsopdrachten) een lijst te maken met betalingsopdrachten, ontvangsten, verplichtingen en de boekingen die betrekking hebben op de controleperiode. Door de overzichten uit verschillende bron met elkaar te vergelijken wordt duidelijk of inkomsten, uitgaven, saldo en verplichtingen op de derdenrekening met elkaar in evenwicht zijn.

Een aantal kantoren heeft specifieke software in huis voor de controles. In het geautomatiseerde overzicht staat het saldo wat aan de opdrachtgevers verschuldigd is. Dit saldo wordt vergeleken met het saldo op de derdenrekeningen. Daarnaast worden alle ontvangsten ten behoeve van derden aan het overzicht toegevoegd. Overtollige saldi worden afgestort dan wel aangevuld naar of van een van de kantoorrekeningen. De controlelijsten worden gecheckt door de accountant en - afhankelijk van de beroepsgroep en het toezichtregime - eens per maand, kwartaal of jaar verzonden naar de toezichthouder.

Automatisering ondersteunt controles

Verschillen naar kantoor grootte

Op het terrein van de frequentie van interne controles zijn er voor notarissen en gerechtsdeurwaarders geen verschillen naar kantoor grootte. Voor advocaten zijn deze verschillen er wel. De frequentie van de interne controles neemt toe naarmate het kantoor groter is.

Kleine advocatenkantoren controleren nauwelijks

4.5.4 Andere controles op toereikendheid saldi

Twee derde deel van de respondenten heeft andere maatregelen genoemd om de toereikendheid van de saldi te borgen. Advocaten en notarissen noemen vaker een andere maatregel dan gerechtsdeurwaarders. De maatregel die het meest is genoemd, verschilt per doelgroep. Notarissen en advocaten verwijzen het vaakst naar de personen of het bedrijfonderdeel dat de controles uitvoert: de administratie voert de controles uit of het bestuur controleert de saldi.

Controlerende functie administratie en bestuur

Tabel 4.9 Andere controlemaatregelen op de toereikendheid van het saldo van de derdenrekeningen naar beroepsgroep (gecombineerde open en gesloten vraag)

	notaris	gerechtsdeurwaarder	advocaat	totaal
n =	255	130	256	641
<i>Andere controlemaatregel genoemd:</i>	72%	43%	75%	67%
– de administratie doet dat	69%	5%	36%	43%
– men houdt een ruime marge eigen geld aan	49%	8%	4%	23%
– doorgeefluik: pas boeken nadat gestort is	2%	2%	15%	7%
– het bestuur controleert de saldi	0%	0%	13%	5%
– controle is geautomatiseerd	1%	21%	0%	5%
– geen controle nodig omdat rekening niet gebruikt wordt	0%	0%	10%	4%
– controle conform regels toezichthouder	0%	8%	0%	2%
– onzekerheid over voldoende saldo	1%	1%	1%	1%

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

Een tweede vaak genoemde maatregel is het aanhouden van een ruime marge eigen geld op de derdenrekening. Deze maatregel wordt door de helft van de notarissen genoemd, maar gerechtsdeurwaarders en advocaten noemen de maatregel nauwelijks. Een respondent licht het hantieren van een ruime marge eigen geld als volgt toe.

*Ruime marge eigen geld
notarissen*

'Wij hanteren een marge van 25% aan daadwerkelijke liquide middelen die op de kwaliteitsrekening moeten staan. Komen wij onder de 25% marge dan wordt de kwaliteitsrekening aangevuld.'

De overige onderscheiden controlemaatregelen worden maar door een klein deel van de respondenten genoemd. Twee beroepsspecifieke maatregelen springen in het oog: de geautomatiseerde controle en de doorgeeffunctie van de derdenrekening.

Het geautomatiseerde systeem wordt het vaakst genoemd door gerechtsdeurwaarders. Deze gerechtsdeurwaarders hebben specifieke software in huis voor het controleren van de saldi. Daarmee maken ze controleoverzichten die voldoen aan de eisen die de toezichthouder daaraan heeft gesteld.

*Automatisering het controle-instrument voor
gerechtsdeurwaarders*

De doorgeeffunctie van de derdenrekening is het meest genoemd door advocaten. Het gaat hierbij om het zo snel mogelijk na binnenkomst afhandelen van de gelden voor derden. Uit de toelichting van deze res-

pondenten blijkt dat zij handelen naar de letter en de geest van de regelingen. Zij lichten dit met de volgende opmerkingen toe.

'Alle gelden die voor derden op de derdenrekening binnenkomen blijven daar op staan totdat duidelijk is aan wie en hoe het geld uitbetaald moet worden. Er gaat niets anders af, zodat per definitie het saldo altijd toereikend is.'

'De rekening is een 'doorgeefluik', als geld (sporadisch) binnen komt wordt het onverwijld doorgestort naar de cliënt aan wie het toekomt. De gelden betreffen uitsluitend toegekende schadevergoedingen wegens onterecht toegepaste voorlopige hechtenis.'

'Op onze derdenrekening worden alle ontvangen gelden omgaand doorbetaald. Er blijven dus geen gelden op geparkeerd staan. Het is naar mijn mening een verplichting van de advocaat om gelden bestemd voor derden zo spoedig mogelijk over te boeken.'

Verschillen naar kantoor grootte

Op het vlak van de andere controlemaatregelen zijn er voor notarissen en gerechtsdeurwaarders geen verschillen naar kantoor grootte. Voor advocaten is er wel een verband tussen kantoor grootte en de genoemde overige controlemaatregelen. Dit verband is omgekeerd evenredig: hoe kleiner het advocatenkantoor hoe vaker overige controlemaatregelen zijn genoemd.

Kleine advocatenkantoren zetten meer controlemaatregelen in dan grote kantoren

4.6 Saldotekort

Saldotekort van het eigen kantoor

Komt het wel eens voor dat het saldo op uw derdenrekening(en) lager is dan de openstaande vorderingen? Deze vraag beantwoordt vier procent van de respondenten bevestigend. Gerechtsdeurwaarders beweren het vaakst dat een saldotekort zich wel eens voordoet en notarissen het minst vaak.

Volgens 4% van de beroepsbeoefenaren komen saldotekorten in eigen kantoor voor

Redenen saldotekort van de hele beroepsgroep

Zowel aan respondenten die zeggen dat er bij hun eigen kantoor wel eens een saldotekort is als aan de andere respondenten hebben wij gevraagd of men kon aangeven wat binnen hun beroepsgroep de meest voorkomende reden is dat het saldo op de derdenrekening ontoereikend is. Het betrof een open vraag, waarvan de antwoorden achteraf zijn gecategoriseerd in soortgelijke opmerkingen. In tabel 4.10 zijn de gecategoriseerde opmerkingen over de meest voorkomende redenen van saldotekorten weergegeven.

De helft van de respondenten (52%) zegt niet te weten wat de redenen van saldote korten binnen hun beroepsgroep zouden kunnen zijn of geeft aan dat dit niet voorkomt. Onder de respondenten die zeggen niet te weten wat de redenen van saldote korten binnen hun beroepsgroep zijn bevinden zich ook enkele respondenten die eerder hebben gemeld dat hun kantoor wel eens een saldote kort heeft gehad. Een ander deel van de respondenten die de redenen voor saldote korten niet weten geeft aan dat het saldote kort zich in ieder geval niet binnen hun kantoor voordoet.

Volgens de helft van de beroepsbeoefenaren komen negatieve bewaringsposities voor binnen de eigen sector

Tabel 4.10 Meest voorkomende oorzaken van saldote kort op derdenrekeningen naar beroepsgroep (open vraag)

Oorzaken saldote kort	n =	notaris 128	gerechts- deurwaarder 91	advocaat 194	totaal 413
weet niet, komt niet voor		44%	14%	74%	52%
fout of vergissing van klant of administratie		8%	1%	8%	7%
bankkosten en bestuurskosten derdenrekening		4%	0%	5%	3%
gebruik van de derdenrekening voor privékosten		2%	3%	8%	5%
vooruitbetalingen, soms wegens trage werking bank		15%	36%	2%	13%
falende controle en toezicht, mismanagement		14%	22%	3%	10%
<u>kantooruitgaven zijn hoger dan inkomsten, soms concurrentiedruk</u>		14%	23%	1%	10%

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

De drie meest genoemde redenen van saldote korten op de derdenrekening zijn het verrichten van vooruitbetalingen, een gebrekkige of falende interne controle en hoge kantooruitgaven in vergelijking met de inkomsten die daar tegenover staan. De regelgeving en het financiële toezicht zijn bedoeld om een aantal oorzaken voor saldote korten in de sector (gebruik derdenrekening voor privékosten, vooruitbetalingen, falende controles en toezicht, tekortschietende inkomsten) uit te bannen. Van alle beroepsbeoefenaren is 38% van mening dat deze oorzaken voorkomen in de eigen sector.

Bijna 40% van de beroepsbeoefenaren is van mening dat oneigenlijk gebruik en onvoldoende controles in de eigen sector negatieve bewaringsposities verklaren

Vooruitbetalingen van notarissen hebben vaak te maken met een bankvertraging bij telefonische overboekingen. De klant heeft al wel het bewijs van betalen in de hand, maar de bank stort het bedrag met vertraging op de rekening van de notaris. Vooruitbetalingen van gerechtsdeurwaarders zijn vaak gestoeld op te scherpe afspraken met grote cliënten.

Te hoge kantooruitgaven worden door 14% van de notarissen en door 23% van de gerechtsdeurwaarders genoemd als oorzaak van het saldote kort. De derdenrekening wordt in dergelijke gevallen gebruikt om de kantoorkosten aan te zuiveren (salarissen of hoge belastingaanslagen voorschieten uit de derdenrekening).

De drie belangrijkste oorzaken voor saldotekorten die de responderende advocaten hebben genoemd zijn: vergissingen of fouten van de administratie of van cliënten, bankkosten die automatisch van de derdenrekening worden ingehouden door de bank en het gebruiken van de derdenrekening voor (bevoorschotting van) privékosten.

Volgens 8% van de advocaten verklaart het gebruik van derdengelden voor privé-uitgaven in de sector de negatieve saldi op derdenrekeningen

4.7 Scheiding van rekeningen

De noodzaak van een zuiver onderscheid tussen de derdenrekening en de zakelijke rekening moet de beroepsbeoefenaar ook communiceren met partijen die belang hebben bij derdengelden. Deze partijen kunnen immers zowel te maken hebben met de derdenrekening voor afdrachten aan derden als met de kantoorrekening voor het voldoen van de beroepskosten. In voornoemde situatie stuurt 14% van de respondenten zijn cliënten¹⁵ twee afzonderlijke rekeningen met twee verschillende rekeningnummers. Advocaten doen dat vaker (26%) dan gerechtsdeurwaarders of notarissen (respectievelijk 9% en 6%) (tabel 4.11).

Volgens 54% van de beroepsbeoefenaren kent de klant alléén de derdenrekening

Het versturen van twee verschillende rekeningen maakt dat cliënten zowel het rekeningnummer van de derdenrekening als de kantoorrekening kennen. De cliënten van advocaten kennen volgens de respondenten in 71% van de gevallen zowel de zakelijke als de derdenrekening van de advocaat. Volgens gerechtsdeurwaarders en notarissen kennen bijna al hun cliënten maar één rekening: de zakelijke of de derdenrekening. Deze bewering is in tegenspraak met de bewering dat men de cliënten twee rekeningen met twee verschillende rekeningnummers stuurt.

Toch kent de klant ook vaak de kantoorrekening; vooral in de advocatuur

¹⁵ In de vragenlijst voor gerechtsdeurwaarders is het begrip 'debiteuren/schuldenaren' gebruikt om te verwijzen naar de klant.

Tabel 4.11 Kerngegevens over scheiding van rekeningen naar beroepsgroep, %

	n =	notaris 254	gerechtsdeurwaarder 137	advocaat 251	totaal 642
<i>Klant krijgt 2 rekeningen met 2 verschillende rekeningnummers</i>					
- nee		94%	91%	74%	86%
- ja		6%	9%	26%	14%
<i>Kennis over rekeningen bij cliënten:</i>					
- klant kent derdenrekening		76%	83%	16%	54%
- klant kent zakelijke rekening		20%	12%	6%	13%
- kent beide soorten rekeningen		2%	0%	71%	29%
<i>Klant stort geld op andere dan derdenrekening:</i>					
- wekelijks		1%	10%	0%	3%
- maandelijks		0%	6%	7%	4%
- een of meerdere keren per jaar		7%	16%	35%	21%
<i>Frequentie overboeken ten onrechte op derdenrekening, gestort geld:</i>					
- wekelijks		35%	29%	23%	28%
- maandelijks		43%	43%	13%	30%
- een of meerdere keren per jaar		19%	21%	35%	26%
- nooit		3%	7%	30%	16%
<i>Men stimuleert cliënten transacties onderling te verrekenen</i>				58%	

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

Omgaan met vergissingen

Cliënten kunnen wel eens een vergissing maken met stortingen. Zij storten bijvoorbeeld geld dat bedoeld is voor derden op een andere dan de derdenrekening. Een kwart van de respondenten zegt dat cliënten dit wel eens doen. Klanten¹⁶ van gerechtsdeurwaarders en advocaten maken een dergelijke vergissing vaker dan cliënten van notarissen (respectievelijk 32-42% en 8%).

Aan de respondenten die hebben gezegd dat cliënten wel eens geld storten op een andere dan de derdenrekening hebben wij gevraagd wat de oorzaak hiervan is. De meeste respondenten (73%) zeggen dat een vergissing of slordigheid van de klant de oorzaak is. Cliënten krijgen ook facturen met het nummer van de zakelijke rekening erop en vergissen zich. Sommige cliënten hadden al een relatie met de beroepsbeoefenaar voordat de derdenrekening werd ingevoerd en hebben de wijziging nooit doorgevoerd in hun administratie. Veel cliënten betalen elek-

Verkeerde stortingen door klanten meest voorkomend bij notarissen

Slordigheden klant belangrijkste oorzaak storting op verkeerde rekening

¹⁶ In het geval van gerechtsdeurwaarders gaat het om debiteuren/schuldenaren.

tronisch en hebben een programma dat maar één rekeningnummer per adres kan noteren. Cliënten van advocaten voldoen de zakelijke nota aan het adres van de derdenrekening omdat dat op het briefpapier staat.

In 20% van de gevallen is niet de klant, maar een ander de oorzaak van de foute boeking. Bij notarissen betreft het vaak een buitenlandse klant, die op een buitenlandse zakelijke rekening boekt. Soms is het de bank, die de klant een verkeerd rekeningnummer van de beroepsbeoefenaar verstrekt (bij contante betaling aan het loket). Bij advocaten ontstaan vergissingen wanneer twee verschillende zaken tegelijkertijd verrekend moeten worden. Zij geven hiervan de volgende voorbeelden.

Indien er een combinatie is van proceskostenveroordeling in een toegevoegde zaak zonder eigen bijdrage die rechtstreeks met de advocaat verrekend moet worden en een toegekende schadevergoeding die bestemd is voor cliënt.

Vanwege het verbod om de gewone rekening op het briefpapier te vermelden betaalt men op de derdenrekening die wel vermeld mag worden.

Het gaat vaak om gemengde betalingen (een deel is bestemd voor de inlossing van declaraties, en een deel voor de oplossing van een probleem). Het rekeningnummer van de declaraties kennen ze van de declaraties en de aanmaningen.

Veel advocaten (58%) proberen bovenstaande verwarringen te vermijden door hun cliënten te stimuleren om zo veel mogelijk onderling te verrekenen. Wanneer er spoed met de boeking is geboden, omzeilen sommige advocaten zelf de derdenrekening. Het gaat bijvoorbeeld om gelden die terecht moeten komen bij een andere advocaat (proceskostenveroordelingen). Via de zakelijke rekening gaat overboeken sneller, omdat dan de tweede handtekening niet nodig is.

Veel onderlinge rechtstreekse verrekeningen tussen derden in de advocatuur

Het corrigeren van foute boekingen

Wanneer geld terecht is gekomen op een rekening die daar niet voor is bedoeld, vinden er interne overboekingen plaats. Dergelijke overboekingen vinden meestal wekelijks of maandelijks plaats (58% van de kantoren). Van de respondenten zegt 16% dat dergelijke overboekingen niet nodig zijn omdat er nooit ten onrechte op de derdenrekening wordt gestort. Dit komt bij advocaten vaker voor dan bij gerechtsdeurwaarders en notarissen (respectievelijk 30%, 7% en 3%).

Bijna 60% van de beroepsbeoefenaren corrigeert verkeerde boekingen wekelijks of maandelijks

Aan respondenten die ervaring hebben met foute boekingen hebben wij gevraagd wat zij doen wanneer een klant geld dat bestemd is voor derden op een andere rekening stort dan de derdenrekening. Notarissen en advocaten zeggen allemaal dat zij dergelijke gelden doorstorten of overstorten. Notarissen retourneren deze gelden soms naar de adres-

In de praktijk meerdere methoden om foute boekingen te corrigeren

sant met de mededeling dat een verkeerd rekeningnummer is gebruikt. In andere gevallen worden de gelden doorgestort naar de derdenrekening. Advocaten storten de middelen soms door naar de derdenrekening en soms rechtstreeks naar de belanghebbende derde. De helft van de gerechtsdeurwaarders doet niets. Zij zeggen er altijd voor te zorgen dat er voldoende middelen op hun kwaliteitsrekening staan. Aan het einde van de maand kijken zij of er geld bijgestort of afgestort moet worden van de kwaliteitsrekening.

4.8 Afhandeling van rente-inkomsten

Aan het in stand houden van de derdenrekening zijn kosten verbonden. Ruim 40% van de respondenten verhaalt deze kosten op de klant. Notarissen verhalen de bankkosten vaker op de klant (65%) en advocaten doen dat het minst vaak (25%) (tabel 4.12).

60% verreken bankkosten niet met de klant

Een tiende deel van de respondenten (10%) heeft de derdenrekening gekoppeld aan een spaarrekening om zodoende hogere rente-inkomsten te genereren. Notarissen doen dat vaker (17%) en gerechtsdeurwaarders doen dat het minst (2%).

Renterekening als derdenrekening weinig gebruikt

Tabel 4.12 Afhandeling van rente-inkomsten en bankkosten

	notaris	gerechts- deurwaarder	advocaat	totaal
n =	253	137	252	642
men verhaalt bankkosten op derden	65%	31%	25%	42%
men koppelt spaarrekening aan derdenrekening wegens rente	17%	2%	8%	10%
men verreken renteopbrengsten altijd met klant	65%	17%	12%	34%
men heeft schriftelijke afspraak met klant over renteopbrengsten	19%	16%	19%	18%

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

Twee op de drie notarissen (65%) verrekenen de renteopbrengsten altijd met de klant. Gerechtsdeurwaarders en advocaten doen dat minder frequent: 17% respectievelijk 12% verrekenen de rente-inkomsten altijd met de klant. Aan het gegeven dat gerechtsdeurwaarders en advocaten minder vaak rente verrekenen met de klant kan niet zonder meer de conclusie verbonden worden dat de regels niet goed toegepast worden. Er zijn immers ook kantoren waar nauwelijks rente wordt ontvangen, dus dan valt er ook niets te verrekenen.

Notarissen verrekenen rente-inkomsten het vaakst

Van kantoren met een spaarrekening die gekoppeld is aan een derdenrekening kan met zekerheid gezegd worden dat zij rente-inkomsten genereren (10% van de kantoren). Deze kantoren zijn dus een goede bron voor het oordeel over renteaftdrachten aan klanten.

Geen eenduidige verrekenpraktijk met klanten

Van de kantoren met rente-inkomsten op de derdenrekening draagt de helft (51%) de rentes altijd af aan de klanten. Sommigen dragen de ontvangen rente nooit af (15%) en de rest (34%) draagt de rente soms af.

Het komt weinig voor dat men de rente-inkomsten in het geheel niet verrekenet met de klant (2% van de kantoren met rente-inkomsten draagt nooit af). Van de drie beroepsgroepen dragen gerechtsdeurwaarders het meest de rente-inkomsten nooit af (59% van de gerechtsdeurwaarderskantoren met rente-inkomsten). De lage transactiebedragen bij deurwaarders en de richtlijnen in de renteregeling maken het ook mogelijk dat een deel van de deurwaarders binnen de daartoe gestelde kaders geen rente hoeft te verrekenen.

4.9 Houding tegenover derdenrekeningen

De houding van de beroepsbeoefenaren ten opzichte van de gang van zaken rond de derdenrekening hebben wij gemeten met een aantal stellingen (zie bijlage 4). Deze stellingen gaan over de administratieve lasten van de derdenrekening, het belang van de derdenrekening voor het imago van de beroepsgroep, en over het functioneren van toezichthouders (tabel 4.13).

Oordeel van de beroepsbeoefenaren over de praktijk van de derdenrekening

Tabel 4.13 Positief oordeel over stellingen derdenrekeningen naar beroepsgroep

	notaris	gerechtsdeurwaarder	advocaat	totaal
n =	247	134	243	624
<i>Gemiddeld positief oordeel over stellingen over:</i>				
administratieve lasten	53%	48%	41%	47%
imago	48%	45%	43%	45%
toezicht	34%	43%	35%	36%
Totaal positief oordeel	44%	44%	40%	41%

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

Er zijn drie stellingen die de administratieve lasten als onderwerp hebben:

- In het geval van periodieke uitkeringen van geïnde gelden t.b.v. (veelal institutionele) opdrachtgevers worden afspraken schriftelijk vastgelegd.
- De administratieve lasten zijn verwaarloosbaar.
- De administratie vergt te veel tijd.

Bijna de helft van de respondenten (47%) heeft een positief oordeel over de administratieve lasten die de derdenrekening met zich meebrengt. Notarissen beoordelen de administratieve lasten het meest positief en advocaten oordelen het minst positief (respectievelijk 53% en 41%).

Helft beroepsbeoefenaren oordeelt positief over administratieve lasten derdenrekening

Over het belang van de derdenrekening voor het imago van de beroepsgroep zijn de volgende stellingen voorgelegd:

- Elk incident rond de derdenrekening is rampzalig voor het imago.
- De regelgeving moet aangescherpt worden.
- De derdenrekening is onmisbaar voor behoud reputatie.
- Misbruik door beroepsbeoefenaren is niet uit te sluiten.
- Een garantiefonds is een betere waarborg voor klanten bij oneigenlijk gebruik.
- De tweede handtekening is géén drempel tegen oneigenlijk gebruik.
- Door concurrentie neemt kans op oneigenlijk gebruik toe.
- De positie van rechthebbenden is voldoende geborgd.

Het oordeel over het imago lijkt sterk op het oordeel over administratieve lasten. Bijna de helft van de respondenten heeft een positief oordeel over het belang van de derdenrekening voor het imago van de beroepsgroep. Notarissen beoordelen het imago het meest positief.

De derde groep stellingen gaat over het toezicht op de derdenrekening. De volgende zes stellingen zijn voorgelegd:

- Het financiële toezicht is een wassen neus.
- Het financiële toezicht dient frequenter plaats te vinden.
- Het financiële toezicht is disproportioneel.
- Het financiële toezicht is ineffectief.
- Toezichthouder is te licht in tuchtrechtelijke maatregelen.
- Toezichthouder moet bevoegdheid krijgen om onverwacht te controleren.

Een derde van de respondenten beoordeelt het toezicht positief. Gerechtsdeurwaarders hebben een positiever oordeel over het toezicht dan notarissen en advocaten (respectievelijk 43%, 34% en 35%).

Verschillen naar kantoor grootte

Er is een significant verband tussen kantoor grootte en het oordeel over derdenrekeningen. Dit verband is er alleen voor kantoren van notarissen en van advocaten.

Hoe groter het kantoor is hoe positiever het oordeel over de administratieve lasten. Bij toezicht is dit beeld precies andersom: hoe groter het kantoor hoe negatiever het oordeel over het toezicht is. Kleine kantoren oordelen erg negatief over de administratieve lasten en erg positief over het toezicht.

4.10 Mening over derdenrekening

Wij hebben aan de drie groepen van beroepsbeoefenaren gevraagd om drie positieve en drie negatieve kenmerken van de regelgeving over derdenrekeningen of kwaliteitsrekeningen te noemen. Het gaat hier om open vragen, die wij achteraf gerubriceerd hebben. In tabel 4.14 is te zien hoeveel respondenten positieve en/of negatieve kenmerken hebben

Het belang van de derdenrekening bij helft beroepsbeoefenaren onbetwist; nog het meest bij notarissen

Twee derde van de beroepsbeoefenaren acht verbeteringen in het financiële toezicht en tuchtrecht wenselijk

Kleine kantoren positiever over toezicht, grote kantoren positiever over administratieve lasten

30% beroepsbeoefenaren uitsluitend positief over derdenrekening, 12% uitsluitend negatief

genoemd. Ruim een derde deel van de respondenten heeft zowel positieve als negatieve kenmerken genoemd, 29% van de respondenten heeft uitsluitend positieve kenmerken genoemd en 12% noemde uitsluitend negatieve kenmerken. De rest (23%) heeft noch positieve noch negatieve kenmerken genoemd.

Tabel 4.14 Genoemde kenmerken derdenrekening naar beroepsgroep

Positieve en negatieve meningen over derdenrekening	notaris	gerechtsdeurwaarder	advocaat	totaal
n =	255	137	252	644
Niets genoemd	30%	18%	20%	23%
Uitsluitend negatieve kenmerken genoemd	3%	5%	22%	12%
Zowel positieve als negatieve kenmerken genoemd	27%	36%	43%	36%
Uitsluitend positieve kenmerken genoemd	40%	41%	14%	29%

Bron: internetenquête

Advocaten hebben vaker uitsluitend negatieve kenmerken genoemd, terwijl notarissen en gerechtsdeurwaarders vaker uitsluitend positieve kenmerken hebben genoemd en het minst vaak uitsluitend negatieve kenmerken.

Een vijfde van de advocaten louter negatieve oordelen

In de volgende twee paragrafen laten wij zien welke positieve en negatieve kenmerken respondenten uit de verschillende beroepsgroepen spontaan hebben genoemd.

4.10.1 Positieve kenmerken

In tabel 4.15 is een overzicht gemaakt van de positieve kenmerken en het percentage respondenten dat een dergelijke opmerking maakte. Wanneer meer dan 5% van de respondenten de opmerking heeft geplaatst, lichten wij de opmerkingen in de navolgende tekst toe.

65% van de beroepsbeoefenaren noemt één of meer voordelen

Tabel 4.15 Voordelen van derdenrekening naar beroepsgroep (open vraag)

Genoemde voordelen derdenrekening	n =	notaris	gerechtsdeurwaarder	advocaat	totaal
Heeft een of meer voordelen genoemd		68%	75%	58%	65%
<i>Aard van het genoemde voordeel:</i>					
- belangen klant waarborgen		33%	38%	24%	30%
- duidelijk/inzichtig/transparant		24%	38%	26%	28%
- afscheiden vermogens		24%	12%	31%	24%
- vertrouwensbasis		14%	26%	17%	18%
- verbeterde externe controlemogelijkheden		6%	13%	7%	8%
- beschikbaarheid		5%	10%	3%	5%
- zuivere bedrijfsvoering		3%	3%	3%	3%
- onafhankelijk en doelmatig beheer		3%	6%	2%	3%
- hoge rente		3%	2%	0%	2%
- liquiditeit kantoor duidelijk		1%	2%	0%	1%
- aansprakelijkheidsrisico		2%	0%	1%	1%
- stichting niet meer nodig		2%	0%	0%	1%
- dubbele autorisatie		2%	0%	1%	1%
- overig		3%	4%	2%	3%

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

Van alle respondenten heeft 65% één of meer voordelen genoemd. Gerechtsdeurwaarders hebben vaker één of meer voordelen benoemd en advocaten deden dat het minst. De vier meest genoemde voordelen zijn: het waarborgen van de belangen van de klant, transparantie en inzichtigheid in de financiële functie, het scheiden van vermogensstromen en het versterken van de vertrouwensbasis tussen cliënt en beroepsbeoefenaar.

Belangen klant waarborgen

De kwaliteitsrekening waarborgt de belangen van de klant. Dit zegt 30% van de respondenten. Deze beroepsbeoefenaren benadrukken dat er geen beslag mogelijk is op de derdenrekening, omdat de gelden scherp zijn afgebakend. Gelden van derden zijn niet vatbaar voor beslag vanwege schulden van het kantoor en vallen dus buiten de boedel bij een faillissement van het kantoor. De gelden zijn voorts niet opeisbaar bij zakelijke onenigheden met partijen. De rekening kan niet worden geblokkeerd door een derde. Justitiabelen en rechtzoekende personen, opdrachtgevers en schuldenaars hebben daardoor meer zekerheid, aldus de respondenten.

Een kleiner percentage van de advocaten voegt aan het bovenstaande de schakelfunctie van de advocaat toe. Via de derdenrekening is het namelijk mogelijk om aan klanten toekomstige bedragen te incasseren zonder ze lastig te hoeven vallen met de vraag of er betaald is, zo ja,

Belangrijkste voordelen:

- borging belangen klant
- transparantie
- afscheiden vermogens
- vertrouwensbasis

Geld derden buiten boedel kantoor

Dienstverlening aan klanten mogelijk

wanneer en hoeveel. De schakelfunctie van de derdenrekening wordt ook genoemd in verband met verplichtingen aan de fiscus, geld uit een scheiding en deling dat voor pensioen moet worden aangewend. Als de klant het geld eerst krijgt, moet direct met de fiscus worden afgerekend. Een derdenrekening naar een verzekeringsmaatschappij geeft in dat geval uitstel van betaling. Een enkele advocaat zegt dat de derdenrekening aantrekkingskracht uitoefent op criminelen die hun geld veilig willen stellen.

Ten slotte biedt de derdenrekening de mogelijkheid om geld te innen ten behoeve van klanten die geen verblijfsvergunning hebben. Klanten zonder verblijfsvergunning hebben geen bankrekening en kunnen daardoor zelf geen geld innen.

Transparantie

Een tweede voordeel is de inzichtelijkheid en transparantie die de voorschriften over de derdengelden met zich meebrengen (door 28% van de respondenten genoemd). Dankzij de regels over derdengelden is het duidelijk welk bedrag er aan derdengelden aanwezig moet zijn. Er is meer duidelijkheid over de eigen financiële positie, de bewaarplicht en de positie van derdengelden, en de rentevergoedingen voor klanten. Er is meer inzicht in de totale administratie en de administratie voor elke klant. Door het verbeterde inzicht ontstaat er meer alertheid in de financiële uitoefening van het ambt. Door de uniformiteit en eenduidigheid ontstaat inzicht in de bewaarpositie voor alle kantoren. Duidelijkheid over het eigendom van de gelden tempert de verleiding om de gelden te benutten voor de eigen bedrijfsvoering. Door het inzicht in het saldo van de schuld aan derden, is het beter mogelijk om externe controle uit te oefenen op de bewaringseis.

Meer inzicht in verplichtingen van en aan derden

Afscheiden vermogens

Er is een duidelijke scheiding tussen het eigen vermogen en gelden van derden. Dit voordeel noemt 24% van de respondenten. Daardoor ontstaat zekerheid over de vraag over wiens vermogen het gaat. Door een gescheiden boekhouding blijven de gelden van meet af aan buiten de administratie of boekhouding van het kantoor zelf. Dit is belangrijk voor het geval er onverhoopt een faillissement plaatsvindt. Door het apart houden van het ondernemingsvermogen is het makkelijker om de bewaringspositie te bepalen en de liquiditeit vast te stellen.

Scheiding maakt het makkelijker om bewaringspositie vast te stellen

Vertrouwensbasis

Derdenrekeningen waarborgen dat het geld veilig is. Deze mening is 18% van de respondenten toegedaan. De regels hebben een positieve uitstraling op de betrouwbaarheid van de beroepsgroep, de rekening en het rechtsverkeer. Dit is belangrijk voor het vertrouwen in de beroepsgroep door banken, geldverstrekkers, klanten en de belastingdienst. Vertrouwen kan volgens sommige respondenten pas overgaan in zekerheid wanneer de beroepsbeoefenaar zich ook aan de regels houdt. Gerechtsdeurwaarders voegen daaraan toe dat zij die lid zijn van het ga-

Derdenrekening versterkt betrouwbaarheid beroepsgroep

rantiefonds daarnaast nog een extra waarborg hebben ingebouwd naar klanten. Bovendien bieden de regels gerechtsdeurwaarders een concurrentievoordeel in de incassobranche. De regels rond toezicht en transparantie kunnen het imago van de beroepsgroep positief beïnvloeden. Van de advocaten meent een deel dat de regels rond derdenrekeningen de fraudebestendigheid hebben verbeterd. De drempel om te gaan lenen bij liquiditeitstekorten is hoger, aldus de responderende advocaten.

Verbeterde externe controlemogelijkheden

Door de regelgeving rond kwaliteitsrekeningen zijn de controlemogelijkheden verbeterd, aldus 8% van de respondenten. Dit geldt niet alleen voor de interne controle maar ook voor de externe controle door het BFT of door de accountant. Door de inzichtelijkheid van de kantooradministraties zijn de kantoren transparanter geworden, waardoor het externe toezicht is vereenvoudigd. De controle van het BFT is objectiever en is een stuk makkelijker geworden, zodat het BFT eerder 'rotte appels' kan signaleren. Ook de controle door de externe accountant in verband met de af te leggen eigen verklaring van advocaten is vereenvoudigd. Het toezicht op de derdenrekening van advocaten door de Orde na afloop van ieder jaar is verbeterd door de eigen verklaring. Het verplichte karakter van de verordening draagt bij aan een beter toezicht en wederzijdse controle. Daarnaast is volgens respondenten de interne controle op de bewaringspositie makkelijker geworden.

Regelgeving derdenrekening versterkt interne en externe controles

4.10.2 Negatieve kenmerken

In tabel 4.16 hebben wij de genoemde nadelen van kwaliteitsrekeningen opgesomd. De opmerkingen zijn geordend van meest naar minst genoemde nadelen.

Van de respondenten heeft 46% één of meer nadelen van de derdenrekening genoemd. Advocaten deden dat veel vaker (65%) en notarissen meldden het minst nadelen (28%). Dat advocaten het minst gelukkig zijn met de derdenrekening bleek ook al uit hun houding ten aanzien van administratieve lasten, imago en toezicht (paragraaf 4.9).

Helpt beroepsbeoefenaren noemt nadelen; advocaten het meest

De vier meest genoemde nadelen van derdenrekeningen zijn: de administratieve lasten, de kosten, de tweede handtekening bij advocaten en de schijnveiligheid. In de volgende alinea's lichten wij de opmerkingen toe. Ook nu weer beperken wij ons tot opmerkingen die door meer dan 5% van de respondenten zijn geplaatst.

Belangrijkste nadelen:
 - administratieve lasten
 - kosten derdenrekening
 - twee handtekeningen
 - schijnveiligheid

Tabel 4.16 Nadelen van derdenrekening naar beroepsgroep (open vraag)

Genoemde nadelen derdenrekening	n =	notaris	gerechtsdeurwaarder	advocaat	totaal
Respondent heeft nadeel genoemd		28%	44%	65%	46%
<i>Aard van het genoemde nadeel</i>					
- administratieve lasten		14%	29%	32%	25%
- kosten derdenrekening		4%	14%	24%	15%
- twee handtekeningen		n.v.t.	n.v.t.	31%	13%
- schijnveiligheid		7%	5%	10%	8%
- formaliteiten, regels (o.a. wisseling kantoor)		4%	8%	8%	6%
- briefpapier, vergissing, overstorten		3%	2%	7%	5%
- toezicht slecht		2%	7%	3%	3%
- regelgeving leidt tot vertragingen		0%	0%	5%	2%
- telebankieren kan niet		1%	0%	3%	1%
- ook verplicht als niet nodig		0%	0%	3%	1%
- aparte stichting niet nodig		0%	0%	2%	1%
- ander negatief kenmerk		9%	5%	6%	7%
- geen mening		1%	1%	1%	1%

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

Administratieve lasten

Volgens 25% van de respondenten zijn de administratieve lasten van de derdenrekening een nadeel. Het is volgens deze respondenten een administratieve rompslomp om een derdenrekening te openen. Bij advocaten is er eerst een notaris nodig om de stichting op te richten. Voorts is het aanhouden van twee administraties tijdrovend en kostbaar. Er is sprake van extra uitzoekwerk: wie krijgt nou precies wat? Het maken van een afzonderlijke jaarrekening leidt ook tot meer administratieve lasten. Ook de jaarlijkse controle is een administratieve rompslomp, terwijl die controle niets wezenlijks inhoudt. Voorts zijn er meer boekingen nodig tussen derdenrekening en kantoorrekening. Al deze extra administratiekosten kunnen niet in rekening gebracht worden. Advocaten met een kleine praktijk zeggen dat kleine kantoren het op dit gebied extra moeilijk hebben. Notarissen noemen deze nadelen in belangrijk minder mate (14%) dan de gerechtsdeurwaarders (29%) en de advocaten (32%).

Kantoren die geen nadelen van de administratie rond derdenrekeningen ondervinden, hebben hun administratie geautomatiseerd. Kantoren die wel nadelen ondervinden van de administratieve lasten proberen handmatig te bepalen wat er opgenomen mag worden en wat niet. Het is handmatig erg bewerkelijk om continu de bewaringspositie te controleren en de boekhoudingen van derdengelden en kantoorzaken gescheiden te houden.

Oordeel notarissen over administratieve lasten wijkt in positieve zin af van oordeel gerechtsdeurwaarders en advocaten

Automatisering vermindert de gepercipieerde administratieve lasten

Kosten derdenrekening

Het tweede nadeel dat de respondenten noemen, is samen te vatten als de kosten van de derdenrekening. Van de respondenten noemt 15% dit nadeel. Advocaten noemen dit nadeel vaker (24%) en notarissen het minst (14%). De respondenten noemen de volgende soorten kosten: inschrijvingskosten bij de Kamer van Koophandel, de kosten van de oprichting en het beheer van een Stichting door advocaten, investeringen in relevante software, extra administratief personeel, bankkosten, en accountantskosten voor het opstellen van de tweede jaarrekening. Indirecte kosten zijn er in de vorm van een groter debiteurenrisico in combinatie met een verrekenverbod. Dit risico doet zich voor bij voorwaardelijk verstrekte toevoegingen in de advocatuur. Gerechtsdeurwaarders noemen de kosten die verbonden zijn aan de hoge frequentie tussen-tijdse afdrachten om rentevergoeding te voorkomen. Deze kosten mogen niet verrekend worden met belanghebbenden.

Kosten derdenrekening het meest een bezwaar voor advocaten

Notarissen melden dat het bij diverse banken veel moeite kost om de rekening goed geregeld te krijgen. Lokale banken zijn niet (voldoende) op de hoogte van de regelgeving en hebben moeite om de contracten te laten aansluiten op artikel 25 Wna. Wanneer er meerdere kwaliteitsrekeningen lopen bij verschillende banken zijn er ook verschillende bancaire voorwaarden. Het is lastig om steeds maar nieuwe rekeningen te openen. Banken staan volgens de respondenten niet te springen om extra rekeningen.

Banken faciliteren derdenrekeningen onvoldoende

Naast de genoemde directe kosten zijn er indirecte kosteneffecten die nadelig zijn voor de beroepsgroep. Zo zeggen sommige respondenten dat de hoge eisen aan de kwaliteitsbuffer mogelijkheden voor extra investeringen in de weg staan. Andere respondenten zeggen dat gerechtsdeurwaarders veel te hoge financieringen met hoge risico's moeten nemen. Sommige respondenten van kleine kantoren zeggen dat de regeling rond derdenrekeningen nadelig is voor het kleine kantoor. Kleine kantoren hebben minder mogelijkheden om grote klanten aan te trekken, want dat vermindert de derdengelden wel, maar niet de bewaarplicht voor anderen. Banken zijn terughoudend met voorfinancieren, ook al is het kleine kantoor gezond.

Kleine kantoren in het nadeel ten opzichte van grote kantoren

Twee handtekeningen

Alleen voor advocaten geldt de verplichting van een dubbele autorisatie. Bijna een derde deel van de responderende advocaten vinden dit een nadeel van de derdenrekening. Zij geven de volgende toelichtingen bij het nadeel van de tweede handtekening.

Een derde van de advocaten vindt de tweede handtekening een nadeel van de derdenrekening

Het is omslachtig om goedkeuring voor betaling te vragen aan een andere advocaat. Voor eenmanskantoren is het lastig om een handtekening te halen bij een elders gevestigde advocaat. Dit kan leiden tot onrendabele reistijden. Eenmanskantoren vinden de afhankelijkheid van een externe collega voor de eigen bedrijfsvoering een probleem, plus het feit dat externe collega's niet altijd bereidwillig zijn om te tekenen,

Voor gemachtigde alleen nadelen en geen voordelen aan regeling

omdat men de risico's van tekenen niet overziet en alleen nadelen er-
vaart in plaats van een voordeel.

Bij een klein kantoor (geen eenmanskantoor) zijn niet op ieder moment
de twee benodigde handtekeningen aanwezig. Dit kan vertraging geven
bij de doorbetaling aan klanten. In vakantieperiodes en bij ziekte is het
dubbele handtekeningvereiste extra lastig en tijdrovend. De mede be-
voegde moet het dossier controleren bij iedere betaling, als het goed
gedaan zou worden. In de praktijk zijn de tweede handtekening en de
controle van het dossier ondoenlijk. Het twee handtekeningenvereiste is
nodeloos bezwarend voor eenmanskantoren en kan niet beletten dat het
bij de slechteriken toch fout gaat.

Vertraging in betalingen

Het is een onzinnig verbod om medewerkers in loondienst van het be-
stuur uit te sluiten van tekeningsbevoegdheid. De eis dat de handteke-
ningen geplaatst moeten worden door twee bestuurders, zijnde geen
werknemers is een complicerende factor, aldus de respondenten.

*Eis tweede handtekening
geen beletsel fraude*

Schijnveiligheid

De regels bieden volgens 8% van de respondenten schijnveiligheid. Vol-
gens deze respondenten worden goedwillende personen bestraft en
kwaadwillende beroepsbeoefenaren kunnen hun gang gaan. Het is een
vorm van wantrouwen tegen de beroepsgroep vanwege een enkeling die
fraudeert. Het huidige systeem is net zo fraudegevoelig voor wie kwaad
wil als wanneer er geen regelgeving is. Omdat het systeem niet water-
dicht is, biedt het systeem schijnzekerheid en schijnbescherming van de
klant. Wanneer een beroepsbeoefenaar in de problemen zit is geld lenen
van klanten zeer verleidelijk. 'Als het op 31-12 maar weer in orde is valt
niemand dat op.', zo meldt een respondent. Soms is het bestuur van de
Stichting Derdengelden niet onafhankelijk genoeg. Het systeem is feite-
lijk oncontroleerbaar. Wie echt wil frauderen, neemt gewoon in één keer
een groot saldo op. Malafide beroepsbeoefenaren weten altijd wel een
weg naar de gelden van derden te vinden. De regeling weerhoudt de be-
roepsbeoefenaren er niet van om te rommelen als men dat wil. Misbruik
blijft mogelijk. Er is derhalve sprake van schijnveiligheid, aldus deze
respondenten.

*Geinstitutionaliseerd
wantrouwen tegen hele
beroepsgroep zonder
feitelijke betekenis*

Formaliteiten en regels

Van de respondenten maakt 5% een opmerking over onduidelijke of
complexe regelgeving. Zo vinden sommigen de regels te rigide of strak.
Gerechtsdeurwaarders kwalificeren de renteregeling als 'volstrekt on-
zinnig', 'een gedrocht', of 'te strak'. Andere gerechtsdeurwaarders vin-
den de regelgeving tussen afdrachten te strak. Een maximum van 500
euro per opdrachtgever vindt men niet werkbaar. Een andere respon-
dent meldt dat er een controverse is tussen het standpunt van het BFT
en de Verordening op het gebied van afdrachtverplichting.

*Bepaalde regels onwerk-
baar, onduidelijk en te
rigide*

Weer anderen hebben problemen met de regels over de bewaarpositie.
Men vindt het vreemd dat er ook bij een groot overschot op de kwali-

*Berekening bewarings-
positie niet onbetwist*

teitsrekening toch de verplichting is om de bewaarpositie te bepalen bij een overboeking, of dat vorderingen op collega's niet in de berekening meegenomen mogen worden, ook als de collega onder toezicht staat. Anderen merken op dat de methode van berekening van het saldo niet altijd logisch is. Dit geschiedt nu op klantniveau. Als er aan een collega opdrachten namens verschillende opdrachtgevers worden verstrekt, wordt het saldo in die zaken verrekend, terwijl de opdrachtgevers verschillende partijen zijn. Weer anderen zeggen dat de berekeningsmethode nog steeds niet sluitend of waterdicht is, hetgeen nadelig is voor de kwaliteit van de derdenrekening.

Notarissen geven te kennen dat de bevoegdheidsregelingen voor het aan- en afmelden van kandidaten met waarneming ingewikkeld zijn. De regelgeving is te ingewikkeld voor een klein kantoor. De rente is niet goed te becijferen. Dit geldt in ieder geval voor lopende rekeningen. De regelgeving over kwaliteitsrekeningen houdt geen rekening met de volgende praktijksituaties:

- er is geen bescherming tegen mutaties door derden, zoals correcties op eerder gedane boekingen;
- er is geen ruimte voor bijzondere situaties, bijvoorbeeld een bank die in gebreke blijft, of partijen die toch akkoord zijn;
- door bij de berekeningswijze van de bewaringspositie alle kwaliteitsrekeningen samen te nemen, drukken negatieve boedelrekeningen zwaar op de bewaringspositie. De bewaringseis lijkt geen rekening te houden met deze situatie.

Advocaten die het nadeel van de complexe regels noemen maken hierover de volgende opmerkingen.

- Het is een bureaucratische maatregel die voor 13.000 advocaten is ingevoerd vanwege een enkel zwart schaap. De hoeveelheid regelgeving en de last daarvan staan in geen verhouding tot de probleemgevallen. Ook juridisch is de constructie onduidelijk.
- Het is onzinnig om bestuur wel in privé aansprakelijk te houden voor tekorten en tegelijkertijd beperkingen te stellen aan verrekeningsmogelijkheid met openstaande declaraties.
- De verrekening van een vordering van het kantoor op een klant met een schuld van de stichting aan cliënt is moeilijker. Er moet eerst schriftelijk toestemming aan klanten worden gevraagd om openstaande bedragen te mogen verrekenen.

4.10.3 Overeenkomsten en verschillen

Voor de vergelijking tussen verschillende soorten kantoren hanteren wij twee onderscheidende criteria: de beroepsgroep en de kantoor grootte. Voor het constateren van verschillen tussen grootteklassen onderscheiden wij drie groepen: de kleine kantoren met één beroepsbeoefenaar, de middelgrote kantoren met 2 t/m 9 beroepsbeoefenaren en de grote kantoren met 10 of meer beroepsbeoefenaren. In tabel 4.17 zijn de positieve en negatieve opmerkingen over derdenrekeningen in vergelij-

*Aan- en afmelden van
kandidaat-notarissen
ingewikkeld*

*Regelgeving en nadelen
van regelgeving dispropor-
tioneel ten opzichte van
een enkel probleemgeval
binnen de beroepsgroep*

kend perspectief geplaatst. Om de opmerkingen te kunnen vergelijken kijken wij naar het aantal en de aard van de opmerkingen. Het aantal is gemeten als het percentage van de kantoren dat een positieve of negatieve opmerking heeft gemaakt.

Vergelijking tussen beroepsgroepen

Er zijn grote verschillen waar te nemen tussen beroepsgroepen. Op het terrein van aantal genoemde voordelen of nadelen nemen advocaten en notarissen een uiterste positie in en gerechtsdeurwaarders nemen een middenpositie in. Het percentage respondenten dat nadelen noemt is onder advocaten het hoogst en onder notarissen het laagst. Bij het aantal genoemde voordelen is deze verhouding andersom: het percentage advocaten dat voordelen noemt is het laagst en bij notarissen is dat het hoogst.

Mate waarin nadelen en voordelen worden genoemd verschillen aanzienlijk tussen de beroepsgroepen

Tabel 4.17 Positieve en negatieve opmerkingen naar beroepsgroep

Verschillende oordelen tussen de beroepsgroepen	notaris n = 255	gerechtsdeurwaarder 137	advocaat 252
Percentage dat nadelen noemt	28%	44%	65%
Percentage dat voordelen noemt	68%	75%	58%
<i>Verschillen tussen beroepsgroepen</i>			
<i>Aantal personen dat voor- of nadelen noemt:</i>			
- percentage respondenten dat nadelen noemt	laagst	midden	hoogst
- percentage respondenten dat voordelen noemt	midden	hoogst	laagst
<i>Drie meest genoemde voordelen:</i>			
- eerste plaats	belangen klant	transparantie	scheiden vermogens
- tweede plaats	transparantie	belangen klant	transparantie
- derde plaats	scheiden vermogens	vertrouwensbasis	belangen klant
<i>Drie meest genoemde nadelen:</i>			
- eerste plaats	adm. lasten	adm. lasten	adm. lasten
- tweede plaats	semi-veilig	kosten	autorisatie
- derde plaats	kosten en formaliteit	formaliteit	kosten

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

Ook de aard van de genoemde voordelen en nadelen verschilt per beroepsgroep. Notarissen benadrukken het vaakst het voordeel dat de belangen van klanten beter gewaarborgd zijn met de derdenrekening. Gerechtsdeurwaarders noemen de verbeterde transparantie het vaakst. Advocaten noemen de gescheiden geldstromen het vaakst als voordeel. Het meest genoemde nadeel is bij alle beroepsgroepen de administratieve lasten.

Ook aard belangrijkste voor- en nadelen verschilt tussen de beroepsgroepen

Verschillen naar grootteklasse

Bij kantoren van notarissen en van gerechtsdeurwaarders zijn er geen verschillen tussen de grootteklassen waar te nemen. Kleine en grote kantoren noemen in gelijke mate dezelfde soorten voordelen en nadelen.

Genoemde voor- en nadelen verschillen niet naar grootte van kantoor bij notarissen en gerechtsdeurwaarders

Tabel 4.18 Positieve en negatieve opmerkingen naar kantoor grootte

Verschillende oordelen naar kantoor grootte	notaris n = 255	gerechtsdeurwaarder 137	advocaat 252
<i>Verschillen tussen grootteklassen kantoren</i>			
<i>Aantal personen dat voor- of nadelen noemt:</i>			
- percentage respondenten dat nadelen noemt	geen verschil	geen verschil	klein hoogst
- percentage respondenten dat voordelen noemt	geen verschil	geen verschil	klein laagst
<i>Aard van de genoemde voordelen:</i>			
- transparantie en belangen klant	geen verschil	geen verschil	groot hoogst
<i>Aard van de genoemde nadelen:</i>			
- kosten en administratieve lasten	geen verschil	geen verschil	klein hoogst

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

Bij advocaten zijn er wel verschillen tussen de grootteklassen. Kleine kantoren noemen vaker nadelen van derdenrekeningen en grote kantoren zien meer voordelen. Ook de aard van de genoemde kenmerken verschilt.

In de advocatuur noemen kleine kantoren meer nadelen dan grote kantoren

4.11 Ervaringen met toezichthouders

Een kwart van de respondenten heeft van de toezichthouder wel eens een opmerking gehad over de derdenrekening. Er zijn op dit vlak grote verschillen tussen beroepsgroepen. Advocaten ontvangen nauwelijks een opmerking over de derdenrekening van hun toezichthouder (7% van de advocaten), notarissen krijgen meer opmerkingen (29% van de notarissen) en gerechtsdeurwaarders ontvangen het vaakst een opmerking van hun toezichthouder (40% van de gerechtsdeurwaarders).

Kwart beroepsbeoefenaren wel eens opmerking financiële toezichthouder gehad over derdenrekening

Tabel 4.19 Van toezichthouders ontvangen opmerkingen naar beroepsgroep

Opmerking van toezichthouder gehad over:	notaris n = 249	gerechtsdeurwaarder 135	advocaat 241	totaal 625
tenaamstelling	20%	28%	0%	14%
saldo	4%	23%	0%	7%
financiële administratie (advocaat: opmerking accountant)	13%	4%	7%	9%
gebruik derdenrekening	0%		1%	1%
Totaal een of meer opmerkingen	29%	40%	7%	23%

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

De tenaamstelling van de rekening is het vaakst aanleiding geweest voor een opmerking van de toezichthouder. Daarna volgt de inrichting of werkwijze van de financiële administratie. Opmerkingen over het saldo op de derdenrekeningen hebben 23% van de gerechtsdeurwaarders en 4% van de notarissen gehad.

Verschillen naar kantoor grootte

Alleen onder gerechtsdeurwaarders is er een samenhang tussen kantoor grootte en opmerkingen van de toezichthouder. Kleine deurwaarderskantoren hebben meer opmerkingen van de toezichthouder gehad dan grote.

Intensieve audits door het BFT

Aan notarissen en gerechtsdeurwaarders is gevraagd wanneer het BFT voor de laatste keer een intensieve audit heeft gehouden op hun kantoor. Ruim de helft van de respondenten (54%) zegt dat dit een of twee jaar geleden was; bij 30% was dat drie of vier jaar geleden en bij 16% van de respondenten vond dat vijf jaar of langer geleden plaats. Gerechtsdeurwaarders zijn vaker en recenter onderwerp van een intensieve controle door het BFT dan notarissen. Dit spoort met de verschillen in de frequentie van de reguliere onderzoeken door het BFT bij notarissen en gerechtsdeurwaarders

4.12 Conclusies

Alle kantoren hebben ten minste één derdenrekening. Meestal betreft het één of meer algemene derdenrekeningen. Bijzondere derdenrekeningen zijn minder in zwang: één op de drie kantoren heeft er minstens één. Het gemiddelde aantal derdenrekeningen per beroepsbeoefenaar is in het notariaat het hoogst en in de advocatuur het laagst. Hetzelfde geldt voor de intensiteit van het gebruik van de derdenrekeningen. De derdenrekeningen van notarissen onderscheiden zich van de andere twee beroepsgroepen in hogere kwartaalsaldi per rekening, en in hogere bedragen per transactie. De derdenrekeningen van gerechtsdeurwaarders onderscheiden zich van die van de andere twee beroepsgroepen in een groot aantal transacties per jaar.

Het landelijke totaal van de kwartaalsaldi van derdenrekeningen is ruim acht miljard euro. Van dit bedrag wordt 96% beheerd door het notariaat, en de overige 4% door de advocatuur en door gerechtsdeurwaarders. De helft van de kantoren controleert de toereikendheid van de saldi dagelijks of wekelijks. Notariskantoren controleren de toereikendheid van de saldi frequenter dan kantoren van de andere beroepsgroepen, en hanteren bovendien een grotere diversiteit en omvang van controlemaatregelen dan de overige beroepsgroepen. Gerechtsdeurwaarders hanteren de minste controlemaatregelen en vertrouwen het meest op controle via automatisering.

Over verkeerde tenaamstelling derdenrekening de meeste opmerkingen

Opmerkingen over onregelmatigheden correleren niet met kantoor grootte; behalve bij gerechtsdeurwaarders

Verschillen in gebruik derdenrekeningen tussen de beroepsbeoefenaren: aantal, aantal transacties, hoogte transactiebedragen en saldi op de rekeningen

Saldi op alle derdenrekeningen geraamd op totaal € 8 miljard

Van de respondenten geeft 4% aan dat bij het *eigen* kantoor saldote-korten voorkomt, terwijl 48% oorzaken van saldote-korten noemt *binnen de eigen* beroepsgroep. Iets meer dan de helft van de beroepsbeoefena-ren (52%) geeft aan dat saldote-korten binnen de eigen beroepsgroep niet voorkomen of men weet geen oorzaken te noemen. De belangrij-kste oorzaken van saldote-korten in de gehele beroepsgroep zijn volgens de respondenten: vooruitbetalingen, fraude of mismanagement, en ho-gere kantooruitgaven dan inkomsten.

Negatieve bewaringsposi-ties op derdenrekeningen komen voor

Het fiatteren van betalingen vanaf de derdenrekening geschiedt bij no-tarissen meestal door één en bij gerechtsdeurwaarders meestal door twee beroepsbeoefenaren. In de advocatuur wordt de verplichting om betalingen te voorzien van twee handtekeningen in 41% van de kantoren niet nageleefd naar de geest van de regelgeving.

Eis dat tweede handteke-ning nodig is, wordt in de advocatuur onvoldoende nageleefd

Van een scherpe scheiding tussen derdenrekeningen en kantoorrekening is in de praktijk nauwelijks sprake. Bij 86% van de kantoren storten klanten geld dat bestemd is voor de kantoorrekening op de derdenreke-ning en bij 28% van de kantoren storten klanten¹⁷ geld dat bedoeld is voor derdenrekeningen op de kantoorrekening. Bij notarissen en ge-rechtsdeurwaarders is deze gemengde geldstroom het gevolg van het feit dat men maar één rekening kenbaar maakt aan de klant: ofwel de zakelijke rekening ofwel de derdenrekening. Advocaten maken twee soorten rekeningen kenbaar aan de klant, maar dit leidt tot net zoveel vergissingen als bij de andere twee beroepsgroepen.

Scherpe scheiding tussen rekeningen in de praktijk niet gerealiseerd

Aan de hand van een aantal stellingen is de houding ten opzichte van derdenrekeningen gemeten. Van de beroepsbeoefenaren heeft 65% een positief of een gemengd positief oordeel over de derdenrekeningen, de regelgeving rond derdenrekeningen of het financiële toezicht over de derdenrekeningen. Het oordeel over het toezicht op de naleving van de regelgeving is minder positief: slechts 36% van de respondenten oor-deelt positief over het toezicht. Notarissen en gerechtsdeurwaarders beoordelen de derdenrekening positiever dan advocaten. Het draagvlak voor derdenrekeningen is dus over het algemeen niet zo groot en onder advocaten het geringst.

Belangrijke minderheid negatief of deels negatief over derdenrekening

Wij hebben de respondenten gevraagd om drie voordelen en drie nade-len te noemen over derdenrekeningen. Gerechtsdeurwaarders en nota-rissen wisten meer voordelen dan nadelen op te sommen. Bij advocaten lag dat precies andersom: zij noemden meer nadelen dan voordelen.

Genoemde voordelen stemmen overeen met doelen derdenrekening

¹⁷ In het geval van gerechtsdeurwaarders gaat het om debiteuren/schuldenaren.

De drie meest genoemde voordelen van derdenrekeningen zijn:

- de verbeterde duidelijkheid en transparantie,
- een verbeterde borging van de belangen van klanten,
- het versterken van het imago van en het vertrouwen in de beroepsgroep.

De vier meest genoemde nadelen van derdenrekeningen zijn:

- de administratieve lasten,
- kosten die niet verhaald kunnen worden op de klant,
- complexe en onduidelijke regelgeving en
- een gebrekkig toezicht.

Bij advocaten is de verplichte tweede handtekening een vaak genoemd nadeel door de beroepsbeoefenaren (31%).

5 Financieel toezicht op derdenrekeningen

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat het toezicht op de derdenrekeningen centraal. In paragraaf 5.2 komen de toezichthouders aan bod. In paragraaf 5.3 bespreken wij de aard van het toezicht van het Bureau Financieel Toezicht (BFT) en van de Orde van Advocaten (de Orde). Voor het financiële toezicht op de derdenrekeningen is vooral het eventueel kunnen constateren van een negatieve bewaringspositie van groot belang. Van indirecte betekenis voor het risico dat negatieve bewaringsposities kunnen ontstaan zijn de liquiditeit, solvabiliteit, betaalorganisatie, het tijdig aanleveren van financiële stukken aan de toezichthouder en de tenaamstellingen van de derdenrekeningen. Vanwege het indirecte belang van deze aspecten voor het financiële beheer van de derdenrekeningen wordt hier in dit hoofdstuk ook aandacht aan besteed. Het BFT heeft de taak om omissies in het financiële beheer van de kwaliteitsrekeningen bij de notarissen en de gerechtsdeurwaarders te signaleren, te redresseren en aan de orde te stellen bij de Kamers van Toezicht op notarissen dan wel de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders. Voor de Orde geldt een soortgelijke rol. Zij houdt toezicht op de Stichtingen Dergengelden en kan haar bevindingen doorgeven aan de dekens. Gebruikers van diensten van notarissen, gerechtsdeurwaarders en advocaten en andere belanghebbenden kunnen een klacht over de praktijk van derdenrekeningen ook indienen bij de voorzitter van de Kamer, de deken, de Beroepsorganisatie en de Orde. Paragraaf 5.4 gaat in op de wijze van toezicht van het BFT en de Orde. De belangrijkste resultaten van het toezicht sluiten het hoofdstuk af (par. 5.5). In alle paragrafen ligt de nadruk op het toezicht op kwaliteits- of derdenrekeningen.

5.2 De belangrijkste toezichthouders

5.2.1 Notariaat en gerechtsdeurwaarders

Drie instanties zijn het meest direct belast met het toezicht op de notariële dienstverlening: de Kamers van Toezicht (KvT), het BFT en de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB). De voorzitter van elk van de negentien Kamers is belast met het generieke toezicht op de notarissen en de kandidaat-notarissen. De tuchtrechtspraak in hoger beroep wordt uitgeoefend door het Gerechtshof te Amsterdam. Het BFT houdt toezicht op de soliditeit van de notariële en gerechtsdeurwaarderspraktijken. De KNB is onder de nieuwe wet een publiekrechtelijk lichaam met verordenende bevoegdheid. De KNB kan bindende richtlijnen geven ter waarborging van een goede beroepsuitoefening, de vakbekwaamheid, de financiële administratie (administratieverordening) en andere onderwerpen die voor (de handhaving van) een goede praktijkvoering

Drie directe en vier indirecte toezichthouders in het notariaat

van belang zijn. Daarnaast hebben de minister van Justitie, de Inspectie der registratie en successie, de Ringvoorzitter en de Nationale ombudsman een toezichthoudende rol.

Volgens de Werkgroep toezicht notariaat uit 1999 is het systeem van toezicht en kwaliteitsbewaking van het notariaat verbrossend. Er zijn volgens de Werkgroep toezicht notariaat acht instanties met het toezicht belast en iedere instantie heeft een specifieke verantwoordelijkheid, terwijl er geen systeem van informatie-uitwisseling is en een centraal informatiepunt ontbreekt. Afgezien van de incidentele informatiestromen van KNB en BFT naar de Kamers is er geen wettelijke basis voor de (regelmatige) informatie-uitwisseling tussen de toezichthoudende instanties. Vanwege de negentien onafhankelijke Kamers van Toezicht is er geen uniforme afhandeling van klachten door derden (inclusief de klachten van het BFT), geen geüniformeerd informatiesysteem en het risico van divergentie in jurisprudentie is groot. Recentelijk heeft de Commissie-Hammerstein geadviseerd om het toezicht en tuchtrecht van elkaar te scheiden en om de onderzoeksmogelijkheden van het BFT te verbeteren.¹⁸

Verbrossend toezicht, geen centraal systeem van informatieuitwisseling

De Kamers van Toezicht oefenen op arrondissementniveau zowel een toezichthoudende als een tuchtrechtelijke functie uit. De Kamer behandelt ingediende klachten, maar kan ook zelf een onderzoek instellen. De voorzitter van een Kamer kan een in opspraak geraakte (kandidaat-) notaris oproepen om uitleg te geven en kan zowel gegevens van het kantoor als van de privé-situatie van de beroepsbeoefenaar opvragen. De voorzitter kan het BFT een onderzoek laten uitvoeren. Verder is de voorzitter verplicht tot het instellen van een onderzoek als het bestuur van de KNB of het BFT hem daartoe verzoekt. Zo kan het BFT een tuchtrechtelijke procedure via een klacht entameren. Sinds 1999 is het BFT een zelfstandig bestuursorgaan en niet langer zoals zijn voorganger (het Centraal Bureau van Bijstand) een ondergeschikt uitvoeringsorgaan van de Kamers van Toezicht.

Kamers van Toezicht: toezicht en tuchtrecht

De gerechtsdeurwaarders staan onder financieel toezicht van het BFT. Voor de gerechtsdeurwaarders is er één tuchtrechter, te weten de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders (KvG). De tuchtrechtspraak in hoger beroep wordt uitgeoefend door het gerechtshof te Amsterdam. Bij de gerechtsdeurwaarders is dus sprake van een geconcentreerd toezichtsregime, terwijl het notariaat meerdere toezichthoudende locaties kent. Er zijn bij deurwaarders minder preventieve handhavingsmogelijkheden dan bij notarissen. Omdat de KvG niet regelmatig bijeenkomt, zijn de procedures bij deurwaarders trager dan bij notarissen.

Gerechtsdeurwaarders: één financiële toezichthouder en één tuchtrechter

¹⁸ Werkgroep toezicht notariaat, Toezicht notariaat, Ministerie van Justitie en KNB, 1999; Commissie Evaluatie Wet op het Notarisambt; Het beste van twee werelden, s.l., 2005.

5.2.2 Advocatuur

Het beheer van derdengelden is in de advocatuur op een andere wijze geregeld dan bij de notarissen en gerechtsdeurwaarders. De advocaten moeten gebruik maken van een Stichting Derdengelden voor de ontvangst en betaling van derdengelden. Omdat deze stichting een aparte rechtspersoon is, blijven de middelen buiten het eventuele faillissement van een advocaat of advocatenkantoor. De verplichting om gebruik te maken van een Stichting Derdengelden is geregeld in de Boekhoudverordening van de Nederlandse Orde van Advocaten. Voor de regeling in de advocatuur was geen wettelijke regeling nodig zoals voor de notarissen en gerechtsdeurwaarders wel het geval was.

De controle op de naleving van de Boekhoudverordening berust bij de plaatselijke deken en bij de Raad van Toezicht van het arrondissement waar de advocaat staat ingeschreven. De deken staat daartoe een (beperkt) arsenaal aan middelen ter beschikking. Allereerst is de advocaat verplicht om schriftelijk te verklaren dat hij aan alle verplichtingen aangaande de Boekhoudverordening en de Stichting Derdengelden heeft voldaan. Hij kan daarvoor het model Eigen Verklaring van de Nederlandse Orde van Advocaten gebruiken of hij kan mededelen dat hij accountant X opdracht heeft gegeven om zijn jaarrekeningen en de jaarrekeningen van de Stichting Derdengelden op te stellen, te controleren en te beoordelen. Hiervoor kan een modelrapport van de Orde gebruikt worden. Verder is de advocaat verplicht om aan de deken¹⁹ de gewenste inlichtingen te verschaffen over de door hem gevoerde administratie, de hem ter beschikking staande of door hem bestuurde Stichting Derdengelden en de financiële situatie van zijn praktijk, met inbegrip van de liquiditeit en de solvabiliteit daarvan. Wanneer de deken van oordeel is dat ten aanzien van die onderwerpen een nader onderzoek noodzakelijk is, gaat hij daartoe over. Daarvoor kan hij na overleg met de advocaat een accountant aanwijzen. De advocaat is verplicht aan een dergelijk onderzoek zijn medewerking te verlenen.

Financiële toezicht in de advocatuur: Orde, deken en Raad van Toezicht

De deken controleert de naleving van de Boekhoudverordening en de regels aangaande de Stichting Derdengelden. Omissies tracht de deken in overleg met de advocaat op te lossen. Mocht dat niet lukken, dan stuurt de deken een klacht naar één van de vijf Raden van Discipline. Hoger beroep voor de advocaat is mogelijk bij het Hof van Discipline te 's-Hertogenbosch.

Centrale rol voor deken in het financiële toezicht

De Nederlandse Orde van Advocaten heeft een coördinerende en superviserende rol. Zij beheert de gegevens die de advocaten moeten inleveren op

Orde coördineert en oefent het financiële toezicht uit

¹⁹ De secretaris van de Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten kan namens de deken optreden.

basis van de Boekhoudverordening. In dit kader is de balans van elke Stichting Derdengelden per 31 december van het jaar bekend.²⁰

5.3 De aard van het toezicht van de belangrijkste toezichthouders bij de beroepsgroepen

5.3.1 Notariaat en gerechtsdeurwaarders

De aard van het toezicht van het BFT bij notarissen en gerechtsdeurwaarders is globaal hetzelfde. Het belangrijkste verschil is dat het preventieve toezicht bij de notarissen sterker is dan bij de gerechtsdeurwaarders. Bij de notarissen kan het BFT de voorzitter van de Kamer van Toezicht op de hoogte stellen door middel van 'bevindingen' en kan het BFT een voorzittersoverleg voeren. In de mogelijke stappen die het BFT kan zetten voordat sprake is van een formele klacht beschikt het bij de notarissen over het middel 'bevinding' en over het voorzittersoverleg. Dit werkt mede preventief. Bij de gerechtsdeurwaarders ontbreken deze instrumenten. Het is wel mogelijk dat het BFT een bevinding indient bij de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders, maar de Kamer heeft niet de mogelijkheid om daar een ambtshalve klacht van te maken. De Kamer voor Gerechtsdeurwaarders kent alleen tuchtrecht en het BFT kan niet in overleg treden. Een ander verschil is dat de gerechtsdeurwaarders per kwartaal de gegevens over hun bewaringsposities moeten verstrekken aan het BFT. Bij de notarissen is dat slechts eenmaal per jaar.

In het notariaat is het preventieve toezicht van het BFT verder ontwikkeld dan bij de gerechtsdeurwaarders

Toezichthoudende taken BFT

Het financiële toezicht van het BFT is gebaseerd op de wettelijke taken waarop het moet toezien. De aan het BFT opgedragen taak is neergelegd in artikel 30 lid 1 van de Gerechtsdeurwaarderwet en in artikel 110 lid 1 van de Wet op het Notarisambt. Het financiële toezicht van het BFT op de notarissen is geregeld in:

- de artikelen 23, 24 en 25 eerste lid en tweede lid, derde volzin;
- de verordeningen, bedoeld in artikel 18, tweede lid en 24, derde lid;
- de ministeriële regeling, bedoeld in artikel 25, zevende lid.

Duidelijk omschreven financiële toezichtstaken voor het BFT

De taken opgelegd op basis van de Gerechtsdeurwaarderwet komen in grote mate overeen met de taken opgelegd in de Wet op het Notarisambt. De aard van het toezicht met betrekking tot de kwaliteitsrekening zal beschreven worden voor de notarissen. Voor zover de aard van toezicht van de gerechtsdeurwaarders hiervan afwijkt, zal dat worden aangegeven. De aard van het toezicht heeft zowel direct (artikel 25, eerste

²⁰ De Nederlandse Orde van Advocaten was niet in staat om een geaggregeerd overzicht te verstrekken van de saldi van de stichtingen derdengelden aan het eind van 2003, 2004 en 2005.

lid Wet op het Notarisambt) als indirect betrekking op de kwaliteitsrekening (verboden rechtshandelingen, voeren van deugdelijke administratie, e.d.). In tabel 5.1 is voor de notarissen opgenomen op welke taken - die direct en indirect betrekking hebben op de kwaliteitsrekening - het BFT financieel toezicht houdt.

Tabel 5.1 Toezichthoudende taak BFT bij notarissen

Taken waarop het BFT toezicht houdt
- Verboden rechtshandelingen: leningen aangaan, leningen verstrekken aan iemand die direct of indirect partij is bij een akte, borgstellingen
- Plicht tot het voeren van een deugdelijke administratie
- Opmaken en indienen jaarstukken, beoordelingsverklaring en mededeling inzake administratie
- Verslaglegging conform de verslaggevingsstaten en de wijze en frequentie van de berekening van de bewarings- en liquiditeitspositie
- Aanhouden derdenrekening op naam notaris met vermelding van zijn hoedanigheid en vermelding van het nummer van de rekening op het briefpapier
- Inzageplicht ten opzichte van BFT en verstrekken van afschriften aan BFT
- Adequate en met waarborgen omklede betaalorganisatie
- Renteregeling

Bron: BFT, *Klachtenbeleid Notariaat Financieel Toezicht, 2006*

De taak waarop het BFT toezicht houdt en die het meest direct gerelateerd is aan de derdenrekening is uiteraard de verplichting om een derdenrekening aan te houden met vermelding van haar hoedanigheid en vermelding van het nummer van de rekening op het briefpapier.²¹ Derdengelden moeten op de derdenrekening gestort worden, verkeerd gestorte bedragen moeten onverwijld op de juiste rekening gestort worden, kasgelden moeten onverwijld op de juiste rekening gestort worden, rente over de derdengelden moet toegevoegd worden aan de derdenrekening en indien meer notarissen in een maatschap samenwerken, kan de bijzondere rekening ten name van de notarissen samen, de maatschap, of de vennootschap worden gesteld.²² Verder is van belang dat de notaris slechts betalingen ten laste van deze rekening doet in opdracht van rechthebbenden.²³ Daarnaast is van direct belang voor de

Goed beheer van de derdenrekeningen duidelijk omschreven

²¹ Uit de tenaamstelling van de bankrekening moet blijken dat het hierbij gaat om een bijzondere bankrekening zoals bedoeld in artikel 25 van de Wet op het Notarisambt. Het eerste lid van dit artikel schrijft voor dat uit de tenaamstelling de hoedanigheid van de houder van deze bankrekening blijkt. Het BFT is van mening dat uit de omschrijving op het dagafschrift dient te blijken dat het een bankrekening is waar cliëntgelden op worden bewaard. De tenaamstelling van de bankrekening dient bijvoorbeeld te luiden: "Notariskantoor X inzake cliëntgelden" of "Notariskantoor X inzake derdengelden" of "Notaris X, Kwaliteitsrekening".

²² Artikel 25 eerste lid van de Wet op het Notarisambt (bijzondere rekening)

²³ Artikel 25 tweede lid van de Wet op het Notarisambt (slechts in opdracht handelen)

kwaliteitsrekening de verplichting om een adequate en met waarborgen omklede betaalorganisatie te voeren.²⁴ Dit houdt onder andere in dat in principe alleen de notaris een betalingsopdracht mag geven met betrekking tot derdengelden. Deze verplichting is erop gericht om te voorkomen dat een medewerker zelfstandig betalingen kan doen met derdengelden.²⁵

Acties en stappen van het BFT

Afwijkingen die geconstateerd worden ten opzichte van verplichtende artikelen, verordeningen of de ministeriële regeling zijn gebaseerd op onderzoeken van het BFT. De meeste afwijkingen meldt het BFT aan de beroepsbeoefenaar of het kantoor in de vorm van een aanbeveling respectievelijk een bevinding om op korte termijn de omissies op te lossen. In een aantal gevallen gaat het geconstateerde gepaard met een 'bevinding' aan de voorzitter van de Kamer van Toezicht. Het BFT meldt wat het heeft geconstateerd en wat het de beroepsbeoefenaar of het kantoor heeft medegedeeld om binnen de gestelde termijn op te lossen. Is het probleem niet binnen de opgelegde termijn opgelost dan volgt een klacht. De voorzitter van de Kamer van Toezicht moet dan een tucht-rechtelijke procedure volgen. Tabel 5.2 geeft een overzicht van de wijze waarop het BFT te werk gaat bij de verplichtingen van de notaris die direct of indirect betrekking hebben op de derdengelden. Het aanhouden van een derdenrekening en een adequate betaalorganisatie heeft direct betrekking op de derdenrekening; terwijl de verboden rechtshandelingen, het voeren van een deugdelijke administratie e.d. indirect van invloed (kunnen) zijn op de derdengeldenrekeningen.

Aanbevelingen en bevindingen aan kantoren, én bevindingen en klachten aan Kamer van Toezicht

Constaateert het BFT bijvoorbeeld een overtreding van de verboden rechtshandelingen, dan ontvangt de betrokken notaris een schriftelijke rapportage met de aanbeveling om binnen een van tevoren afgesproken termijn (bijvoorbeeld vier weken) de overtreding op te lossen. Dit onder gelijktijdige verzending van een afschrift van de rapportage aan de Kamer van Toezicht onder de noemer 'bevindingen'. Indien binnen de gestelde tijd geen gedegen voorstel wordt ontvangen van de notaris, of als de notaris zich niet of onvoldoende houdt aan de gemaakte afspraken, kan een klacht worden ingediend. Overtredingen op het verbod om leningen te verstrekken en het verbod tot borgstelling leiden altijd tot een bevinding over verboden rechtshandelingen. Van geval tot geval stelt het BFT vast of overtredingen direct leiden tot het indienen van een klacht.

Geen adequate acties naar aanleiding van een bevinding leiden tot een klacht

²⁴ Artikel 5 en 6 van de Administratieverordening en de toelichting op de Verordening; artikel 25 lid 1 en 2 van de Wet op het Notarisambt.

²⁵ Zie de Administratieverordening en de toelichting op de Administratieverordening van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie.

De wettelijke termijn van indiening van de jaarstukken, de beoordelingsverklaring en de mededeling inzake de administratie is aanstonds na het verstrijken van vier maanden na afloop van elk boekjaar. Als na één rappel van het BFT één of meerdere van de verantwoordingsstukken niet zijn ingediend, volgt een klacht. Indien uitstel is verkregen (maximaal twee maanden) verschuiven deze termijnen. Voor gerechtshouders is geen uitstel mogelijk. Volgens het BFT worden de meeste aanbevelingen binnen de gestelde termijn opgelost.

*Meeste aanbevelingen
adequaat en op tijd
opgelost*

Tabel 5.2 Acties van BFT naar aanleiding van omissies bij notarissen

Taken waarop het BFT toezicht houdt	Aanbeveling	Bevinding	Rappel	Klacht
– Verboden rechtshandelingen	X	X		n.o.b.t.
– Voeren van deugdelijke administratie	X	X		n.o.b.t.
– Opmaken en indienen jaarstukken			rappel	niet tijdig
– Gebruik verslaggevingsstaten			rappel	niet tijdig
– Aanhouden derdenrekening	X	X		n.o.b.t.
– Inzageplicht BFT				n.o.b.t.
– Adequate betaalorganisatie		X		n.o.b.t.
– Renteregeling	X	X		n.o.b.t.

Bron: BFT, Klachtenbeleid Notariaat Financieel Toezicht, 2006. N.o.b.t. = niet opgelost binnen termijn gegeven door het BFT (als de omissie niet binnen de gestelde termijn is opgelost, volgt een klacht).

Acties en stappen van het BFT gebaseerd op eigen onderzoeken

De aanbevelingen, de bevindingen en de klachten van het BFT zijn altijd gebaseerd op onderzoeken van het BFT. De conclusies die het BFT trekt uit de jaarstukken zijn een bron voor de risicoanalyse die bepalend is voor het niveau van toezicht. Het besluit van het BFT om een onderzoek uit te voeren is enerzijds gebaseerd op een risicoanalyse van kantoor én privépersoon. Anderzijds is er de noodzaak om met enige regelmaat elk kantoor en elke notaris aan een periodiek onderzoek te onderwerpen. Als het BFT een bevinding heeft gerapporteerd aan de Kamer van Toezicht volgt meestal binnen een jaar een onderzoek. De basis van risicoselectie is de soliditeit van kantoor en beroepsbeoefenaar. Risicoselectie vindt in hoofdlijnen plaats via de jaarlijks in te dienen jaarstukken van het kantoor, de privé-jaarstukken en de administratiemededeling. De administratiemededeling is een schriftelijk oordeel van de accountant met betrekking tot de opzet van de administratieve organisatie van het notaris-kantoor. De risicoselectie kan ook gebaseerd zijn op ervaringen uit het verleden of mededelingen van derden.

Aanbevelingen, bevindingen en klachten altijd op basis van nader onderzoek

De risicoselectie bij de gerechtsdeurwaarders vindt op dezelfde wijze plaats als bij de notarissen. Daarnaast moeten de gerechtsdeurwaarders vanwege de risico's die gepaard gaan met de voorfinanciering van opdrachtgevers sinds het derde kwartaal 2004 kwartaalopgaven verstrekken over hun bewaringsposities. In toenemende mate hanteren de gerechtsdeurwaarders de voorfinanciering in de concurrentiestrijd en bij het verwerven van grote opdrachtgevers. Het BFT heeft geconstateerd dat de negatieve bewaringspositie in een aantal gevallen voortvloeit uit deze voorfinanciering.²⁶

Risicoselectie basis voor vervolg- en bijzondere onderzoeken

Financiële soliditeit: centraal in de risicoanalyse

De risicoselectie vindt vooral plaats op basis van de bewaringspositie, de omvang van het liquiditeitsoverschot, de omzetontwikkeling, de resultaatontwikkeling en de ontwikkeling van het privé-inkomen en het privévermogen. Daarbij is een negatieve bewaringspositie een feit dat zwaar telt in de risicobeoordeling. Een structurele kleine negatieve bewaringspositie is daarbij ernstiger dan een grote negatieve bewaringspositie die binnen een week is opgelost. Een slecht resultaat met een ijzersterke vermogenssituatie is voor de auditors van het BFT reden om de ontwikkeling nog even aan te zien. Verder zijn de meeste omissies betreffende de tenaamstelling van de derdenrekening slordigheden die snel opgelost kunnen worden. Het kan bijvoorbeeld zijn dat de nieuwe notaris de naam van de oude notaris nog niet gewijzigd heeft op de kwaliteitsrekening. Uiteraard geeft een dergelijke omissie geen aanleiding om ogenblikkelijk een klacht in te dienen bij de Kamer van Toezicht en/of om verscherpt toezicht in te stellen. Als een betaling van derden verkeerd is geboekt dient dit onverwijld op de kwaliteitsrekening geboekt te worden (zoals het hoort).²⁷

Diverse financiële gegevens basis voor risicoselectie, aanbevelingen, bevindingen en klachten

In het klachtenbeleid van het BFT is omschreven wanneer de volgende vier financiële indicatoren tot een klacht leiden:²⁸

- negatieve bewaringspositie;
- negatieve liquiditeitspositie;
- negatieve solvabiliteit;
- overige financiële risico's.

²⁶ Bureau Financieel Toezicht, Toezicht, eerste jaargang, nummer 1, augustus 2005, blz. 8.

²⁷ De wijze van risicoselectie is door het Bureau Financieel Toezicht mondeling aan ons uitgelegd. Wij hebben de werkwijze niet kunnen controleren op basis van een administratieve verordening, controleprotocol, beleidsdocument of door het toetsen van concrete dossiers.

²⁸ Bureau Financieel Toezicht, Klachtenbeleid Notariaat Financieel Toezicht, 2006

Bewaringspositie

Gelden die aan de notaris in verband met zijn werkzaamheden als zodanig ten behoeve van derden worden toevertrouwd, moeten op een derdenrekening gestort worden. Verder moet de notaris, of iedere notaris indien het een gezamenlijke rekening is, een tekort in het saldo van de bijzondere rekening *terstond* aanvullen. Van belang is ook dat de notaris slechts in opdracht van rechthebbenden betalingen kan doen ten laste van de kwaliteitsrekening. Laatstgenoemde verplichting is bij een boekenonderzoek relatief eenvoudig te controleren door de accountant van de notaris of het BFT.

Het BFT dient een klacht in bij de Kamer van Toezicht als er op enig moment sprake is van structureel kleinere tekorten dan wel een incidentele negatieve bewaringspositie van meer dan 25.000 euro per kantoor.

Tekorten op derdenrekening terstond aanvullen en betalingen vanuit derdenrekening alleen in opdracht cliënt

Liquiditeitspositie

Van een positieve liquiditeitspositie van het kantoor is sprake als het kan voldoen aan zijn kortlopende verplichtingen. Dit bevordert een correcte bewaring van de derdengelden. Bij het beoordelen van de liquiditeit wordt ook de liquiditeit van de notaris in privé meegenomen. De totale liquiditeitspositie van de notaris (aandeel in kantoorliquiditeit en liquiditeit in privé) is van belang om vast te stellen of er al dan niet sprake is van een groot risico op financiële problemen voor het notaris-kantoor. Van een ernstige negatieve liquiditeitspositie is sprake als een notaris vanuit de privésituatie over onvoldoende liquiditeit beschikt om de slechte liquiditeitspositie in kantoor beduidend te verbeteren.

Liquiditeitspositie van kantoor én van individuele beroepsbeoefenaar

Een negatieve liquiditeitspositie is aanleiding voor het indienen van een klacht als de negatieve liquiditeitspositie groter dan of gelijk is aan 50.000 euro per kantoor of meer dan 50% van het resultaat vóór beloning van de notaris, en de notaris niet binnen vier weken zorgt voor voldoende liquiditeit en/of het treffen van passende andere maatregelen. De notaris krijgt een bevinding om de geëigende maatregelen te treffen en van deze bevinding gaat een afschrift naar de Kamer van Toezicht. Blijven binnen de gestelde termijn afdoende maatregelen uit of houdt de notaris zich niet of onvoldoende aan de afspraken, dan volgt een klacht bij de Kamer van Toezicht.

Situaties die aanleiding geven tot klacht duidelijk omschreven

Solvabiliteit

Bij de beoordeling van de solvabiliteit is het eigen kantoorvermogen één van de vermogensbestanddelen. Een negatief eigen vermogen in kantoor is een bevinding die op zichzelf staand niet klachtwaardig is. De vermogensbestanddelen die de notaris privé moet opgeven zijn gedefinieerd. Hierbij gaat het om privévermogen van de notaris (splitsen van vermogensbestanddelen bij huwelijksvoorwaarden). De belangrijkste zijn: waardering woonhuis tegen WOZ-waarde, de kapitaalbreng in kantoor, de hypothecaire schuld, de saldi van de overige geldleningen,

opnemen van belastinglatentie voor de vrije reserves in de BV en de onderbouwing van de geschatte waarde van kunst of verzamelingen. Voor startende notarissen geldt tijdelijk een soepeler norm. Zij mogen de waarde van de eigen woning voor de reële marktwaarde (100%) meenemen. Hierdoor wordt de startende notaris enige tijd gegund om eventuele aanloopverliezen weg te werken zonder dat hij/zij direct geconfronteerd wordt met een klacht vanwege onvoldoende solvabiliteit.

Onvoldoende solvabiliteit in totaal is aanleiding voor een klacht als uit de vermogensopstelling een tekort blijkt van 50.000 euro of meer (of meer dan 50% van het resultaat van het kantoor vóór beloning van de notaris) en de notaris binnen vier weken niet kan zorgen voor voldoende solvabiliteit en/of het treffen van passende maatregelen (bedrijfsmatige maatregelen, verkopen van onroerend goed, beperken van privé-bestedingen e.d.). Als de notaris zich niet of onvoldoende houdt aan de afspraken, wordt tevens een klacht ingediend bij de Kamer van Toezicht.

Overige financiële risico's

Naast een onvoldoende bewaringspositie, een negatieve liquiditeitspositie en onvoldoende solvabiliteit kunnen ook andere financiële risico's een rol spelen bij de beoordeling of het notariskantoor en/of de notaris in totaliteit al dan niet voldoende solide is. Het BFT heeft voor de notarissen een aantal overige financiële risico's beschreven.²⁹ De beoordeling van de overige financiële risico's is maatwerk en vereist volgens het BFT een beoordeling van geval tot geval met een professionele inschatting. Als de bevindingen van het BFT niet binnen de gestelde termijn tot een gedegen voorstel leiden of als de notaris zich niet of onvoldoende houdt aan de gemaakte afspraken, volgt een klacht.

Financiële risico's gebaseerd op onvoldoende bewaringspositie, negatieve liquiditeit, onvoldoende solvabiliteit en overige risico's

Drie niveaus van toezicht

Op basis van voornamelijk de risicoanalyse van de jaarstukken van het kantoor, de privé-jaarstukken en de administratiemededeling besluit het BFT tot een bepaald niveau van toezicht. De gemengde kantoren moeten ook een verklaring van Interdisciplinaire Samenwerking (IDS) insturen waaruit blijkt dat er sprake is van voldoende professionele scheiding tussen de beroepsgroepen. De meeste beroepsbeoefenaren en kantoren vallen onder het 'normale', periodieke toezichtregime. Het periodieke onderzoek ter plaatse vindt uiterlijk twee jaar na benoeming plaats en wordt vervolgens in beginsel om de vijf jaar herhaald. Daarnaast kan er sprake zijn van 'oplettend' toezicht of 'verscherpt' toezicht. Bij oplettend toezicht gaat het veelal om situaties waarbij sprake is van ontwikkelingen of nieuwe feiten, die een mogelijk hoog risico kunnen inhouden. Te denken valt onder meer aan een recent solitair gestarte notaris

Normaal toezicht de regel. Oplettend of verscherpt toezicht indien risicosselectie daar aanleiding voor geeft

²⁹ Zie bijlage B van de Beschrijving Bureau Financieel Toezicht notariaat.

of gerechtsdeurwaarder, het kiezen van een andere organisatievorm of een opvallende ontwikkeling in de resultaten en/of vermogenspositie. Dit betekent dat het BFT frequenter dan één keer per vijf jaar nader onderzoek doet. Van verscherpt toezicht is sprake als de financiële situatie zo risicovol is ingeschat dat jaarlijks een onderzoek plaatsvindt. Vaak worden ook aanvullende afspraken gemaakt met de notaris of gerechtsdeurwaarder inzake het toezenden van kwartaal- of maandcijfers.

Verschillen tussen gerechtsdeurwaarders en notarissen

In grote lijnen is het toezichtregime voor de gerechtsdeurwaarders hetzelfde als voor de notarissen. De belangrijkste verschillen zijn:³⁰

- De Kamer voor Gerechtsdeurwaarders heeft niet de mogelijkheid om een ambtshalve klacht te maken van een door het BFT ingediende bevinding. Bij de gerechtsdeurwaarders is geen mogelijkheid om - voorafgaand aan een tuchtrechtprocedure - een bevinding te melden aan de Kamer of om met de president te overleggen.³¹
- Voor gerechtsdeurwaarders is er geen artikel over verboden rechtshandelingen.
- Gerechtsdeurwaarders hebben tot 1 juli de tijd om hun jaarstukken, beoordelingsverklaring en mededeling inzake de administratie in te dienen bij het BFT. Uitstel is niet mogelijk.
- Gerechtsdeurwaarders moeten elk kwartaal de gegevens over hun bewaringspositie aanleveren aan het BFT.

Gerechtsdeurwaarders verstrekken per kwartaal aan het BFT gegevens over de bewaringsposities op de derdenrekeningen

De Kamer(s) neemt/nemen de tuchtmaatregelen

Op basis van de klachten van het BFT kan de Kamer van Toezicht, als zij van oordeel is dat de bedenkingen tegen de (kandidaat-)notaris gegrond zijn, één van de volgende maatregelen nemen. De Kamer kan de notaris:

- waarschuwen;
- berispen;
- maximaal zes maanden schorsen in de uitoefening van zijn ambt;
- ontzetten uit het ambt.

De Kamers van Toezicht kunnen verschillende maatregelen nemen tegen een notaris n.a.v. een klacht

³⁰ Bureau Financieel Toezicht, Klachtenbeleid Gerechtsdeurwaarders, BFTg\Alg \ Handboek \H8 (concept) 1-3-2004.

³¹ Het ontbreken van deze mogelijkheid wordt door het BFT en de beroepsorganisatie als een gemis ervaren. Opmerkelijk genoeg noemt het Klachtenbeleid Gerechtsdeurwaarders deze mogelijkheid wel. De beroepsorganisatie en het ministerie zijn van mening, dat (ex art. 19 lid 3 Gdw) iedere gerechtsdeurwaarder verplicht is een tekort op de kwaliteitsrekening terstond aan te vullen. Hij is ter zake daarvan aansprakelijk, tenzij hij aannemelijk kan maken dat hem ter zake van het ontstaan van het tekort geen verwijt treft. Indien dit niet het geval is, zal dit tot een klacht van het BFT moeten leiden. Omdat te veel klachten niet tot betere tuchtrechtspraak zal leiden, hantereert het BFT één of andere norm over de mate waarin een negatieve bewaringspositie aanleiding is om een klacht in te dienen bij de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders.

Op ongeveer dezelfde wijze als bij de Kamers van Toezicht over het notariaat kan de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders de klachten afdoen. De Kamers van Toezicht en de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders kunnen ook klachten afwijzen die kennelijk niet-ontvankelijk of ongegrond zijn of klachten die naar hun oordeel van onvoldoende gewicht zijn. Het is ook mogelijk dat de Kamers de klachten gegrond verklaren zonder een maatregel op te leggen. Het BFT en de beroepsbeoefenaren kunnen tegen besluiten van de Kamers in beroep gaan.

Klachten kunnen niet-ontvankelijk of ongegrond verklaard worden. Gegrondde klachten zijn niet altijd aanleiding om maatregel op te leggen

De sanctiemogelijkheden bij de gerechtsdeurwaarders verschillen van die bij de notarissen. De Kamer voor Gerechtsdeurwaarders kan, indien zij oordeelt dat een tegen een gerechtsdeurwaarder ingediende klacht gegrond is, één van de volgende maatregelen opleggen:

Ook Kamer voor Gerechtsdeurwaarders heeft diverse sanctiemogelijkheden n.a.v. een gegronde klacht

- berispen;
- berispen met aanzegging dat, indien nogmaals door de gerechtsdeurwaarder een van de in artikel 34 van de Gerechtsdeurwaarderswet bedoelde handelingen of verzuimen worden gepleegd, een geldboete, schorsing of ontzetting uit het ambt wordt overwogen;
- een geldboete opleggen van ten hoogste 4.537,80 euro;
- schorsen voor een periode van ten hoogste één jaar;
- ontzetten uit het ambt.

5.3.2 Advocatuur (Boekhoudverordening)

De advocaat is verplicht om de volgende regels na te leven:

- De advocaat dient te beschikken over een Stichting Derdengelden.
- De advocaat ziet erop toe dat derdengelden niet aan hem worden overgemaakt maar hetzij rechtstreeks aan de rechthebbende, hetzij aan de hem ter beschikking staande Stichting Derdengelden. De advocaat is verplicht ervoor te zorgen dat op zijn briefpapier uitsluitend het bankrekeningnummer van die stichting is vermeld. De vermelding van het eigen bankrekeningnummer is slechts toegestaan bij betalingsverzoeken betrekking hebbende op verschotten en geldbedragen die de advocaat zelf toekomen.
- De advocaat is verplicht zodra hij desondanks derdengelden onder zich heeft gekregen deze onverwijld over te maken aan de rechthebbende of aan de Stichting Derdengelden, en een dergelijke handeling steeds afzonderlijk te registreren zodanig dat daaruit telkens blijkt: het ontvangen bedrag, de datum en wijze van ontvangst, de datum van overmaking, de begunstigde en de naam van de behandelende advocaat.
- De advocaat ziet erop toe dat de derdengelden die zich door zijn toedoen bevinden onder een Stichting Derdengelden worden overgemaakt aan de rechthebbende zodra de gelegenheid zich daartoe voordoet.
- Om vermenging te voorkomen van vermogensbestanddelen van de advocaat zelf en de Stichting kan de Stichting geen honoraria en

Boekhoudverordening omschrijft nauwkeurig financiële beheer derdengelden door advocaten

voorschotten in ontvangst nemen, evenmin als verschotten en griffiegelden.

- Het is de advocaat niet toegestaan derdengelden te doen strekken tot zekerheid van hemzelf, zijn praktijk of enige derde of anderszins in strijd met hun bestemming te gebruiken.

In de Boekhoudverordening is nauwkeurig omschreven waarop de controle van de accountant van de advocaat zich dient te richten en is zelfs de controlewijze beschreven. De accountant kan ook in opdracht van de deken de Stichting Derdengelden controleren of een nader onderzoek instellen. In het controleprotocol is omschreven dat:

- de accountant vaststelt dat de advocaat een Stichting Derdengelden ter beschikking staat en dat daarmee ten behoeve van de advocaat of het kantoor een overeenkomst is gesloten. Verder stelt de accountant vast dat deze stichting is opgericht respectievelijk de overeenkomst is gesloten volgens het modelstatuut en de modelovereenkomst Kantoor/Stichting Derdengelden;
- de accountant met betrekking tot het advocatenkantoor nagaat of de advocaat buiten de Stichting Derdengelden om derdengelden onder zich heeft gekregen en vaststelt of deze gelden vervolgens onverwijld (dus zonder vertraging) zijn overgemaakt hetzij aan de rechthebbende hetzij aan de Stichting Derdengelden;
- de accountant met betrekking tot de Stichting Derdengelden controleert, voor twee willekeurige maanden per boekjaar, of het totaal van de ontvangen derdengelden volgens de administratie aansluit op het totaal van de geregistreerde inkomende geldbeweging inzake derdengelden;
- de accountant met betrekking tot de Stichting Derdengelden nagaat - zo nodig steekproefsgewijs - aan de hand van de inkomende geldbeweging of de ontvangen derdengelden juist in de administratie zijn verwerkt en dat vervolgens, zodra de gelegenheid zich heeft voorgedaan, deze gelden aan de rechthebbende zijn overgemaakt;
- de accountant via de advocaat een standaardbankverklaring vraagt aan de bancaire instelling waar de Stichting Derdengelden wordt aangehouden en nagaat of de bankrekening niet dient als zekerheid voor verplichtingen van de advocaat, de praktijk of enige andere derde.

Hetzelfde controleprotocol dient de accountant te hanteren ten aanzien van de gelden die de advocaat onder beheer heeft gekregen uit hoofde van een benoeming als curator door de rechter (specifieke derdengelden). Als betalingen vanaf de specifieke derdenrekening mede ondertekend zijn door de rechter-commissaris, hoeft de accountant niet te controleren of specifieke betalingen correct zijn verwerkt.

*Controleprotocol voor
accountant advocaat
duidelijk gedefinieerd*

Over de behandeling van derdengelden door de advocaat kunnen klachten ingediend worden. Een klacht moet schriftelijk worden ingediend bij de deken van het arrondissement waarin de advocaat kantoor houdt. Volgens het tuchtrecht neemt de desbetreffende deken de klacht in behandeling, onderzoekt deze en probeert de klacht te schikken. Als dat niet lukt, dient de klacht doorgezonden te worden naar de Raad van Discipline. Er zijn vijf Raden van Discipline. Hoger beroep is mogelijk bij het Hof van Discipline te 's-Hertogenbosch.

Klacht over beheer derdengelden indienen bij deken. Deze beslist over afhandeling.

5.4 Resultaten van toezicht notariaat

5.4.1 Aantal onderzoeken en risicoperceptie

In tabel 5.3 is het aantal onderzoeken van het BFT onder notarissen weergegeven. Voor de jaren 2003 tot en met 2005 is het aantal onderzoeken bij notarissen bekend. Voor de jaren 2004 en 2005 is ook het aantal onderzochte notariskantoren bekend.

In 2005 zijn 456 onderzoeken uitgevoerd bij notarissen. Bij 29 notarissen vond meer dan één onderzoek plaats. In 2004 en 2003 bedroeg het aantal onderzoeken 338 en 255. Jaarlijks onderzoekt het BFT bij 20% tot 30% van de notarissen ter plaatse het financiële beheer. Hieruit is te concluderen dat het streven om de notarissen minimaal eens in de vijf jaar regulier ter plaatse te onderzoeken haalbaar is.

Eens in de vijf jaar een regulier onderzoek bij een notaris onder normaal toezicht

Tabel 5.3 Aantal notarissen en aantal onderzoeken BFT 2003 - 2005

	2003	2004	2005
Notarissen onder:			
- normaal toezicht	1.330	1.271	1.309
- oplettend toezicht	84	132	124
- verscherpt toezicht	36	32	33
Aantal onderzoeken bij notarissen:	255	338	456
Aantal onderzoeken bij notariskantoren:	n.a.	203	264
- reguliere onderzoeken	n.a.	159	186
- vervolgonderzoeken	n.a.	31	59
- bijzondere onderzoeken	n.a.	13	19

Bron: BFT jaarverslagen 2003, 2004 en 2005.

In 2005 zijn 264 onderzoeken uitgevoerd bij notariskantoren; 21 onderzoeken vonden plaats bij kantoren waar in 2005 al eerder onderzoek is uitgevoerd. De 264 onderzoeken bestaan uit 186 reguliere onderzoeken, 59 vervolgonderzoeken en 19 bijzondere onderzoeken.

5.4.2 Bevindingen

Bij 216 (82%) van de onderzochte kantoren zijn bevindingen over de kantoor situatie gerapporteerd. Er kan geraamd worden dat in meer dan de helft van de reguliere onderzoeken het BFT zaken aantreft die afwijken van de regels. Deze reguliere onderzoeken worden uitgevoerd bij kantoren en onder beroepsbeoefenaren waarbij geen bijzondere risico's aanwezig zijn. Het betreft de 'normale' kantoren die onder normaal toezicht staan en waarbij geen aanleiding is voor oplettend of verscherpt toezicht. Omdat de gegevens van het BFT niet zodanig zijn ingericht dat de aard van de bevinding gekoppeld kan worden aan de aard van het onderzoek (regulier, vervol- of bijzonder onderzoek; onderzoek behorende bij normaal, oplettend of verscherpt toezicht) moet door middel van een raming het percentage bevindingen onder de 'normale' kantoren geschat worden. Wordt aangenomen dat elk vervolgonderzoek en elk bijzonder onderzoek tot één bevinding heeft geleid (een onderzoek kan ook tot méér bevindingen leiden) dan resulteren uit de 186 reguliere onderzoeken 138 bevindingen.³² Deze schatting betekent dat bij driekwart van kantoren waar op grond van andere informatie geen bijzondere risico's aanwezig zijn - de zogenaamde 'normale' kantoren - er toch afwijkingen van de regels geconstateerd worden. Omdat uit één onderzoek meerdere bevindingen kunnen volgen, wordt voorzichtigheidshalve geconcludeerd dat bij meer dan de helft van de 'normale' kantoren - kantoren waarbij geen sprake hoeft te zijn van oplettend of verscherpt toezicht - afwijkingen van de regels worden geconstateerd. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het financiële toezicht en de reguliere onderzoeken nuttig zijn. Een groot aantal kantoren wordt hierdoor gewezen op hun omissies.

Bij 82% van de onderzochte kantoren bevindingen geconstateerd

De bevindingen hadden onder andere betrekking op de negatieve bewaringspositie, de beschikking over gelden, bankrekeningen van derden, tekortkomingen in de betaalorganisatie e.d. Deze bevindingen hebben direct of indirect op de derdenrekeningen betrekking. In tabel 5.4 staan de bevindingen op een rij, waarna een toelichting volgt.

Bij meer dan de helft van de kantoren in reguliere onderzoeken en bij normaal toezicht worden onregelmatigheden geconstateerd

³² De 138 bevindingen zijn geraamd door van de 216 bevindingen 59 veronderstelde bevindingen uit vervolgonderzoeken en 19 veronderstelde bevindingen uit bijzondere onderzoeken af te trekken.

Tabel 5.4 Aantal bevindingen toezicht BFT 2003 - 2005: notariaat

	2003	2004	2005
Bevindingen uit onderzoeken bij notarissen:			
- Negatieve bewaringspositie	(48)	(33) 23	24
- Beschikking over gelden	(34)	(25) 12	10
- Bankrekeningen van derden (ontoreikende vastlegging en/of opname kwaliteitsrekening in jaarrekening)	(47)	(33) 19	37
- Tekortkomingen betaalorganisatie	(70)	(95) 59	74
- Ontbreken van adequate periodieke informatie	(33)	(36) 24	36

Bron: BFT-jaarverslagen 2003, 2004 en 2005. De resultaten hebben in 2005 en 2004 betrekking op het aantal kantoren; en in 2004 (tussen haakjes) en 2003 (tussen haakjes) op het aantal notarissen.

Negatieve bewaringspositie

Tijdens de 264 uitgevoerde onderzoeken in 2005 is bij 24 kantoren gebleken dat de bewaringspositie op één op meerdere momenten negatief is geweest (tabel 5.4). Tegen elf notarissen is hiervoor in 2005 een klacht ingediend. Daarnaast heeft ten aanzien van één kantoor een gesprek met de voorzitter van de Kamer van Toezicht plaatsgevonden. Hoewel in dit gesprek bleek dat de bewaringspositie weer positief was, heeft de voorzitter van de Kamer van Toezicht een ambtshalve klacht ingediend. Volgens het jaarverslag van het BFT is in de onderzoeken en vervolgonderzoeken gebleken dat bij 12 kantoren de negatieve bewaringspositie het gevolg is geweest van onvoldoende inzicht in de bewaringspositie ten gevolge van administratieve tekortkomingen of een foutieve berekening. Hierdoor is ten onrechte geld overgeboekt naar de kantoorrekeningen. Bij deze kantoren is door het BFT vastgesteld dat het inzicht in de bewaringspositie thans toereikend is. Bij drie kantoren is de negatieve bewaringspositie het gevolg geweest van tekortkomingen in de betaalorganisatie. Door het BFT is geconstateerd dat de procedures bij de kantoren zijn aangescherpt. Er vallen met betrekking tot de bewaringspositie nog twaalf kantoren onder oplettend of verscherpt toezicht.³³

Bij 9% van de kantoren op één of meerdere momenten een negatieve bewaringspositie

Beschikking over gelden

In 2005 is bij tien kantoren geconstateerd dat akten zijn gepasseerd zonder dat ondubbelzinnig vaststond dat de gelden op de kwaliteitsrekening waren ontvangen (tabel 5.4). Ten aanzien van één kantoor (drie notarissen) heeft het BFT hiervoor een klacht ingediend. Bij zeven kan-

Omissies in controle rechtmatigheid betalingen

³³ Bureau Financieel Toezicht, Jaarverslag 2005.

toren bleek uit de reactie op de rapportage dat het een incident betrof en dat de procedures toereikend zijn.³⁴

Bankrekeningen van derden

Bij 37 kantoren is tijdens onderzoeken in 2005 gebleken dat de vastlegging van bankrekeningen van derden in de administratie ontoereikend is (tabel 5.4). Dit betreft onder meer de separate bankrekeningen uit boedels. Bij vijf kantoren heeft inmiddels een vervolgonderzoek plaatsgevonden. Tijdens dit vervolgonderzoek is bij vier kantoren vastgesteld dat de bankrekeningen inmiddels volledig in de administratie zijn opgenomen. Tegen het andere kantoor heeft het BFT in 2006 een klacht ingediend. Ten aanzien van 24 kantoren bleek uit de reactie op de rapportage dat de bankrekeningen van derden inmiddels volledig in de administratie zijn opgenomen en de procedure is aangepast. Bij de overige acht kantoren is nog niet vastgesteld dat de bankrekeningen van derden juist in de administratie worden weergegeven. Bij deze kantoren zijn vervolgarties gepland.³⁵

Tekortkomingen betaalorganisatie

Tijdens de in 2005 uitgevoerde onderzoeken is bij 74 kantoren vastgesteld dat sprake is van tekortkomingen in de betaalorganisatie (tabel 5.4). Tegen twee notarissen is (mede) hiervoor een klacht ingediend. Daarnaast heeft één notaris een gesprek met de voorzitter van de Kamer van Toezicht gehad waarin is vastgesteld dat het probleem is opgelost. Bij 59 kantoren bleek uit de reactie op de rapportage dat de procedure rondom de betaalorganisatie is aangepast. Bij twaalf kantoren zijn vervolgonderzoeken gepland.³⁶

Bij 28% van de notariskantoren tekortkomingen in betaalorganisatie; risico's voor financiële beheer derdengelden

Ontbreken van adequate periodieke informatie

Bij 36 kantoren is tijdens onderzoeken vastgesteld dat op onvoldoende gestructureerde wijze periodieke informatie verzameld en vastgelegd wordt inzake bewaringspositie, liquiditeitspositie, balans en resultatenrekening. Eén notaris heeft hiervoor een klacht gekregen omdat ook uit de reactie op de rapportage, de toegestuurde periodieke informatie en een gesprek met de voorzitter van de Kamer, de periodieke informatie niet voldoende is gebleken. Van 27 kantoren heeft het BFT inmiddels vastgesteld dat de periodieke informatie nu op orde is. Bij acht kantoren zijn vervolgarties gepland.³⁷

Bij 14% van de notariskantoren onvolledige periodieke informatie om risico's en bewaringsposities te beoordelen

³⁴ Bureau Financieel Toezicht, Jaarverslag 2005.

³⁵ Ibidem.

³⁶ Ibidem.

³⁷ Ibidem.

5.4.3 Klachten

Aantal klachten

In tabel 5.5 is opgenomen hoeveel klachten het BFT heeft ingediend over het notariaat in de jaren 2003-2005. In 2005 zijn 26 klachten ingediend bij de Kamers van Toezicht. De klachten hebben betrekking op de schending van de indienplicht (12) of zijn klachten gebaseerd op de resultaten uit de onderzoeken (14). In 2003 en 2004 had de meerderheid van de ingediende klachten betrekking op het schenden van de indienplicht. Deze verhouding is in 2005 veranderd naar meer ingediende klachten als gevolg van onderzoeken. De meeste klachten naar aanleiding van onderzoeken betreffen een negatieve bewaringspositie.

Negatieve bewaringsposities belangrijkste grond voor klacht van het BFT in 2005

Tabel 5.5 Aantal ingediende klachten naar aard van de klacht 2003 - 2005

Aard klacht	2003	2004	2005
Schending indienplicht	17	24	12
Klachten op basis van onderzoeken	5	3	14
Totaal klachten	22	27	26
<i>Specificatie bevindingen in onderzoeken die leiden tot klacht:</i>			
- negatieve bewaringspositie	3	1	11
- beschikking over gelden			3
- negatieve solvabiliteit en/of liquiditeit en/of resultaat	3	1	1
- tekortkomingen administratie	3		1

Bron: BFT 2005. De klacht kan bestaan uit meerdere bevindingen.

Klachten vanwege schending indienplicht

De schending van de indienplicht van de jaarstukken belemmert het financiële toezicht en kan mogelijke risico's met de derdenrekening aan het oog onttrekken. In 2005 hebben ondanks rappelleren van het BFT 12 notarissen de financiële stukken over 2004 niet of in onvoldoende mate ingeleverd. Dit heeft tot een klacht geleid van het BFT bij de Kamers van Toezicht. In 2004 hadden 24 klachten betrekking op de onvolledige indiening van financiële stukken, in 2003 17 klachten en in 2002 betrof het 35 klachten.³⁸ Volgens mededelingen van het BFT heeft de te late indiening van de financiële stukken vaak te maken met de privégegevens (inkomensstaat en vermogensstaat) van de notarissen.

Financieel toezicht en risicobeoordeling belemmerd als financiële stukken niet op tijd geleverd worden aan het BFT

Klachten vanwege omissies in het financiële beheer

De klachten van het BFT vanwege omissies in het financiële beheer zijn gebaseerd op onderzoeken van het BFT. Een belangrijke bevinding die

Vooral klacht op basis van negatieve bewaringspositie

³⁸ Bureau Financieel Toezicht, Toezicht, eerste jaargang, nummer 1, augustus 2005. Bureau Financieel Toezicht, Financieel Jaarverslag 2005.

relatief vaak klachtwaardig is voor het BFT is de constatering dat er incidenteel of structureel sprake is geweest van een negatieve bewaringspositie op de derdenrekeningen.

Afdoening klachten

Bij overtreding van de regels waar het BFT toezicht op houdt, wordt de klacht in vrijwel alle gevallen gegrond verklaard door de Kamer van Toezicht. Bijna de helft van de klachten levert geen maatregel op. Vooral klachten over de niet-tijdige aanlevering van jaarstukken leveren in de periode 2003-2005 geen maatregel op (56%).³⁹ Wanneer, na een uitspraak in een klachtzaak, het BFT vaststelt dat er nog of opnieuw sprake is van een tot tuchtmaatregelen aanleiding gevende bevinding, kan het BFT opnieuw overgaan tot het indienen van een klacht.

Klachten BFT gegrond, maar in helft gevallen geen maatregel

In de afgelopen drie jaar zijn in vijftien gevallen klachten ingediend waarbij onder andere de negatieve bewaring als bevinding is aangemerkt. In ruim een derde van de uitspraken tot 1 april 2006 is geen maatregel opgelegd (tabel 5.6).

Tabel 5.6 Afhandeling klachten 2003 t/m 31 maart 2006 van het BFT inzake negatieve bewaringspositie door de Kamers van Toezicht voor (kandidaat-)notarissen

Uitspraak	Aantal	In %
Geen maatregel	4	36
Waarschuwing	1	9
Berisping	5	46
Ontzetting uit ambt	1	9
Lopend	4	-
Totaal	15	100

Bron: BFT, Jaarverslag 2005

Klachten kunnen via meerdere routes tegelijk worden ingediend. Niet alle toezichthouders houden de klachten die zij ontvangen bij. Hierdoor is het niet mogelijk een totaalbeeld van de aard en de omvang van klachten over het notariaat te geven.⁴⁰ Bovendien kunnen klanten klachten over notarissen aan de KNB voorleggen, maar ook rechtstreeks of tegelijk aan de Kamer van Toezicht. De KNB kan proberen te bemiddelen, maar kan de klacht ook doorsturen naar een Kamer van Toezicht.

Geen totaaloverzicht van alle klachten en afdoening van alle klachten

³⁹ Bureau Financieel Toezicht, Jaarverslag 2005.

⁴⁰ Eerste Trendrapportage Notariaat; toegankelijkheid, continuïteit, kwaliteit en integriteit van het notariaat.

Daarnaast zijn er zaken waarin derdengelden in het geding zijn, maar het BFT geen partij is. Dit betreft onder andere zaken waarin het al dan niet terecht uitbetalen van een depotbedrag ter discussie staat. Of het gaat om zaken waarin de zorg van de notaris bij de uitboeking van gelden (bijvoorbeeld de verkoopopbrengst) en de (zorg voor de) ontvangst en administratie van bijvoorbeeld waarborgsommen bij aankooptransacties ter discussie staat. In totaal waren er in 2005 zo'n tiental zaken die deze onderwerpen betroffen.

5.5 Resultaten toezicht gerechtsdeurwaarders

5.5.1 Aantal onderzoeken en risicoperceptie

In tabel 5.7 is te zien hoeveel gerechtsdeurwaarders het BFT in de periode 2003-2005 aan één of meer onderzoeken heeft onderworpen. In 2005 zijn 89 gerechtsdeurwaarders onderwerp van onderzoek geweest. Bij zeven gerechtsdeurwaarders vond meer dan één onderzoek plaats. In totaal zijn er 96 onderzoeken uitgevoerd. In 2004 waren er 109 onderzoeken en in 2003 waren dat er 161. Jaarlijks onderzoekt het BFT bij ongeveer een derde van de gerechtsdeurwaarders het financiële beheer ter plaatse. Op den duur gaat het BFT volgens eigen zeggen de frequentie voor het reguliere onderzoek bij de gerechtsdeurwaarders verlagen naar eens in de vijf jaar.

Per jaar bij een derde van de gerechtsdeurwaarders onderzoeken van het BFT

Tabel 5.7 Aantal onderzoeken BFT 2003-2005; gerechtsdeurwaarders

	2003	2004	2005
Gerechtsdeurwaarders onder:			
- normaal toezicht	320	300	316
- oplettend toezicht	21	43	32
- verscherpt toezicht	9	18	20
Aantal onderzoeken bij gerechtsdeurwaarders:	161	109	96
Aantal onderzoeken bij gerechtsdeurwaarderskantoren:	n.a.	59	51
- reguliere onderzoeken	n.a.	44	33
- vervolgonderzoeken	n.a.	11	16
- bijzondere onderzoeken	n.a.	4	2

Bron: BFT jaarverslagen 2003, 2004 en 2005.

Het verscherpte toezicht vindt plaats bij 5% van de gerechtsdeurwaarders, het oplettende toezicht bij 9% en het normale toezicht bij 86%. In 2005 zijn 51 onderzoeken uitgevoerd bij gerechtsdeurwaarderskantoren; vier onderzoeken vonden plaats bij kantoren waar in 2005 al eerder onderzoek is uitgevoerd. De 51 onderzoeken bestaan uit 33 reguliere onderzoeken, 16 vervolgonderzoeken en 2 bijzondere onderzoek-

ken (tabel 5.7). Bij 42 van de onderzochte gerechtsdeurwaarderskantoren (82%) zijn bevindingen gerapporteerd.

Er kan geschat worden dat het BFT bij meer dan 50% van de kantoren waar reguliere onderzoeken plaatsvinden en die onder normaal toezicht staan afwijkingen van de regels aantreft. Dit percentage is aanzienlijk en onderstreept de noodzaak van regelmatige onderzoeken. Omdat de gegevens van het BFT niet zodanig zijn ingericht dat de aard van de bevinding gekoppeld kan worden aan de aard van het onderzoek (regulier, vervolg- of bijzonder onderzoek; onderzoek behorend bij oplettend, verscherpt of normaal toezicht) moet een schatting gemaakt worden van het aantal bevindingen onder de 'normale' kantoren. De 'normale' kantoren zijn de kantoren die onder normaal toezicht staan, waarbij om de zoveel jaar reguliere onderzoeken plaatsvinden, en waarbij het BFT op grond van de jaar- en kwartaalrapportages geen bijzondere risico's vermoedt. Als wordt aangenomen dat elk vervolg- en bijzonder onderzoek tot één bevinding leidt, resulteren uit de 33 reguliere onderzoeken 24 bevindingen.⁴¹ Dit betekent dat bij bijna driekwart van de 'normale' kantoren afwijkingen van de regels worden geconstateerd. Omdat één onderzoek tot meerdere bevindingen kan leiden, wordt voorzichtigheidshalve geconstateerd dat bij meer dan de helft van de 'normale' kantoren - kantoren onder normaal toezicht, beoordeeld in regulier onderzoek, geen gepercipieerde risico's door het BFT - afwijkingen van de regels worden geconstateerd. Dit kan gezien worden als een illustratie van het belang van financieel toezicht en het daarbij behorende onderzoek. Immers bij een aanzienlijk aantal kantoren waarbij geen bijzondere risico's aanwezig zijn, worden in de praktijk afwijkingen van de regels waargenomen.

Voorfinanciering

In toenemende mate worden de kosten die gerechtsdeurwaarders maken om de vordering van de opdrachtgever te incasseren, voorgefinancierd. Het BFT vindt dit een zorgelijke ontwikkeling waaraan grote financiële risico's verbonden kunnen zijn. Immers voorfinanciering verhoogt de financieringsbehoefte en kan leiden tot bewarings- en liquiditeitsproblemen. Om deze reden is het BFT ertoe overgegaan om de gerechtsdeurwaarders met ingang van de tweede helft 2004 elk kwartaal een opgave te laten doen van hun bewaringspositie.⁴²

Bij meer dan 50% van de 'normale' kantoren - kantoren onder normaal toezicht en uit reguliere onderzoeken - onregelmatigheden geconstateerd in het financiële beheer

Voorfinanciering leidt tot verscherpt preventief toezicht door het BFT: kwartaalopgaven van de bewaringsposities

⁴¹ Bij 42 kantoren zijn bevindingen geconstateerd. Worden hier de veronderstelde 16 bevindingen uit de 16 vervolgonderzoeken en de veronderstelde 2 bevindingen uit de 2 bijzondere onderzoeken afgetrokken dan resulteren 24 bevindingen uit de reguliere onderzoeken behorende bij normaal toezicht.

⁴² Bureau Financieel Toezicht, Jaarverslag 2005.

5.5.2 Bevindingen

De onderzoeken van het BFT leiden tot een rapportage van bevindingen over het kantoor en/of de privé-situatie. In deze rapportage staan afspraken over het oplossen van de geconstateerde tekortkomingen. De onderzoeker verifieert, eventueel door middel van een vervolgonderzoek, in hoeverre de gerechtsdeurwaarder de afspraken is nagekomen. In tabel 5.8 zijn de bevindingen die het BFT in 2003-2005 bij gerechtsdeurwaarders heeft geconstateerd opgenomen. Bij 42 (82%) van de in 2005 onderzochte gerechtsdeurwaarderskantoren zijn bevindingen geconstateerd.⁴³ De aard van deze bevindingen beschrijven wij hierna.

Bij 82% van de gerechtsdeurwaarderskantoren onregelmatigheden geconstateerd

Tabel 5.8 Aantal bevindingen toezicht BFT 2003 - 2005: gerechtsdeurwaarders

Bevindingen uit onderzoeken bij gerechtsdeurwaarders:	2003	2004	2005
- Negatieve bewaringspositie	(33)	(40) 24	17
- Tekortkomingen betaalorganisatie	(54)	(32) 13	11
- Ontbreken van adequate periodieke informatie	(64)	(37) 19	18
- Bankrekeningen van derden (ontoereikende vastlegging en/of opname kwaliteitsrekening in jaarrekening)	(95)	(41) 22	n.a.

Bron: BFT-jaarverslagen 200, 2004 en 2005. De resultaten hebben in 2005 en 2004 betrekking op het aantal kantoren; en in 2004 (tussen haakjes) en 2003 (tussen haakjes) op het aantal gerechtsdeurwaarders.

Negatieve bewaringspositie

Bij zeventien kantoren is tijdens het onderzoek van 2005 één of meerdere keren een negatieve bewaringspositie geconstateerd. Over drie kantoren (vijf gerechtsdeurwaarders) zijn klachten ingediend. Inmiddels heeft de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders uitspraak gedaan in vier klachtzaken. In al deze zaken zijn de klachten van het BFT gegrond verklaard. Tijdens vervolgonderzoeken en het beoordelen van de financiële cijfers heeft het BFT vastgesteld dat de overige kantoren inmiddels een positieve bewaringspositie hebben. Er vallen nog twaalf kantoren onder oplettend of verscherpt toezicht.⁴⁴

Bij een derde van de gerechtsdeurwaarder kantoren één of meerdere keren negatieve bewaringsposities aangetroffen

Tekortkomingen betaalorganisatie

Tijdens de onderzoeken in 2005 zijn bij elf kantoren tekortkomingen in de betaalorganisatie vastgesteld. Naar aanleiding van de rapportage hebben zeven kantoren de procedure rond de betaalorganisatie aangepast. Bij de overige vier kantoren met tekortkomingen in de betaalorganisatie zijn vervolgacties gepland.⁴⁵

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ Ibidem.

Ontbreken van adequate periodieke informatie

Bij achttien gerechtsdeurwaarderkantoren is tijdens onderzoeken vastgesteld dat op onvoldoende gestructureerde wijze periodieke informatie verzameld en vastgelegd wordt over bewaringspositie, liquiditeitspositie, balans en resultatenrekening. Zestien kantoren hebben de periodieke informatie inmiddels voldoende op orde gebracht. Bij twee kantoren zijn vervolgacties gepland.⁴⁶

Bij een derde van de kantoren onvolledige periodiek financiële informatie t.b.v. risicoselectie en beoordelen bewaringsposities

Bankrekeningen van derden

In de jaren 2003 en 2004 rapporteerde het BFT ook omissies in de behandeling van derdenrekeningen. Men constateerde dan bijvoorbeeld in onderzoeken dat bankrekeningen door het gerechtsdeurwaarderkantoor zijn meegeteld die geen karakter hadden van een derdenrekening of waarvan de status van de rekening onduidelijk was. Andere bevindingen waren dat de status van de kwaliteitsrekening niet als dusdanig was vastgelegd.

Status derdenrekening niet altijd goed vastgelegd

5.5.3 Klachten

Aantal klachten

In 2005 heeft het BFT vijf klachten tegen gerechtsdeurwaarders ingediend bij de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders. In de voorafgaande jaren waren deze aantallen het dubbele. De meeste klachten hebben betrekking op een negatieve bewaringspositie (tabel 5.9).

Klachten nemen in 2005 af ten opzichte van voorafgaande jaren

Tabel 5.9 Aantal ingediende klachten naar aard van de klacht 2003-2005; gerechtsdeurwaarders

Aard klacht	2003	2004	2005
Schending indienplicht	3	7	0
Klachten op basis van onderzoeken	7	4	5
Totaal klachten	10	11	5
<i>Specificatie bevindingen in onderzoeken die leiden tot klacht</i>			
– negatieve bewaringspositie	8	4	5
– negatieve solvabiliteit en/of liquiditeit en/of resultaat	8	4	4
– tekortkomingen administratie	5	2	0

Bron: BFT 2005. De klacht kan bestaan uit meerdere bevindingen.

⁴⁶ Ibidem.

Schending indienplicht

De schending van de indienplicht van de jaarstukken belemmert het financiële toezicht en kan eventuele risico's met de kwaliteitsrekening aan het oog onttrekken. Dit is een reden voor het BFT om een klacht in te dienen bij de Kamer. Het BFT heeft 66 gerechtsdeurwaarders schriftelijk gerappelleerd over de verantwoordingsstukken over 2003. In 2004 hebben ondanks het rappelleren van het BFT zeven gerechtsdeurwaarders de financiële stukken niet of in onvoldoende mate ingeleverd. Dit heeft tot een klacht geleid bij de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders. In 2003 hadden drie klachten betrekking op de onvolledige indiening van financiële stukken over het voorafgaande jaar.⁴⁷

Rappelleren voor indienen financiële gegevens vaak nodig

Klachten vanwege omissies in het financiële beheer

De belangrijkste reden om een klacht in te dienen vanwege omissies in het financiële beheer is de constatering op basis van onderzoek dat er sprake is, of sprake is geweest, van een negatieve bewaringspositie op één of meerdere rekeningen. Dit was in de afgelopen drie jaar grond voor zeventien klachten (tabel 5.9). Andere belangrijke reden zijn zorgen over de financiële soliditeit en tekortkomingen in de administratie.

Zeventien klachten vanwege negatieve bewaringspositie van 2003 t/m 2005

Afdoening van klachten

Bij overtreding van de regels waar het BFT toezicht op houdt, wordt de klacht in vrijwel alle gevallen gegrond verklaard door de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders. Zes van de acht klachten over de niet-tijdige aanlevering van de jaarstukken leveren in de periode 2003 tot en met 2005 geen maatregel op (75%). De overige klachten hebben alle wel geleid tot een maatregel. De vijftien klachten gebaseerd op onderzoeken hebben tot vier berispingen geleid, drie berispingen met aanzegging, vijf schorsingen en drie ontzettingen uit het ambt.⁴⁸

Vijftien klachten gebaseerd op onderzoek van het BFT met breed palet aan maatregelen afgedaan door de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders

⁴⁷ Bureau Financieel Toezicht, Toezicht, eerste jaargang, nummer 1, augustus 2005.

⁴⁸ Bureau Financieel Toezicht, Jaarverslag 2005.

Klachten over een negatieve bewaringspositie

Omdat de klachten naar aanleiding van een negatieve bewaringspositie als zeer ernstig beschouwd worden, wordt hier nader op ingegaan. In de afgelopen drie jaar (2003 t/m 2005) zijn in zeventien gevallen klachten ingediend waarbij onder andere de negatieve bewaring als ernstig is aangemerkt. In tabel 5.10 zijn de uitspraken van de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders over deze klachten tot 1 april 2006 samengevat.

Zware sancties voor gerechtsdeurwaarders niet ongebruikelijk i.v.m. negatieve bewaringsposities

Tabel 5.10 Afhandeling klachten 2003 tot en met 2005 inzake negatieve bewaringspositie gerechtsdeurwaarders

Uitspraak	Aantal	In %
Geen maatregel	-	-
Berisping	4	25
Berisping met aanzegging	3	19
Geldboete	-	-
Schorsing	7	43
Ontzetting uit ambt	2	13
Lopend	1	-
Totaal	17	100

Bron: BFT, Jaarverslag 2005. Uitspraken van klachten tot en met 31 maart 2006

5.6 Resultaten toezicht advocatuur

Globaal en onvolledig inzicht in toezicht advocatuur

De gegevens van de Nederlandse Orde van Advocaten maken het niet mogelijk om de resultaten van het toezicht inzichtelijk te maken.⁴⁹ De saldiposities van de Stichtingen Derdengelden op 31 december van elk jaar die de Orde aangeleverd krijgt van de advocaten kunnen niet op diverse wijzen geaggregeerd inzichtelijk gemaakt worden. De beslissingen van de dekens worden op hoofdlijnen in een 'informele' database bijgehouden die zich nog niet goed leent voor statistisch onderzoek. De Raden van Discipline registreren met uitzondering van de Raad van Discipline Amsterdam de tuchtrechtspraak niet systematisch. De Minister van Justitie heeft aan de Orde kenbaar gemaakt dat het wenselijk zou zijn om een centraal tuchtregister te ontwikkelen. Door deze wens te honoreren hoopt de Orde in de toekomst wel in staat te zijn om de resultaten van het toezicht te tonen.

Resultaten (financiële) toezicht in advocatuur niet inzichtelijk en niet bruikbaar voor analysedoeleinden

⁴⁹ Mededeling van de Nederlandse Orde van Advocaten

De resultaten met betrekking tot het toezicht op de derdengelden kan de Orde slechts bij benadering en zonder zekerheid van volledigheid opleveren. In 2004 hadden dertien beslissingen van de Raden van Discipline (mede) betrekking op de Boekhoudverordening, in 2005 waren dat er acht. Hierbij wordt erop gewezen dat het in enkele zaken ging om recidive of beslissingen op meerdere klachten en bezwaren tegen dezelfde advocaat. In een groot aantal gevallen betrof het advocaten die de deken niet of niet tijdig geïnformeerd hadden over (specifiek) de naleving van de verplichtingen die uit de Boekhoudverordening voortvloeien.

In 2005 acht tucht-rechtspraken over onvoldoende naleven financiële regels door advocaten; volledigheid aantal zaken onzeker

Slechts in twee gevallen, goed voor meerdere beslissingen, ging het om het oneigenlijke gebruik van de derdenrekening en het verrichten van overboekingen zonder de vereiste tweede handtekening van de medebestuurder. In enkele gevallen luidde de klacht dat de advocaat in strijd met de Boekhoudverordening de derdengelden te lang onder zich had gehouden. Het aantal gevallen kan nog oplopen, omdat het mogelijk is dat op klachten die in 2004 of 2005 zijn ingediend pas in 2006 een beslissing is of wordt genomen. Het beperkte aantal zaken is opmerkelijk omdat vier op de tien advocaten ruitelijk toegeven de regels rond de tweede handtekening niet of onvolledig na te leven.

Slechts twee zaken over oneigenlijk gebruik derdenrekeningen en ontbreken tweede handtekening bij overboeking

Bij de bovenstaande gegevens zijn beslissingen in het kader van de Centrale Controle Verordeningen alsmede beslissingen naar aanleiding van het (zonder toestemming van de klant) verrekenen van derdengelden met openstaande declaraties buiten beschouwing gelaten. Dit betreft het merendeel van problemen die in het kader van de derdengelden voorkomen. Van de negen beslissingen in het kader van de Centrale Controle Verordeningen hebben zeven gegronde beslissingen betrekking op het zonder toestemming van de klant verrekenen van openstaande declaraties met de derdengelden.

Onregelmatig financieel beheer derdengelden ook zichtbaar via de Centrale Controle Verordening

Op het ondersteuningsfonds (te vergelijken met een onderling waarborgfonds) wordt in tegenstelling tot het verleden al jaren geen beroep gedaan in verband met derdengelden. Voor de Orde is dit een aanwijzing dat de vereiste tweede handtekeningen klaarblijkelijk werkt.

Afgelopen jaren geen beroep op ondersteuningsfonds; calamiteiten komen niet meer voor

De mening van dekens

Omdat weinig conclusies mogelijk zijn op grond van de gegevens van de Orde hebben wij de ervaring en meningen van de dekens over de vervulling van de toezichtrol geïnventariseerd.⁵⁰

Een ruime meerderheid (70%) van de respondenten zegt een klachtenregister bij te houden. De dekens geven aan dat het aantal aan derdengelden gerelateerde klachten, sinds de invoering van de Boekhoudver-

Geen toename klachten i.v.m. derdengelden, aantal klachten zeer gering

⁵⁰ De respons onder dekens bedraagt 30% (6 van de 19 dekens).

ordering, stabiel is gebleven. Bovendien is het aantal klachten met betrekking tot derdenrekeningen in de afgelopen twee jaar zeer beperkt. Meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat er geen klachten zijn ontvangen. Het maximale aantal genoemde klachten over de afgelopen twee jaar bedraagt vier. Geen van de dekens geeft aan in de afgelopen drie jaar met faillissementen van Stichtingen Derdengelden te maken gehad te hebben.

De meningen zijn verdeeld ten aanzien van een mogelijke relatie tussen de kans dat zich een probleem voordoet en de kantoor grootte. De indruk bestaat dat problemen zich eerder voordoen bij éénmanskantoren. Dit geldt met name voor dekens die reeds eerder aangaven met klachten te maken te hebben gehad.

De meest genoemde oorzaken voor het mismanagement van derdenrekeningen liggen in de sfeer van de verrekening van declaraties, administratieve slordigheden, en/of te late doorbetaling van gelden aan klanten.

De grenzen die worden getrokken ten aanzien van het inzetten van een tuchtrechtelijk traject, worden niet getoetst aan een normenkader, maar per individueel geval op hun merites beoordeeld door de betreffende deken. In de praktijk betekent deze onafhankelijke beoordeling dat functionarissen van inzicht verschillen over wanneer een tuchtrechtelijk traject moet worden ingeslagen. Voor de één moet er sprake zijn van ernstige feiten, grote bedragen, een strafrechtelijke connectie, recidive, of een duidelijke professionele faux-pas in de relatie advocaat-klant. Wanneer het om een gering feit gaat dat blijft binnen de normale grenzen van de advocaat-klantverhouding en ook snel weer rechtgetrokken kan worden, wordt het tuchtrechtelijke traject achterwege gelaten. Voor andere toezichthouders is financieel wanbeheer wel een leidend criterium om tot verdere actie over te gaan.

Er heerst consensus over het inzicht dat meer toezicht niet wenselijk is, zeker gezien de relatief beperkte omvang van het aantal gevallen waarin het mis gaat. Eén toezichthouder meent dat het overleggen van een jaarrekening van alle stichtingen wellicht een te grote administratieve barrière opwerpt. Deze deken pleit derhalve voor een steekproefsgewijs toezicht, met name bij die kantoren waarbij een (ernstig) vermoeden bestaat van wanbeheer.

Alle dekens zijn het erover eens dat de tweede handtekening niet het effect resorteert waarvoor zij is bedoeld, namelijk het tegengaan van frauduleuze handelingen.

Gevraagd naar het aantal beroepsbeoefenaren/kantoren dat niet beschikt over een Stichting Derdengelden geeft één respondent te kennen dat hiervan sprake is bij een zestal kantoren/beroepsbeoefenaren in het

Oorzaken onregelmatigheden derdengelden:

- verrekening declaraties
- slordigheden
- te trage betaling aan klanten

Volgens dekens zwaarder financieel toezicht niet nodig en wenselijk

Effectiviteit tweede handtekening betwist

Onzekerheid over volledigheid aantal stichtingen derdengelden

betreffende arrondissement. Andere dekens geven aan dat dit niet voorkomt in hun arrondissement of zeggen hiervan geen weet te hebben.

Sommige dekens proberen de afwezigheid van een Stichting Derdengelden te ondervangen door van ieder nieuw kantoor een kantoorverklaring te vragen en een kopie van de statuten van de Stichting Derdengelden. Ontvangt men na aanmaning en rappellering nog geen stukken, dan dient men een dekenbezwaar in bij de Raad van Discipline. Men hoopt op deze wijze een stimulans te geven om een Stichting Derdengelden op te richten.

Uitspraken Hof van Discipline

Om inzicht te krijgen in de aard van de delicten inzake derdengelden in de advocatuur en de bijbehorende strafmaat zijn uitspraken van het Hof van Discipline inzake derdengelden gerubriceerd en geanalyseerd.⁵¹ Het gaat in totaal om 41 uitspraken in hoger beroep, waarvan het duidelijk is dat het een selectie van alle uitspraken betreft. Het tijdsbestek beslaat met name de periode 2000-2005. Omdat het hier uitspraken in hoger beroep betreft, zal het daadwerkelijke aantal aanhangig gemaakte procedures inzake het thema derdengelden ruimschoots hoger liggen dan het hierboven genoemd aantal.⁵² In de meest voorkomende gevallen hangen tuchtrechtelijke sancties samen met niet-transparante verrekening van declaraties met derdengelden dan wel het niet-tijdig doorbetalen van derdengelden aan de rechthebbende klant (38%). Een tweede reden waarom tot tuchtrechtelijke vervolging wordt overgegaan, hangt samen met het feit dat de beroepsbeoefenaar verzuimd heeft na te gaan of er niet in redelijkheid aanwijzingen bestaan dat de opdracht strekt tot voorbereiding, ondersteuning of afscherming van onwettige activiteiten (18%). Overige, vaker genoemde redenen zijn het niet of onvolledig medewerking verlenen aan een onderzoeksverzoek van de deken, het niet beschikken over een Stichting Derdengelden of een verkeerde naamvoering van de derdenrekening.

In 15% van de uitspraken is er sprake van een onvoorwaardelijke sanctie, in de vorm van een tijdelijk verbod op de beroepsuitoefening (tabel 5.11). In de helft van het aantal onvoorwaardelijke strafopleggingen betreft het een straf van één maand. De maximale tijdelijke ontzegging van de beroepsuitoefening bedraagt een half jaar. Gemiddeld bedraagt de duur van een onvoorwaardelijke strafoplegging 2,5 maand. Bij ruim een kwart van de uitspraken is er sprake van een voorwaardelijke strafoplegging. De gemiddelde strafmaat bij voorwaardelijke strafoplegging bedraagt 3½ maand. In zeven procent van de uitspraken is er sprake

Vooraf onregelmatigheden in niet-transparante verrekening van declaraties met derdengelden en niet-tijdige doorbetaling van derdengelden

Onvoorwaardelijke en voorwaardelijke tijdelijke ontzeggingen beroepsuitoefening

⁵¹ Bron: website van de Orde: www.advocatenorde.nl

⁵² Zoals vermeld betrof het aantal beslissingen van de Raden van Discipline dat (mede) betrekking op de Boekhoudverordening in de periode 2004 in totaal 13, en in 2005 betrof het 8 zaken.

van een combinatie van onvoorwaardelijke en voorwaardelijke strafoplegging.

In 40% van de uitspraken in hoger beroep betreft het een waarschuwing of berisping, dan wel volledige ontzegging van de beroepsuitoefening ('schrapping van het tableau'). Dit laatste gebeurt echter uiterst zelden.

*Waarschuwing en berisping
meest gebruikelijke sanctie*

Tabel 5.11 Straffen n.a.v. uitspraken in hoger beroep in procenten (n = 41)

Strafsoort	
Onvoorwaardelijk	15
Voorwaardelijk	27
Waarschuwing, berisping, 'schrapping van tableau'	41
Onbekend	17

Bron: De Orde website

Faillissementen

Uit een recent overzicht uit het faillissementsregister over de periode periode 2002-2004 komt naar voren dat er twee faillissementen van stichtingen derdengelden zijn geweest die herleidbaar zijn tot de in het onderzoek betrokken beroepsgroepen.⁵³ Het kleine aantal faillissementen strookt met de ervaringen van de dekens. Zij geven aan in de afgelopen drie jaar geen weet te hebben van een faillissement van een Stichting Derdengelden.

*Faillissementen stichtingen
derdengelden nagenoeg
afwezig*

5.7 Conclusies

Het preventieve en repressieve toezicht op de derdengeldenrekeningen is noodzakelijk en nuttig. Bij de notarissen en de gerechtsdeurwaarders worden elk jaar nog een groot aantal omissies aangetroffen, zelfs bij de 'normale' kantoren waar geen bijzondere risico's worden gepercipieerd. Door de start van nieuwe kantoren, fusies van kantoren, door steeds nieuwe per-adresrekeningen en door de economische ontwikkelingen (concurrentie, druk op tarieven, bevoorschotting) blijven omissies optreden. De functie van het financiële toezicht is dat vele omissies relatief snel worden opgelost. Tegelijkertijd worden er bij enkele beroepsbeoefenaren en kantoren langdurig structurele omissies geconstateerd. Omdat een eventuele calamiteit met de derdengelden (en het toezicht kan een dergelijke calamiteit niet uitsluiten) het openbare ambt van de notaris en de gerechtsdeurwaarder aantast en de reputatie van de hele beroepsgroep negatief beïnvloedt, zijn diverse toezichthouders en vele

*Onregelmatigheden in het
financiële beheer van der-
dengelden komen voor,
blijven voorkomen en zijn
niet verwaarloosbaar*

⁵³ Het betreft een faillissement van een advocatenkantoor en een stichting 'Interjura derdengelden'.

beroepsgenoten van mening dat het toezicht en de rol van de tuchtrechter zwaarder aangezet moeten worden.⁵⁴ Of de situatie bij de advocaten gunstiger is, kan met de gegevens van de toezichthouders niet goed vastgesteld worden.

Het financiële toezicht van het BFT op notarissen en gerechtdeurwaarders is systematisch, gedegen en analytisch. Dit kan niet gezegd worden van het financiële toezicht van deken (en Orde) van advocaten en stichtingen derdengelden. De gegronde bevindingen en klachten uit het financiële toezicht en de klachten van andere partijen over het financiële beheer van derdengelden door notarissen, gerechtsdeurwaarders en advocaten moeten leiden tot het uitvoeren van het tuchtrecht door de Kamers van Toezicht, de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders, de deken en Raden van Discipline. Door de onafhankelijke rol van elke toezichthouder, de verschillende opvattingen over de sancties per bevinding/klacht, het gebrek aan een systematisch overzicht van het handelen van de toezichthouder/tuchtrechter (Orde, deken, Kamer van Toezicht) en het gebrek aan gestandaardiseerde centrale informatie over de tuchtrechtprocedures is het sanctiebeleid over het algemeen verbrokkeld, weinig coherent en weinig systematisch. Het samenvallen van de toezichthoudende en tuchtrechtelijke rol van de betrokken toezichthoudende instanties (Kamers en deken) is volgens diverse deskundigen hieraan debet. Verder is soms (notarissen, advocaten) een groot aantal instanties belast met het toezicht. Bovendien zijn de toezichthouders niet in alle gevallen voldoende toegerust (tijd, kennis) om de toezichtrol naar behoren te kunnen uitoefenen. Er is geen garantie dat de toezichthouders snel en adequaat kunnen reageren wanneer er vermoedens zijn, of als er sprake is, van misstanden. Na een klacht van bijvoorbeeld het BFT moet een Kamer van Toezicht of de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders in actie komen. Als na de uitspraak van de Kamer de beroepsbeoefenaar in beroep gaat tegen de tuchtrechtspraak kan er zeer veel tijd verstrijken. Gedurende deze periode kan een faillissement een feit worden of kan een eventuele omissie voortgezet worden.

Indirect, verbrokkeld, weinig coherent sanctiebeleid

⁵⁴ Zie bijvoorbeeld wat betreft het notariaat de discussie in het Notariaat Magazine die Ritzo Holtman heeft aangezwengeld: Ritzo Holtman, Declareren onder de kostprijs, Notariaat Magazine, januari 2005, nr. 1, blz. 23; Ritzo Holtman, Falend Financieel toezicht en W.L. Nolke, Falend Financieel inzicht, in: Notariaat Magazine, september 2005, nr. 9, blz. 18 en 19; Erik van den Emster, Falend tuchtrecht? Nee, in: Notariaat Magazine, oktober 2005, nr. 10, blz. 34, 35; Ritzo Holtman, Falend financieel toezicht deel III, Notariaat Magazine, november 2005, nr. 11, blz. 34, 35; Jos de Gruiter, Oud-KNB-voorzitters: Financieel wanbeheer strenger straffen, in: Notariaat Magazine, februari 2006, nr. 16, blz. 16-19. Verder Werkgroep Toezicht notariaat, Toezicht notariaat, ministerie van Justitie & KNB, november 1999 en Commissie Evaluatie Wet op het notarisambt; het beste van twee werelden (Commissie Hammerstein), s.l., 2005.

Het vertrouwen in de bevindingen van de accountant van de beroepsbeoefenaar leidt er in sommige situaties toe dat de financiële toezichthouder bewust of onbewust onjuiste informatie krijgt aangeleverd, die vervolgens als basis dient voor een risicoanalyse. Voor de selectie van zijn onderzoeksobjecten gaat het BFT uit van een gestructureerde risicoanalyse die onder andere is gebaseerd op de jaarstukken, de verklaring van de accountant en de administratiemededeling. In deze mededeling vormt de accountant zich een oordeel over de administratieve organisatie. Desondanks constateert het BFT dat er na eigen onderzoek in een aantal gevallen, waarin sprake is van een mededeling zonder bevindingen, toch sprake is van één of meer belangrijke tekortkomingen in de administratie.

Financieel toezicht met eigen risicoanalyses robuuster dan alleen verklaringen van de accountant van de beroepsbeoefenaar

Omdat de meeste toezichthouders geen overzicht bijhouden van de klachten die zij ontvangen, is het niet mogelijk een totaalbeeld te verschaffen van de aard en omvang van de klachten. Bovendien is het onmogelijk de (financiële) risico's als gevolg van de huidige beroepspraktijk te kwantificeren. Afgaande op het geringe aantal faillissementen van stichtingen derdengelden (advocatuur) in de afgelopen jaren, lijkt het probleem beheersbaar. Daarentegen wijzen de grote sommen geld die gestort worden op de derdenrekeningen, de onregelmatigheden die geconstateerd blijven worden bij een groot aantal kantoren, de aanzienlijke minderheid van beroepsbeoefenaren die één of meerdere nadelen kan noemen van de derdengeldenregelgeving en het geringe draagvlak binnen de advocatuur (voor de vereiste van een tweede handtekening) dat risico's aanwezig blijven.

Totaal overzicht van de risico's afwezig, toch blijven risico's aanwezig

Door het verbrokkelde, getrapte en weinig systematische sanctiebeleid en het ontbreken van gecentraliseerde informatie kan over de effectiviteit van het sanctiebeleid niets gezegd worden. Wel zijn vele beroepsbeoefenaren van mening dat hierin verbeteringen wenselijk zijn. Daar staat tegenover dat er de afgelopen jaren weinig calamiteiten zijn met derdengelden. Mogelijkerwijs zijn het preventieve financiële toezicht, de bereidheid van vele beroepsbeoefenaren om naar aanleiding van bevindingen van het BFT verbeteringen aan te brengen in hun financiële beheer, de integriteit van de beroepsbeoefenaren en de onaangename gedachte om bij de president van de rechtbank of bij de deken op het matje te moeten komen over eventuele onregelmatigheden met de derdengelden voldoende om grote problemen te voorkomen.

Weinig calamiteiten met derdengelden. Sanctiebeleid levert hieraan een onbekende bijdrage

6 Conclusies

6.1 Inleiding

De uitkomsten van de enquête onder beroepsbeoefenaren en de werkwijze en de bevindingen van de toezichthouders vormen de centrale pijlers van het praktijkonderzoek. Een belangrijke eerste conclusie is dat de gegevens van de toezichthouders zich niet of nauwelijks lenen voor (statistisch) onderzoek. De gegevens van het BFT, de Nederlandse Orde van Advocaten, de Kamers van Toezicht, de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders, de dekens en de Raden van Discipline ontbreken, zijn niet beschikbaar voor onderzoek of kunnen niet toegankelijk gemaakt worden voor onderzoeksdoeleinden. Een onafhankelijke externe toets van de meningen en percepties van beroepsbeoefenaren zoals deze blijkt uit de enquête is daarmee onmogelijk.

Toch trekken wij een aantal holistische conclusies. Dat doen wij op basis van de regelgeving, de praktijk van de derdenrekeningen en de werkwijze en resultaten van het toezicht. De conclusies zijn gebaseerd op de statistische analyse van de enquêtegegevens. Het grote aantal respondenten werkt daarbij in het voordeel. De enquêteresultaten worden gewogen met de kenmerken van de regelgeving en de werkwijze en resultaten van het financiële toezicht.

Per paragraaf worden de antwoorden gegeven op de hoofdonderzoeksvragen. Het betreft de vraag naar de kenmerken van de derdenrekeningen (par. 6.2), naar de mate van scheiding van de derdengelden van andere gelden van de beroepsbeoefenaars (par. 6.3), naar de praktische voor- en nadelen van derdenrekeningen (par. 6.4) en naar het toezicht (par. 6.5). In elke paragraaf is de onderzoeksvraag opgenomen en wordt per subparagraaf of alinea antwoord gegeven op de onderzoeksvragen. Het hoofdstuk conclusies wordt afgesloten met suggesties voor mogelijke aanpassingen van het financiële toezicht (par. 6.6).

6.2 Kenmerken derdenrekeningen

Onderzoeksvraag: kenmerken derdenrekeningen

Wat zijn de kenmerken van de derdenrekeningen die notarissen, gerechtsdeurwaarders en advocaten aanhouden ten behoeve van de transacties van hun cliënten? Kenmerken zijn o.a. aantal rekeningen, onderscheiden naar algemene en bijzondere rekeningen, de gemiddelde bedragen die op de rekeningen staan en het aantal transacties dat op de rekeningen wordt verricht.

Aantal rekeningen

De kantoren hebben minstens één derdenrekening. Meestal betreft het één of meer algemene derdenrekeningen. Bijzondere derdenrekeningen (per-adresrekening, inzake-rekening of een rekening voor één specifieke derde) zijn minder in zwang: slechts één op de drie kantoren heeft minstens één bijzondere derdenrekening. Het gemiddelde aantal derdenrekeningen per beroepsbeoefenaar is in het notariaat het hoogst (9,7 rekeningen) en in de advocatuur het laagst (1,5 rekening). De gerechtsdeurwaarders houden gemiddeld 3,7 derdenrekeningen aan.

Volgens enquête gemiddeld 5,3 derdenrekeningen per kantoor

Aantal transacties

De derdenrekeningen van gerechtsdeurwaarders onderscheiden zich van die van de andere twee beroepsgroepen door het grote aantal transacties per rekening per werkdag. Op een derdenrekening van gerechtsdeurwaarders vinden gemiddeld 22,1 stortingen per werkdag plaats, bij notarissen 3,7 stortingen per rekening/dag en bij advocaten 0,6 storting per rekening per werkdag. De gemiddelde omvang van de stortingen op de derdenrekeningen van de notarissen (mediaan € 110.000) ligt aanzienlijk hoger dan op de derdenrekeningen van de gerechtsdeurwaarders (mediaan € 250). De gemiddelde storting op de derdenrekening van een advocaat bedraagt € 1.800 (mediaan).

Grote verschillen in aantal transacties en de hoogte van de stortingen per beroepsgroep

Saldi

De derdenrekeningen van notarissen onderscheiden zich van de andere twee beroepsgroepen door de hoge saldi per rekening. Per notariskantoor bedraagt het gemiddelde mediane saldo op de derdenrekeningen € 7,4 miljoen. Bij de gerechtsdeurwaarderskantoren is het saldo gemiddeld € 370.000 en bij de advocatenkantoren gemiddeld € 13.000. Op basis van de enquêteresultaten kunnen de saldi op de derdenrekeningen in Nederland geraamd worden: € 8,0 miljard in het notariaat, € 0,1 miljard bij de gerechtsdeurwaarders en € 0,2 miljard in de advocatuur.

Saldi op alle derdenrekeningen: € 8,3 miljard. Hiervan 96% in het notariaat

Verschillen naar kantoor grootte

De omvang van de saldi op de derdenrekeningen, het gemiddelde transactiebedrag, de rol en de betekenis van de derdenrekeningen verschillen met de omvang van de kantoren. Ook bestaan er in de voor- en nadelen van de derdenrekening die de beroepsbeoefenaren in de enquête noemen verschillen naar kantoor grootte.

Kenmerken derdenrekeningen verschillen naar kantoor grootte

De verschillen tussen de beroepsbeoefenaren (notarissen, gerechtsdeurwaarders en advocaten) zijn groter dan de verschillen tussen de omvang van de kantoren binnen elke beroepsgroep. De verschillen tussen de beroepsgroepen worden geprononceerder voor de grotere kantoren.

6.3 Mate van scheiding tussen rekeningen

Onderzoeksvraag: mate van scheiding tussen de rekeningen

In hoeverre worden de derdengelden in de praktijk gescheiden van andere financiële middelen van de beroepsuitoefenaar of anderen? Op welke punten en in welke mate wijkt de beroepspraktijk af van het doel en de bepalingen van de bestaande regelingen?

Geen scherpe scheiding tussen rekeningen

Van een scherpe scheiding tussen derdenrekeningen en kantoorrekening is in de praktijk nauwelijks sprake. Bij ruim tweederde van de kantoren storten klanten geld dat bestemd is voor de kantoorrekening op de derdenrekening en bij een kwart van de kantoren storten klanten geld dat bedoeld is voor derdenrekening, op de kantoorrekening.

In de transacties geen duidelijk onderscheid tussen derdenrekeningen en kantoorrekeningen

Bij notarissen en gerechtsdeurwaarders wordt dit door elkaar lopen van geldstromen veroorzaakt door het feit men maar één rekening kenbaar maakt aan de klant: veelal de derdenrekening. Dit is de oorzaak dat ook eigen vergoedingen op de derdenrekening gestort worden. Opmerkelijk genoeg komt het omgekeerde ook voor: derdengelden die op de kantoorrekening gestort worden. Omdat advocaten verplicht zijn derdengelden via een aparte rechtspersoon te laten lopen (de Stichting Derdengelden) kan men twee soorten rekeningen kenbaar maken aan de klant: de rekening van de Stichting Derdengelden of de kantoorrekening. In de praktijk leidt dit tot net zoveel vergissingen als bij de notarissen en de gerechtsdeurwaarders.

Verwevenheid geldstromen komt bij alle beroepsgroepen voor

Er is klaarblijkelijk geen ideaal model. Zowel de uitvoering van de wettelijke regeling bij de notarissen en bij de gerechtsdeurwaarders als het onderbrengen van de derdengelden in een aparte rechtspersoon in de advocatuur sluit verwevenheid van geldstromen en verkeerde stortingen en betalingen niet uit. Dit benadrukt des te meer de noodzaak van regelmatige controles (dagelijks, wekelijks) van alle ontvangen en verrichte betalingen van alle rekeningen.

Eén van de redenen voor de verkeerde betalingen en stortingen is ook dat de klanten over het algemeen niet op de hoogte zijn van het inhoudelijke verschil tussen de rekeningen, terwijl het nadrukkelijk in hun eigen belang is om alle betalingen aan derden via de derdenrekening van de notaris, gerechtsdeurwaarder of advocaat te laten lopen. Meer voor-

Rol en betekenis van derdenrekeningen bij klanten onvoldoende bekend

lichting over de rol en betekenis van derdenrekeningen door de beroepsbeoefenaren zou het aantal fouten kunnen verminderen.

Controles op de bewaringspositie onvoldoende robuust

Er gelden strikte regels en procedures rond het financiële beheer van de derdenrekeningen. De beroepsbeoefenaren moeten controleren of derdengelden feitelijk zijn ontvangen voordat zij aan de rechthebbende derde een betaling verrichten. Alleen de beroepsbeoefenaren (geen administratieve medewerkers) mogen een betaling fiatteren. De bewaringspositie moet altijd positief zijn. Gelden die verkeerd gestort zijn, moeten onverwijld naar de derdenrekening overgeboekt worden. In de praktijk worden deze regels niet (altijd) volledig nageleefd. Zo zegt 37% van de notarissen dagelijks of wekelijks de toereikendheid van de saldi op de derdenrekeningen te controleren, terwijl dit de praktijk is bij 32% van de gerechtsdeurwaarders en bij 14% van de advocaten. Acht procent van de respondenten geeft aan iemand van de financiële afdeling te hebben gemandateerd om betalingen van de derdenrekening te verrichten. Bij een belangrijke minderheid van de beroepsbeoefenaren worden de regels niet goed toegepast en krijgt het onverwijld corrigeren van fouten onvoldoende inhoud.

Frequentie controle voldoende saldi bij vele beroepsbeoefenaren laag

Daarbij zijn er wel verschillen tussen de beroepsbeoefenaren. Notaris-kantoren controleren de toereikendheid van de saldi frequenter dan andere beroepsbeoefenaren en hanteren bovendien een grotere diversiteit aan andere controlemaatregelen (o.a. aanhouden van een ruime marge eigen geld op de kwaliteitsrekening) dan de overige beroepsgroepen. Ook het preventieve toezicht is bij de notarissen het meest intensief. Gerechtsdeurwaarders hanteren de minste controlemaatregelen maar hebben zwaar geïnvesteerd in hun automatisering die getoetst wordt door en gekoppeld is met het BFT. Door middel van de automatisering kan op elk moment de bewaringspositie inzichtelijk gemaakt worden. Gerechtsdeurwaarders vertrouwen het meest op hun automatisering voor de benodigde interne controles. Over het algemeen hanteren de advocaten de minste voorzorgsmaatregelen om een juist gebruik van de derdenrekening te borgen. Bovendien gedragen de advocaten zich het minst naar de geest van de regels en zegt 40% van de advocaten dat zij de eis om een boeking vanaf de derdenrekening te voorzien van twee handtekeningen niet naleven conform de richtlijnen.

Veel controles op en zekerheden over voldoende saldi bij notarissen; minste controles bij advocaten

Soms negatieve bewaringspositie

Ondanks het feit dat negatieve bewaringsposities niet geoorloofd zijn, blijkt uit de enquêteresultaten dat een deel van beroepsbeoefenaren hier wel eens mee te maken heeft. Ook de bevindingen en klachten van het BFT laten zien dat omissies in het financiële beheer zich elk jaar blijven voordoen en dat de saldi op de derdenrekeningen hierdoor incidenteel of structureel onvoldoende kunnen zijn.

Negatieve bewaringsposities niet uitgebannen

Het aantal negatieve bewaringsposities op de derdenrekeningen van notarissen en gerechtdeurwaarders kan op enig moment in de tijd geraamd worden op 13% tot 34%.⁵⁵ Er is geen aanleiding om te veronderstellen dat de situatie bij de advocaten gunstiger is. Bij vele transacties van de stichtingen derdengelden in de advocatuur is de verplichte tweede handtekening nauwelijks een garantie voor de juistheid van de betaling. In de enquête noemt 4% van de respondenten eerlijkheidshalve dat negatieve bewaringsposities binnen het eigen kantoor wel voorkomen en 48% meent dat dit binnen de beroepsgroep - bij andere kantoren - voorkomt.

Dat negatieve bewaringsposities, onvoldoende scheiding van financiële verantwoordelijkheden, foutieve tenaamstellingen en verkeerde boekingen zich blijven voordoen, heeft velerlei redenen. De dynamiek in de branche (nieuwe kantoren, toetredingen, uittredingen, fusies, overnames) zijn een reden dat de problemen zich elk jaar blijven voordoen en nog niet substantieel verminderen.

Fraude niet uit te sluiten

Fraude met en verduistering van derdengelden kan niet uitgesloten worden. Ook de beroepsbeoefenaren geven in de enquête aan dat oneigenlijk gebruik (5%), hoge kantoorkosten (10%), falende controles/toezicht en mismanagement (10%) oorzaken zijn van negatieve bewaringsposities. Hoewel negatieve bewaringsposities niet hetzelfde zijn als fraude, is er een dunne lijn tussen bovengenoemde oorzaken voor negatieve bewaringsposities en de kans op fraude en verduistering van derdengelden.

Verschillende gesprekspartners hebben aangegeven dat de regelingen en verordeningen die eind jaren negentig van de vorige eeuw zijn geïmplementeerd, te veel de nadruk hebben gelegd op het voorkomen van de gevolgen voor derden van faillissementen van beroepsbeoefenaren. Het doordenken van maatregelen en toezichtregimes die de kans op fraude minimaliseren, is daarbij onderbelicht gebleven. Tegelijkertijd is er sprake van een zeer gering aantal gevallen van fraude en verduistering van derdengelden in de afgelopen jaren. Klaarblijkelijk zorgen de regels, de verordeningen, het toezicht én de integriteit van de beroepsbeoefenaren er tot nu toe voor dat het niet of nauwelijks mis gaat.

Diverse oorzaken voor negatieve bewaringsposities op derdenrekeningen

Kans op fraude aanwezig, maar in de praktijk weinig gevallen

⁵⁵ In 187 onderzoeken bij notaris-kantoren in 2005 komt het BFT tot 24 bevindingen over negatieve bewaringsposities (13%), terwijl bij 50 onderzoeken bij gerechtsdeurwaarderskantoren 17 bevindingen over de negatieve bewaringspositie gemaakt worden (34%).

Geen verband tussen onregelmatigheden en kantoor grootte

Er bestaat, en bestond, zeker in de advocatuur het vermoeden dat de kans op onregelmatigheden met derdengelden de meeste kans hadden zich voor te doen bij de beroepsbeoefenaren die werkzaam zijn in de kleinere kantoren en bij eenmanskantoren. Volgens diverse gesprekspartners is de regeling van de verplichte Stichting Derdengelden en de verplichte tweede handtekening vanuit deze veronderstelling ontworpen. Voor deze veronderstelling is in het onderzoek geen bewijs gevonden. Er is geen statistisch verband tussen de zelfmeldingen over negatieve bewaringsposities en de kantoor grootte. Ook het BFT ziet bij notarissen en gerechtsdeurwaarders geen verband tussen de grootte van de kantoren en geconstateerde problemen met de derdenrekeningen.

Omissies en het onvoldoende naleven van de regels niet afhankelijk van de kantoor grootte

Omvang financiële risico's vanwege negatieve bewaringsposities onbekend

Omdat de saldi van de kwaliteitsrekeningen momentopnamen zijn die erg kunnen fluctueren, acht het BFT het niet betekenisvol om over de omvang van de negatieve bewaringsposities te rapporteren. In de toezichtpraktijk kan een klein structureel tekort erger zijn dan een incidenteel groot tekort van slechts een paar dagen. Volgens het BFT kunnen de risico's alleen vastgesteld worden door per beroepsbeoefenaar en per kantoor financiële stromen en saldi te beoordelen en te volgen in de tijd. Dit is de toezichtpraktijk van het BFT. Het financiële toezicht van de Orde en van de dekens is minder structureel, systematisch en analytisch.

Momentopnames niet zonder meer te vertalen naar feitelijke risico's

De negatieve bewaringsposities kunnen groot en incidenteel zijn of klein en structureel. Vanuit de toezichtpraktijk is bekend dat beide extremen, en alles wat daar tussen zit, mogelijk zijn. Omdat van de financiële toezichthouders niet bekend is wat de omvang van de negatieve bewaringspositie is, is het onmogelijk om van de totale saldi op de derdenrekeningen in Nederland (door de onderzoekers geraamd op € 8,3 miljard) de omvang van de financiële risico's vast te stellen. De financiële toezichthouders kunnen gestimuleerd worden om deze inzichten te verwerken en te rapporteren.

6.4 Praktische voordelen en nadelen

Onderzoeksvraag: praktische voor- en nadelen

Hoe bruikbaar zijn de bestaande regelingen voor derdenrekeningen voor de beroepsgroepen? Welke voor- en nadelen hebben de huidige vormgeving en regelgeving van de derdenrekeningen in de dagelijkse praktijk?

Voordelen betekenisvol en onderkend door deel beroepsbeoefenaren

Viertiende van de beroepsbeoefenaren (41%) heeft een positief oordeel over de derdenrekeningen en 65% van de beroepsbeoefenaren noemt positieve voordelen van de regelgeving rond derdenrekeningen. De voordelen die de beroepsbeoefenaren spontaan noemen zijn: het waarborgen van de belangen van klanten, het versterken van de vertrouwenspositie, het verbeteren van de transparantie in het financiële beheer en het vergroten van de controle mogelijkheden.

De door de beroepsbeoefenaren genoemde voordelen hebben een duidelijke inhoudelijke betekenis en versterken de rol van de notaris en gerechtsdeurwaarder als openbaar ambtenaar en van de advocaat als betrouwbare tussenpersoon.

Vele beroepsbeoefenaren zien belangrijke voordelen in het gebruik van derdenrekeningen

Nadelen niet verwaarloosbaar

Van de beroepsbeoefenaren ziet 12% louter en alleen nadelen rond de regelgeving van derdenrekeningen, 36% ziet zowel voor- als nadelen en 23% weet niets positiefs of negatiefs te melden. Verder noemt 46% van de respondenten spontaan één of meer nadelen van derdenrekeningen. Bezwaren zijn de hoge administratieve lasten, de kosten van de derdenrekeningen, de formaliteiten en regels als de kantoor situatie wijzigt, complexe en onduidelijke regelgeving, en een gebrekkig toezicht. Tegelijkertijd blijkt volgens sommige gesprekspartners dat bij een goede automatisering deze bezwaren nauwelijks optreden. Bij advocaten blijft de verplichte tweede handtekening een belangrijk bezwaar bij een groot aantal beroepsbeoefenaren (31%).

Belangrijke minderheid noemt één of meerdere nadelen

Omdat een belangrijke groep beroepsbeoefenaren alleen maar nadelen ziet bij de regelgeving omtrent derdenrekeningen (12%) en één of meerdere nadelen kan noemen bij de derdenrekeningen (46%) zijn de regelgeving en het gebruik van de derdenrekeningen niet verinnerlijkt bij een aanzienlijke minderheid van de beroepsbeoefenaren. Vanwege deze groep mag niet verondersteld worden dat een verkeerd gebruik van derdengelden en derdenrekeningen 'automatisch' zal verdwijnen.

Beoordeling van de praktijk door de kantoren naar omvang

In het notariaat en in de advocatuur is er een significant verband tussen de kantoor grootte en het oordeel over de praktijk van de derdenrekeningen. Dit verband ontbreekt bij de gerechtsdeurwaarders. Grote kantoren geven aan weinig problemen te hebben met de administratieve lasten rond de derdenrekeningen, terwijl de kleine kantoren daar erg negatief over zijn. Bij toezicht is het beeld precies andersom. Hoe groter het kantoor hoe negatiever men is over het toezicht.

De praktijk wordt in kleine kantoren anders beleefd dan in grote kantoren

6.5 Toezicht

Onderzoeksvraag: toezicht

Wat zijn de ervaringen van de beroepsbeoefenaren met toezichthouders? Wat zijn de ervaringen van toezichthouders ten aanzien van het gebruik van derdenrekeningen? Zijn de huidige vormen van toezicht en sanctionering naar de mening van beroepsbeoefenaren en toezichthouders voldoende voor het naleven van het doel en de bepalingen van de bestaande regelingen? Welke sancties zijn toegepast bij overtredingen van de huidige regelingen?

Groot verschil in financieel toezicht tussen enerzijds notarissen en gerechtsdeurwaarders en anderzijds advocaten

Het BFT dat financieel toezicht uitoefent over de notarissen en de gerechtsdeurwaarders hanteert een moderne methodiek van risicoanalyse om het oneigenlijke gebruik van derdenrekeningen op het spoor te komen. Vele financiële aspecten van de beroepsbeoefenaar in kantoor en in privé worden daarbij beoordeeld. Als het BFT brancheontwikkelingen signaleert die een negatieve invloed hebben op het juiste gebruik van de kwaliteitsrekening, wordt het financiële toezicht verscherpt. Een voorbeeld van het laatste is dat de gerechtsdeurwaarders sinds het derde kwartaal 2004 per kwartaal hun financiële overzichten naar het BFT moeten opsturen, omdat door de bevoorschotting van grote klanten negatieve bewaringsposities dreigden.

Bij de advocaten is het financiële toezicht minder systematisch, analytisch en transparant. Het is onduidelijk op welke wijze de Orde en de dekens hun financiële toezicht inhoud geven. Ook is het onduidelijk hoe systematisch zij de eindejaarssaldi van de stichtingen derdengelden beoordelen, hoe zij inhoud geven aan de beoordeling van kantoren en beroepsbeoefenaren, en over welke additionele informatie zij beschikken om hun financiële toezicht inhoud te geven. Opmerkelijk is dat slechts een zeer beperkt aantal advocaten tuchtrechtelijke sancties hebben ondervonden door het niet-gebruiken van de tweede handtekening. Uit de enquête komt naar voren dat bij ongeveer de helft van de advocaten de tweede handtekening geen feitelijke betekenis heeft (de achterliggende stukken worden niet getoond en de tweede handtekening is vooraf reeds 'geregeld'). In het financiële toezicht is dit klaarblijkelijk tot nu toe niet aan het licht gekomen.

Financiële toezicht Orde en dekens minder systematisch en analytisch dan toezicht van het BFT

Geen empirische conclusies mogelijk over financieel toezicht advocatuur

Vanuit het financiële toezicht op de Stichtingen Derdengelden van advocaten zijn nauwelijks empirische conclusies te trekken. Een zeer gering aantal advocaten (8%) geeft aan wel eens een opmerking ontvangen te hebben van de financiële toezichthouder, terwijl deze percentages bij de notarissen en gerechtsdeurwaarders veel hoger liggen (35 respectievelijk 68%). Ook het BFT komt op basis van zijn reguliere onderzoeken bij notarissen en gerechtsdeurwaarders tot een relatief groot aantal bevindingen. De Orde en de dekens lijken in hun financiële toezicht in belangrijke mate te vertrouwen op de eigen verklaring van de advocaten, terwijl de ervaring van het BFT is dat men niet blind kan varen op de accountantsmededeling. De Orde en de Raden van Discipline beschikken nauwelijks over empirische gegevens om de kwaliteit van het financiële toezicht te toetsen.

Resultaat financieel toezicht in advocatuur onbekend

Kritisch oordeel over toezicht

In het beantwoorden van de enquête hebben de beroepsbeoefenaren geen duidelijk onderscheid aangebracht tussen enerzijds het financiële toezicht van het BFT of de Orde en anderzijds de maatregelen die genomen worden als omissies worden geconstateerd in het financiële beheer door Kamers van Toezicht, de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders, dekens of Raden van Discipline.

Rol meerdere actoren in financieel toezicht

Uit de opmerkingen bij de vragen en de consistentie in het beantwoorden van de vragen kan geconcludeerd worden dat het negatieve oordeel over het toezicht veelal de tuchtrechtsprekende instanties betreft. Er is een breed gedragen gevoel dat de sancties van de toezichthouders onvoldoende systematisch en robuust zijn. Er wordt niet over de hele linie duidelijk en samenhangend opgetreden als bijvoorbeeld negatieve bewaringsposities ontstaan door administratieve onzorgvuldigheden, een zwakke financiële positie, het afromen van derdenrekeningen, tekortschietende maand- en kwartaaloverzichten, en concurrentiedruk.

Vooraf kritisch oordeel over tuchtrecht en sancties

Dit komt onder andere tot uiting in het feit dat tweederde van de respondenten een negatief oordeel over het toezicht heeft. Men onderschrijft stellingen als:

- het financiële toezicht is een wassen neus,
- het financiële toezicht is ineffectief,
- de tuchtrechtelijke maatregelen moeten zwaarder zijn,
- het financiële toezicht moet frequenter plaatsvinden,
- de toezichthouder moet meer bevoegdheden krijgen om onverwacht te controleren, en
- het financiële toezicht is disproportioneel.

Daarbij zijn de gerechtsdeurwaarders over het algemeen minder negatief dan de notarissen en de advocaten.

Effectiviteit sancties onbekend

Volgens de mededelingen van het BFT nemen de meeste kantoren en beroepsbeoefenaren adequate maatregelen als zij een aanbeveling of bevinding van het BFT ontvangen. De meeste omissies worden op deze wijze opgelost. Daarnaast is er elk jaar nog steeds een aanzienlijk aantal bevindingen en klachten. Ondanks de accountantsverklaringen en de risicoanalyses van het BFT blijkt de dynamiek in de sectoren steeds weer het risico in te houden dat niet altijd alle formele procedures worden gevolgd. Voorzichtigheidshalve kan geraamd worden dat bij meer dan de helft van de 'normale' kantoren (kantoren die vallen onder normaal toezicht, waarbij eens in de vijf jaar reguliere onderzoeken plaatsvinden en waarbij zich geen bijzondere risico's voordoen) omissies in het financiële beheer worden geconstateerd. Omissies die direct of indirect te maken hebben met de derdenrekeningen.

In de advocatuur is niet bekend wat de effectiviteit is van de opgelegde sancties.

Volgens diverse gesprekspartners en beroepsbeoefenaren wordt een bevinding, een klacht, een gesprek met de president van de rechtbank of de deken, een procedure bij de Raad van Discipline over het financiële toezicht en het financiële beheer over de derdenrekeningen als een persoonlijke blamage ervaren. Dat komt doordat de beroepsbeoefenaren elkaar in een regio goed kennen. Op deze wijze kunnen de sancties toch zeer effectief zijn.

Volgens de onderzoekers zou de effectiviteit van de sancties nog groter kunnen zijn als de (potentiële) klanten tevens van de sancties op de hoogte zijn. De kwesties worden in de huidige praktijk binnen de eigen beroepsgroep opgelost en het publiek is niet op de hoogte van misstappen van een kantoor of beroepsbeoefenaar. Maar zeer incidenteel maakt een Kamer of deken zijn uitspraak publiekelijk bekend ('naming and shaming'). Door deze geringe openheid zal een potentiële klant de keuze voor een bepaald kantoor of beroepsbeoefenaar niet mede hiervan laten afhangen. Daar staat tegenover dat een grotere, publieke openheid over de sancties naar kantoren en beroepsbeoefenaren het vertrouwen van het publiek in het notariaat, de gerechtsdeurwaarders en de advocatuur kan vergroten of verkleinen. Het potentiële effect is onbekend.

Tuchtrecht moet sneller en effectiever

Voor alle beroepsbeoefenaren geldt dat er sprake is van veelal indirect, verbrokkeld en weinig coherent toezicht. Dit heeft te maken met de onafhankelijke rol van elke toezichthouder en het gebrek aan geüniformeerde centrale informatie over de tuchtrechtprocedures. Juist omdat de toezichthoudende en de tuchtrechtelijke rol van toezichthoudende instanties (notarissen, advocatuur) samenvallen, bestaat de indruk dat eerst de koninklijke weg wordt bewandeld om de geconstateerde mis-

Onregelmatigheden in het financiële beheer blijven zich voordoen, constateringen van het BFT leiden meestal tot adequate verbeteringen

Aantasting collegiale reputatie ook vorm van sanctie

Openbaarheid sancties mogelijk middel om sancties doeltreffender te maken

Indirect, verbrokkeld en weinig coherent toezicht

standen in der minne te schikken. Pas wanneer dat niet lukt, wordt het tuchtrechtelijke pad ingeslagen. Praktijksignalen wijzen juist uit dat in dit traject vaak nodeloos veel tijd verloren gaat om effectief corrigerend op te treden. Tuchtrechtelijke beroepsprocedures waarop de beroepsbeoefenaren een beroep kunnen doen, kunnen de gewenste snelheid van handelen verder negatief beïnvloeden.

Getrapt toezicht omslachtig, traag en niet sluitend

In het financiële toezicht op de notarissen en de gerechtsdeurwaarders lijkt het belangrijkste probleem dat het BFT voor de uitvoering van sancties en van controlerende maatregelen afhankelijk is van de Kamers van Toezicht en van de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders. De alertheid, snelheid en consistentie waarmee dat gebeurt, kunnen beter en moeten volgens vele beroepsbeoefenaren veel beter. Omdat het toezicht en de tuchtrechtelijke sancties over meer schijven plaatsvinden en er sprake is van door elkaar lopende bevoegdheden waarin de toezichthoudende en de tuchtrechtelijke rol van toezichthoudende instanties samenvallen (notarissen, advocaten) is het toezicht niet sluitend.

Effectiviteit toezicht sterk afhankelijk van individuele Kamers

Ook in de advocatuur is er sprake van verschillende toezichthoudende instanties. De Orde en de dekens hebben gezamenlijk en afzonderlijk een rol. Wie welke rol in welke mate vervult, is echter met de beschikbare gegevens van de Orde, van de dekens en de Raden van Discipline niet vast te stellen. De dekens vervullen zowel een inhoudelijk toezichthoudende als tuchtrechtelijke rol.

Rol en effectiviteit toezichthouders in advocatuur niet objectief vast te stellen

Preventief toezicht intensiveren

Voor de selectie van zijn onderzoeksobjecten gaat het BFT uit van een gestructureerde risicoanalyse. In de praktijk betekent dit dat het toezicht op gevalsbasis is georganiseerd. Wanneer er bij een kantoor of beroepsbeoefenaar risico's worden gepercipieerd, kunnen nadere onderzoeken volgen. Als in de onderzoeken omissies worden aangetroffen, kan een aanbeveling, bevinding of klacht worden geformuleerd en kan oplettend of verscherpt toezicht worden ingesteld. Zoals uit de onderzoeksstatistieken van het BFT valt af te lezen, is men in staat om jaarlijks gemiddeld een vijfde (notarissen) tot een derde (gerechtsdeurwaarders) van het kantorenbestand aan een onderzoek te onderwerpen. Uit de internetenquête blijkt dat 25% van de respondenten aangeeft in het vorige jaar onderzocht te zijn door het BFT.

Voor vele notarissen en gerechtsdeurwaarders heeft het financiële toezicht betekenis

Een tiende deel van de respondenten geeft aan al langer dan vijf jaar niet aan een controle van de toezichthouder te zijn blootgesteld. Een verklaring hiervoor kan zijn dat vanwege de lage frequentie van de normale periodieke onderzoeken een deel van de beroepsbeoefenaren geen regelmatig toezicht percipieert. Het BFT kan het preventieve effect van het toezicht versterken als het expliciet naar de kantoren en beroepsbeoefenaren communiceert wat het heeft gedaan bij de beoordeling van hun financiële overzichten.

Bij de gerechtsdeurwaarders worden kansen om het preventieve toezicht te versterken gemist. Het BFT kan bij de gerechtsdeurwaarders alleen het zwaarste sanctiemiddel toepassen: het indienen van een klacht bij de Kamer. Daarnaast kan men ook meldingen doen. Het BFT heeft geen mogelijkheid om in informele contacten met de president van de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders bepaalde ontwikkelingen bij kantoren en beroepsbeoefenaren die de aandacht verdienen aan de orde te stellen. Deze mogelijkheid heeft het BFT bij de notarissen wel, en van deze instrumenten gaat naar verwachting van het BFT en van de beroepsorganisatie een additionele preventieve werking uit.

Preventieve toezicht bij gerechtsdeurwaarders kan versterkt worden

Het preventieve financiële toezicht in de advocatuur is nagenoeg afwezig. De tweede handtekening werkt minder goed dan verwacht, de Orde kan alleen met grote vertragingen negatieve bewaringsposities constateren en de samenwerking tussen Orde en dekens is weinig geformaliseerd.

Preventieve financiële toezicht in advocatuur nagenoeg afwezig

6.6 Mogelijke aanpassingen financieel toezicht

Onderzoeksvraag: mogelijke verbeteringen in de bestaande praktijk van derdenrekeningen

In hoeverre zijn de huidige vormen van toezicht en sanctionering voldoende voor het naleven van het doel en de bepalingen van de bestaande regelingen? Hoe kunnen de eventuele negatieve en positieve aspecten van de bestaande regelingen voor de beroepsbeoefenaren verminderd respectievelijk versterkt worden? Op welke wijze kan gebruik gemaakt worden van de ervaringen van toezichthouders ten aanzien van het gebruik van derdenrekeningen?

Werking tweede handtekening niet zoals beoogd

Bij de introductie van de tweede handtekening in de advocatuur werd beoogd om een extra drempel in te bouwen tegen misbruik van derdenrekeningen. Uit de grootschalige enquête in het praktijkonderzoek blijkt dat bij een zeer groot deel van de beroepsbeoefenaren dit beoogde effect niet of nauwelijks optreedt. Omdat de eis van de tweede handtekening voor kleine kantoren nog steeds het meest belastend is, verdient het aanbeveling om het preventieve financiële toezicht in de advocatuur beter in te richten. Ondanks dat de Orde van mening is dat de afgelopen jaren het aantal (potentiële) problemen en risico's rond de derdenrekeningen aanzienlijk is afgenomen, bestaat er onvoldoende zekerheid dat de oplossingen, de procedures en het financiële toezicht adequaat zijn. De Orde zou stappen kunnen zetten om deze zekerheid aan derden van advocaten wél te kunnen verstrekken.

Procedure van de tweede handtekening in de advocatuur onvoldoende robuust

Versterken preventieve toezicht

In de advocatuur en bij de gerechtsdeurwaarders is het preventieve toezicht beperkt ontwikkeld. In de advocatuur zijn geheel nieuwe voorzieningen en procedures nodig om het preventieve toezicht te versterken. Voor de gerechtsdeurwaarders kan aangesloten worden bij de praktijk in het notariaat door het aantal instrumenten voor het BFT te vergroten (presidentgesprekken, bevindingen).

Aanscherpen van het preventieve financiële toezicht in vooral advocatuur wenselijk

Toezicht heeft zijn prijs

De kosten en de administratieve lasten van het financiële toezicht in de advocatuur worden volledig door beroepsbeoefenaren zelf gedragen. In het notariaat en bij de gerechtsdeurwaarders wordt het financiële toezicht in belangrijke mate via het BFT bekostigd uit belastingmiddelen. Welke financieringswijze de voorkeur verdient, is niet eenvoudig vast te stellen.

Keuze juiste toezichtmodel lastige afweging

Daarnaast dient afgewogen te worden dat het versterken van het financiële toezicht de administratieve lasten voor de beroepsbeoefenaren en voor de kantoren vergroot en nieuwe toetreders kan belemmeren.

De kosten van het versterken van het financiële toezicht moeten afgewogen worden tegen de onbekende baten (vermindere aansprakelijkheidsrisico's overheid, minder reputatieverlies en minder vertrouwensschade). Deze afweging dient plaats te vinden in de wetenschap dat de afgelopen jaren nauwelijks grote calamiteiten hebben plaatsgevonden met derdengelden.

Aanscherpen, standaardiseren en coördineren van de tuchtrechtspraak

De tuchtrechtspraak is versnipperd en weinig consistent. Tevens zijn velen van mening dat de snelheid en alertheid van optreden te wensen over laten. Het verdient daarom aanbeveling om in het notariaat en de advocatuur de tuchtrechtspraak in dat opzicht te verbeteren. Voor de gerechtsdeurwaarders is geen sprake van versnippering. Voor hen is er slechts één Kamer voor Gerechtsdeurwaarders. Wel is het mogelijk om het tuchtrechtelijke traject te versnellen en meer dan nu het geval is in te zetten.

Verbeteringen in tuchtrechtspraak mogelijk

Transparanter toezicht, betere gegevens ten behoeve van analysesdoeleinden

Omdat de meeste toezichthouders geen overzicht bijhouden van de klachten die zij ontvangen, is het niet mogelijk een totaalbeeld te krijgen van de aard en omvang van de klachten. Bovendien is het onmogelijk de (financiële) risico's te kwantificeren. Daarnaast lenen de gegevens van het BFT en de Orde zich niet of nauwelijks voor statistische analyses over de praktijk ten aanzien van derdenrekeningen. Het toezicht is op gevalsbasis georganiseerd. De gegevens zijn niet ingericht voor overzichtsstudies of statistische analyses.

Werking en effecten toezicht onvoldoende inzichtelijk

Eenzelfde conclusie kan worden getrokken ten aanzien van de tuchtrechtspraken. Ook hier blijkt informatie niet of slechts gedeeltelijk beschikbaar te zijn en zijn data ongeschikt voor statistische analyses. Het zou wenselijk zijn dat er een centraal tuchtregister in het leven wordt geroepen, waardoor het in de toekomst beter mogelijk is om de resultaten van het financiële toezicht op derdenrekeningen aan te tonen. Inmiddels heeft de Minister van Justitie aan de Orde meegedeeld van plan te zijn een dergelijk centraal tuchtregister te laten ontwikkelen.

Bijlage 1 Begeleidingscommissie

prof. mr. A.I.M. van Mierlo (voorzitter)
Erasmus Universiteit Rotterdam

mr. R.M. Avezaat
AKD Prinsen Van Wijmen

dr. F.W. Beijaard
Ministerie van Justitie, WODC/EWB

mr. R.J. Holtman,
HB Notarissen

mr. Y. Reinders,
Gerechtsdeurwaarder

mw. mr. N.M. van der Horst
Ministerie van Justitie, Directie Wetgeving

mw. mr. J.G. Salverda
Ministerie van Justitie, Directie Rechtsbestel

mw. mr. E.C.M. Wolfert
Vrije Universiteit Amsterdam

Bijlage 2a Vragenlijst gerechtsdeurwaarders

Vragen met een @ in het vraagnummer zijn open vragen. De respondenten hebben in eigen woorden antwoord gegeven op de vraag. De antwoorden zijn door de onderzoekers achteraf gerubriceerd. Bij vragen met een # moest de respondent een keuze maken.

- V01 (7) 1. Beschikt u over één of meerdere kwaliteitsrekeningen?
1 Ja
2 Neen
- V02B@ (8) 1a. Waarom niet?
- V02C@ (9) 1b. Hoe administreert u de gelden die u van derden ontvangt?
- V03 (10) 2a Onderscheidt u algemene en bijzondere kwaliteitsrekeningen? (N.b. voorbeelden van bijzondere kwaliteitsrekeningen zijn: een adresrekening, een rekening voor specifieke transacties of een rekening ten name van specifieke partijen.)
1 Ja
2 Neen
- V03_1 (11) 2b. Over hoeveel kwaliteitsrekeningen beschikt u? aantal algemene kwaliteitsrekeningen
- V03_2 (12) 2b. Over hoeveel kwaliteitsrekeningen beschikt u? aantal specifieke kwaliteitsrekeningen
- V05@ (14) 4. Wat is de reden dat u een of meerdere algemene kwaliteitsrekeningen heeft?
- V06@ (15) 5. Wat is de reden dat u een of meerdere bijzondere kwaliteitsrekeningen heeft?
- V10@ (16) 6. Wat is voor u de essentie van een kwaliteitsrekening?
- V11@ (17) 7. Wat vindt u makkelijk van de kwaliteitsrekening(en)?
- V12@ (18) 8. Wat vindt u ongemakkelijk aan de kwaliteitsrekening(en)?
- V13 (19) 9. Komt het voor dat debiteuren/schuldenaren geld voor derden storten op een zakelijke rekening en niet op uw kwaliteitsrekening?
1 Neen
2 Ja
- V14 (20) 10. Hoe vaak komt het voor dat debiteuren/schuldenaren geld voor derden storten op een zakelijke rekening en niet op uw kwaliteitsrekening?
1 Eén of meerdere keren per week
2 Eén of meerdere keren per maand
3 Eén of meerdere keren per kwartaal
4 Eén of meerdere keren per jaar
5 Hoogst incidenteel
Anders, namelijk.
Weet niet

- V11#01 (21) 11. Wat zijn over het algemeen de oorzaken dat debiteuren/schuldenaren geld bestemd voor derden storten op een andere rekening dan uw kwaliteitsrekening?[meerdere antwoorden mogelijk]
- 1 Men heeft een brief van ons gekregen met het verkeerde rekeningnummer erop
 - 2 Een medewerker heeft abusievelijk het verkeerde nummer opgegeven
 - 3 De kant heeft zelf een rekening van ons achterhaald
 - 4 Fout van de bank
 - 5 Weet niet anders, namelijk
- V16@ (28) 12. Wat doet u als geld van debiteuren/schuldenaren op de zakelijke rekening terecht komt en niet op de kwaliteitsrekening?
- V17 (29) 13. Kennen debiteuren/schuldenaren een zakelijke rekening van uw kantoor die geen kwaliteitsrekening is?
- 1 Neen
 - 2 Ja
- V14#01 (30) 14. Op welke wijze kennen debiteuren/schuldenaren een zakelijke rekening van uw kantoor en niet de kwaliteitsrekening?
- 1 Staat op ons briefpapier
 - 2 Is te vinden op onze website
 - 3 Geven wij door als men daar om vraagt
 - 4 Wordt soms abusievelijk doorgegeven
 - 5 Omdat de klant ook een leverancier van ons is
 - 6 Omdat men deze rekening nog uit het verleden kent
 - 7 anders, namelijk
- V19@ (32) 15. Hoe weet u zeker dat op de kwaliteitsrekening het saldo altijd voldoende is om alle vorderingen te kunnen voldoen?
- V20 (33) 16. Komt het wel eens voor dat het saldo op uw kwaliteitsrekening(en) lager is dan de openstaande vorderingen van rechthebbende derden?
- 1 Ja
 - 2 Neen
- V22#01 (34) 17. Wat is uw inziens bij de gerechtsdeurwaarders de meest voorkomende oorzaak dat het saldo soms ontoereikend is?
- 0 Niet gekozen
 - 1 Gekozen
- V22@ (35) 17. Wat is uw inziens bij de gerechtsdeurwaarders de meest voorkomende oorzaak dat het saldo soms ontoereikend is? (open vraag)
- V23 (36) 18. Hoe vaak wordt per jaar beslag gelegd ten laste van één of meerdere kwaliteitsrekeningen?
- V24 (37) 19. Heeft u aan uw kwaliteitsrekening(en) een spaarrekening gekoppeld om meer renteopbrengsten te hebben over uw derdengelden?
- 1 Ja
 - 2 Neen
- V25 (38) 20. Rekent u de bankkosten van de kwaliteitsrekening(en) - niet de kosten van een telefonische overboeking - door aan uw cliënten?
- 1 Ja
 - 2 Neen

- V26 (39) 21. Verrekenet u de renteopbrengsten op uw kwaliteitsrekening(en) met uw cliënten?
- 1 Neen
2 Soms
3 Ja
- V27 (40) 22. Maakt u over de verrekening of niet-verrekening van de renteopbrengsten op uw kwaliteitsrekening(en) een schriftelijke afspraak met uw cliënten?
- 1 Neen
2 Ja
3 Zonder tegenbericht gaat de klant hiermee akkoord
- V28_1 (41) 23. Kunt u drie voordelen noemen van de bestaande regelgeving rond kwaliteitsrekeningen voor gerechtsdeurwaarders? 1.
- V28_2 (42) 23. Kunt u drie voordelen noemen van de bestaande regelgeving rond kwaliteitsrekeningen voor gerechtsdeurwaarders? 2.
- V28_3 (43) 23. Kunt u drie voordelen noemen van de bestaande regelgeving rond kwaliteitsrekeningen voor gerechtsdeurwaarders? 3.
- V29_1 (44) 24. Kunt u drie nadelen noemen van de bestaande regelgeving rond kwaliteitsrekeningen voor gerechtsdeurwaarders? 1.
- V29_2 (45) 24. Kunt u drie nadelen noemen van de bestaande regelgeving rond kwaliteitsrekeningen voor gerechtsdeurwaarders? 2.
- V29_3 (46) 24. Kunt u drie nadelen noemen van de bestaande regelgeving rond kwaliteitsrekeningen voor gerechtsdeurwaarders? 3.
- V25a (47) 25. Acht u een aparte Stichting Derdengelden - zoals verplicht is de advocatuur, waarbij voor elke transactie twee handtekeningen nodig zijn - een betere garantie tegen misbruik van derdengelden dan de bestaande regeling voor de gerechtsdeurwaarder?
- 1 Ja
2 Neen
- V30A@ (49) 25a. Waarom ?
- V31@ (50) 26. Wie fiatteert bij u een betaling vanaf een kwaliteitsrekening?
- V27a (51) 27. Wanneer vond de laatste intensieve controle plaats? | (jaar)
- V36 (52) 28. Heeft u in de afgelopen vijf jaar van het BFT wel eens een opmerking gehad over de tenaamstelling van één van de kwaliteitsrekeningen?
- Neen
Ja, namelijk
- V36@ (53) 28. Heeft u in de afgelopen vijf jaar van het BFT wel eens een opmerking gehad over de tenaamstelling van één van de kwaliteitsrekeningen?
- V37 (54) 29. Heeft u in de afgelopen vijf jaar van het BFT wel eens een opmerking gehad over het saldo op één van de kwaliteitsrekeningen?
- 1 Neen
2 Ja, namelijk
- V37@ (55) 29. Heeft u in de afgelopen vijf jaar van het BFT wel eens een opmerking gehad over het saldo op één van de kwaliteitsrekeningen?

V38 (56) 30. Heeft uw accountant in de afgelopen drie jaar wel eens een opmerking gemaakt over uw financiële administratie m.b.t. de kwaliteitsrekening(en)?
 Neen
 Ja, namelijk

V38@ (57) 30. Heeft uw accountant in de afgelopen drie jaar wel eens een opmerking gemaakt over uw financiële administratie m.b.t. de kwaliteitsrekening(en)?

V31 (58) 31. Financiert u debiteuren/schuldenaren voor?

- 1 Regelmatig
- 2 Soms
- 3 Nooit

V40_40 (59) Er komen nu een paar stellingen. U kunt aangeven of u het met de stelling eens bent of niet. Als u geen (duidelijke) mening hebt kruist u aan 'noch eens noch oneens'.

- 1 eens
- 2 eens noch oneens
- 3 oneens

- Elk incident rond kwaliteitsrekeningen bij gerechtsdeurwaarders is rampzalig voor het imago van de gerechtsdeurwaarder
- De regelgeving rond kwaliteitsrekeningen moet aangescherpt worden
- Kwaliteitsrekeningen zijn onmisbaar voor het behoud van de reputatie van de gerechtsdeurwaarder
- Misbruik van kwaliteitsrekeningen door beroepsbeoefenaren is niet uit te sluiten
- Het financiële toezicht van het BFT is een wassen neus
- Het financiële toezicht van het BFT dient frequenter plaats te vinden
- Het financiële toezicht op de kwaliteitsrekeningen is disproportioneel
- Het BFT moet de bevoegdheid krijgen om onverwacht bij elk gerechtsdeurwaarderskantoor binnen te vallen om de kwaliteitsrekeningen te controleren
- De administratieve lasten van kwaliteitsrekeningen zijn verwaarloosbaar
- Een garantiefonds is een betere waarborg voor de cliënten dat zij geen schade zullen leiden bij oneigenlijk gebruik van een gerechtsdeurwaarder van de kwaliteitsrekening(en)
- Het is wenselijk dat elke overmaking van een kwaliteitsrekening van twee (electronische) handtekeningen van gerechtsdeurwaarders is voorzien
- Door de druk op de tarieven en de concurrentie neemt binnen gerechtsdeurwaarderskantoren de kans op oneigenlijk gebruik van de gelden op de kwaliteitsrekening(en) toe
- De aan een maximum gebonden voorschotbedragen, die in het kader van uit te voeren ambtsverrichtingen door opdrachtgevers worden verstrekt wordt veelal als te laag ervaren
- In het geval van periodieke uitkeringen van geïnde gelden ten behoeve van - veelal institutionele - opdrachtgevers worden afspraken schriftelijk vastgelegd
- De administratie van de kwaliteitsrekening(en) vergt te veel tijd
- De kosten die de gerechtsdeurwaarder voor cliënten maakt en zijn eigen honorarium dienen niet via de kwaliteitsrekening verrekend te worden
- De positie van de rechthebbenden op de derdengelden is met huidige regelgeving rond de kwaliteitsrekening voldoende geborgd

V56A1_1 (76) Saldo op de kwaliteitsrekening: 31 december 2004: €

V56A1_2 (77) Saldo op de kwaliteitsrekening: 31 maart 2005: €

V56A1_3 (78) Saldo op de kwaliteitsrekening: 30 juni 2005: €

V56A1_4 (79) Saldo op de kwaliteitsrekening: 30 september 2005: €

V56A2 (80) Is dit een algemene of bijzondere kwaliteitsrekening?

- 1 algemeen
- 2 bijzonder

V56A3@ (81) Welke transacties lopen over deze rekening?

V56B1_1 (82) Saldo op de kwaliteitsrekening: 31 december 2004: €
 V56B1_2 (83) Saldo op de kwaliteitsrekening: 31 maart 2005: €
 V56B1_3 (84) Saldo op de kwaliteitsrekening: 30 juni 2005: €
 V56B1_4 (85) Saldo op de kwaliteitsrekening: 30 september 2005: €

V56B2 (86) Is dit een algemene of bijzondere kwaliteitsrekening?

- 1 algemeen
- 2 bijzonder

V56B3@ (87) Welke transacties lopen over deze rekening?

V56C1_1 (88) Saldo op de kwaliteitsrekening: 31 december 2004: €
 V56C1_2 (89) Saldo op de kwaliteitsrekening: 31 maart 2005: €
 V56C1_3 (90) Saldo op de kwaliteitsrekening: 30 juni 2005: €
 V56C1_4 (91) Saldo op de kwaliteitsrekening: 30 september 2005: €

V56C2 (92) Is dit een algemene of bijzondere kwaliteitsrekening?

- 1 algemeen
- 2 bijzonder

V56C3@ (93) Welke transacties lopen over deze rekening?

V56D1_1 (94) Saldo op de kwaliteitsrekening: 31 december 2004: €
 V56D1_2 (95) Saldo op de kwaliteitsrekening: 31 maart 2005: €
 V56D1_3 (96) Saldo op de kwaliteitsrekening: 30 juni 2005: €
 V56D1_4 (97) Saldo op de kwaliteitsrekening: 30 september 2005: €

V56D2 (98) Is dit een algemene of bijzondere kwaliteitsrekening?

- 1 algemeen
- 2 bijzonder

V56D3@ (99) Welke transacties lopen over deze rekening?

V56E1_1 (115) Saldo op de kwaliteitsrekening: 31 december 2004: €
 V56E1_2 (116) Saldo op de kwaliteitsrekening: 31 maart 2005: €
 V56E1_3 (117) Saldo op de kwaliteitsrekening: 30 juni 2005: €
 V56E1_4 (118) Saldo op de kwaliteitsrekening: 30 september 2005: €

V56E2 (119) Is dit een algemene of bijzondere kwaliteitsrekening?

- 1 algemeen
- 2 bijzonder

V56E3@ (120) Welke transacties lopen over deze rekening?

V57_1 (100) Gemiddelde bedrag kwaliteitsrekening 1: €
 V57_2 (101) Gemiddelde bedrag kwaliteitsrekening 2: €
 V57_3 (102) Gemiddelde bedrag kwaliteitsrekening 3: €
 V57_4 (103) Gemiddelde bedrag kwaliteitsrekening 4: €
 V57_5 (104) Gemiddelde bedrag kwaliteitsrekening 5: €

V58_1 (105) Hoogste bedrag €
 V58_2 (106) Hoogste bedrag €
 V58_3 (107) Hoogste bedrag €
 V58_4 (108) Hoogste bedrag €
 V58_5 (109) Hoogste bedrag €

V59_1 (110) Kleinste bedrag €
 V59_2 (111) Kleinste bedrag €
 V59_3 (112) Kleinste bedrag €
 V59_4 (113) Kleinste bedrag €
 V59_5 (114) Kleinste bedrag €

- V60_1 (121) 53. Hoeveel stortingen heeft u de afgelopen 12 maanden op uw belangrijkste kwaliteitsrekeningen ontvangen? kwaliteitsrekening 1:
- V60_2 (122) 53. Hoeveel stortingen heeft u de afgelopen 12 maanden op uw belangrijkste kwaliteitsrekeningen ontvangen? kwaliteitsrekening 2:
- V60_3 (123) 53. Hoeveel stortingen heeft u de afgelopen 12 maanden op uw belangrijkste kwaliteitsrekeningen ontvangen? kwaliteitsrekening 3:
- V60_4 (124) 53. Hoeveel stortingen heeft u de afgelopen 12 maanden op uw belangrijkste kwaliteitsrekeningen ontvangen? kwaliteitsrekening 4:
- V60_5 (125) 53. Hoeveel stortingen heeft u de afgelopen 12 maanden op uw belangrijkste kwaliteitsrekeningen ontvangen? kwaliteitsrekening 5:
- V54_1 (126) 54. Wat is ongeveer het aandeel van de gelden uit de ambtelijke praktijk en van de gelden uit de incassopraktijk op uw kwaliteitsrekeningen?
- Gelden ambtelijke verrichtingen: %
- V54_2 (127) 54. Wat is ongeveer het aandeel van de gelden uit de ambtelijke praktijk en van de gelden uit de incassopraktijk op uw kwaliteitsrekeningen?
- Gelden uit de incassopraktijk: %
- V61 (128) 55. Heeft u een aparte administratieve procedure voor het beheer van uw kwaliteitsrekeningen?
- 1 Ja
2 Neen
- V62 (129) 56. Hoeveel nieuwe kwaliteitsrekeningen heeft u de afgelopen 18 maanden geopend?
- V63#01 (130) 57. Wie heeft op uw kantoor deze nieuwe kwaliteitsrekeningen geopend? Weet niet
- 0 Niet gekozen
1 Gekozen
- V63@ (131) 57. Wie heeft op uw kantoor deze nieuwe kwaliteitsrekeningen geopend?
- V64 (132) 58. Hoeveel kwaliteitsrekeningen heeft u de afgelopen 18 maanden beëindigd?
- V65 (133) 59. Stuurt u debiteuren/schuldenaren twee rekeningen met twee verschillende rekeningnummers? (Eén rekening voor de derdengelden die op de kwaliteitsrekening gestort moeten worden en één rekening voor uw kosten en uw honorarium)
- 1 Ja
2 Neen
3 Alleen op verzoek van een klant Anders, namelijk
- V65@ (134) 59. Stuurt u debiteuren/schuldenaren twee rekeningen met twee verschillende rekeningnummers? (Eén rekening voor de derdengelden die op de kwaliteitsrekening gestort moeten worden en één rekening voor uw kosten en uw honorarium)

V66 (135) 60. Met welke frequentie boekt u verrekeningen van opdrachtgevers over van uw kwaliteitsrekening(en) naar uw eigen zakelijke rekening?

- 1 nooit
- 2 incidenteel
- 3 eens per jaar
- 4 eens per kwartaal
- 5 eens per maand
- 6 eens per week
- 7 dagelijks

V68 (136) 61. Maakt u bij overboekingen van de kwaliteitsrekening gebruik van een fysieke of een elektronische handtekening?

- 1 fysiek
- 2 elektronisch
- 3 beide vormen komen voor

V69@ (137) Ten slotte komen er nog enkele vragen over u en uw kantoor 62. Hoe zou uw kantoor typeren (tbv indeling gespecialiseerde kantoren of algemene kantoren)?

V70 (138) 63. Hoeveel gerechtsdeurwaarders werken momenteel bij uw kantoor?

V71 (139) 64. Hoeveel medewerkers (niet gerechtsdeurwaarders) zijn momenteel bij uw kantoor werkzaam?

V72 (140) 65. Bent u een gerechtsdeurwaarderskantoor of een gecombineerd gerechtsdeurwaarders en incassokantoor?

- 1 Gerechtsdeurwaarderskantoor
- 2 Gecombineerd deurwaarders- en incassokantoor

V73 (141) 66. Vormt uw kantoor een kostenmaatschap met andere dienstverleners?

- 1 Ja
- 2 Neen

V74 (142) 67. Hoe ontwikkelt uw omzet zich in de afgelopen twaalf maanden?

- 1 Toename
- 2 Stabiel
- 3 Afname

V76 (143) 68. Bent u tevreden over uw bedrijfsresultaten ?

- 1 Zeer tevreden
- 2 Tevreden
- 3 Tevreden noch ontevreden
- 4 Ontevreden
- 5 Zeer ontevreden

V77 (144) Wat is uw leeftijd?

V78A (145) Dag
V78B (146) Maand
V78C (147) Jaar

V71a (148) 71. Was dit een bestaande of nieuwe standplaats?

- 1 Bestaand
- 2 Nieuw

V80 (149) 72. Wat is uw positie en functie in het kantoor?

- 1 Gerechtsdeurwaarder/maat
 - 2 Gerechtsdeurwaarder/werknemer
 - 3 Kandidaat-gerechtsdeurwaarder
 - 4 Financieel directeur
 - 5 Hoofd administratie/boekhouder/controller
 - 6 Administratief medewerker
- Anders, namelijk.

V80@ (150) 72. Wat is uw positie en functie in het kantoor?

V81 (151) 73. Welke vraag heeft u gemist in het kader van de praktijk van de kwaliteitsrekeningen en de vigerende regelgeving?

Bijlage 2b Vragenlijst advocaten

Vragen met een @ in het vraagnummer zijn open vragen. De respondenten hebben in eigen woorden antwoord gegeven op de vraag. De antwoorden zijn door de onderzoekers achteraf gerubriceerd. Bij vragen met een # moest de respondent een keuze maken.

V001 (5) 1. Beschikt u over één of meer derdenrekeningen? (n.b. het gaat hier zowel om derdenrekeningen in eigen beheer als om derdenrekeningen in beheer bij een Stichting Derdengelden)

- 1 Ja
- 2 Nee

V002A (6) 2a. Over hoeveel derdenrekeningen heeft u de beschikking?

V002B@ (7) 2b. Waarom heeft u geen derdenrekening?

V002C@ (8) 2c. Hoe administreert u de gelden die u van derden ontvangt?

V003_1 (9) 3. Betreft het algemene of bijzondere derdenrekeningen? (N.b. voorbeelden van bijzondere derdenrekeningen zijn: een adresrekening, een rekening voor specifieke transacties of een rekening ten name van specifieke partijen) Aantal algemene

V003_2 (10) 3. Betreft het algemene of bijzondere derdenrekeningen? (N.b. voorbeelden van bijzondere derdenrekeningen zijn: een adresrekening, een rekening voor specifieke transacties of een rekening ten name van specifieke partijen) Aantal specifieke

V005@ (11) 5. Wat is de reden dat u een of meerdere algemene derdengeldenrekeningen heeft?

V006@ (12) 6. Wat is de reden dat u een of meerdere bijzondere derdengeldenrekeningen heeft?

V007 (13) 7. Heeft u of heeft uw kantoor een eigen Stichting Derdengelden of deelt u de Stichting Derdengelden met andere kantoren?

- 1 Eigen Stichting Derdengelden
- 2 Stichting Derdengelden gedeeld met andere kantoren (paraplustichting)
- 3 Wij hebben geen Stichting Derdengelden en wij beheren geen derdengelden

V008 (14) 8. Hoeveel advocaten zijn gemachtigd om betalingen te verrichten op de derdenrekeningen?

- 1 Twee
- 2 Drie
- 3 Vier
- 4 Vijf of meer

V009 (15) 9. Zijn alle advocaten die tekeningsbevoegd zijn ook werkzaam binnen uw kantoor?

- 1 Ja
- 2 Deels
- 3 Neen

V010@ (16) 10. Wat is voor u de essentie van een derdengeldenrekening?

V011@ (17) 11. Wat vindt u makkelijk van de derdengeldenrekening(en)?

- V012@ (18) 12. Wat vindt u ongemakkelijk aan de derdengeldenrekening(en)?
- V013 (19) 13. Komt het voor dat uw cliënten geld bestemd voor derden storten op een andere rekening dan een derdenrekening?
- 1 Neen
2 Ja
- V014 (20) 14. Hoe vaak komt het voor dat uw cliënten geld bestemd voor derden storten op een andere rekening dan een derdenrekening?
- 1 Eén of meerdere keren per week
2 Eén of meerdere keren per maand
3 Eén of meerdere keren per kwartaal
4 Eén of meerdere keren per jaar
5 Hoogst incidenteel
Anders, namelijk
- V014@ (21) 14. Hoe vaak komt het voor dat uw cliënten geld bestemd voor derden storten op een andere rekening dan een derdenrekening?
- V015@ (22) 15. Wat zijn over het algemeen de oorzaken dat uw cliënten geld bestemd voor derden storten op een andere rekening dan een derdenrekening?
- V016@ (23) 16. Wat doet u als geld van uw cliënten bestemd voor derden op een zakelijke rekening wordt gestort en niet op de derdenrekening?
- V017 (24) 17. Kennen uw cliënten een zakelijke rekening van uw kantoor of enkel en alleen de derdenrekening?
- 1 Zakelijke rekening
2 Derdengeldenrekening
3 Beide soorten rekeningen
- V018@ (25) 18. Op welke wijze kennen uw cliënten een zakelijke rekening van uw kantoor en niet de rekening van de derdengelden?
- V019 (26) 19. Hoe weet u zeker dat op de derdenrekeningen het saldo altijd voldoende is om alle vorderingen te kunnen voldoen?
- 1 Wij weten dat niet altijd zeker
2 Onze administratie zorgt daar voor
3 Het bestuur van de Stichting Derdengelden controleert dat na
4 Wij controleren wekelijks het saldo en de openstaande vorder
5 Wij controleren maandelijks het saldo en de openstaande vorder
6 Wij controleren per kwartaal het saldo en de openstaande vorder
7 Wij controleren jaarlijks het saldo en de openstaande vorder
8 Wij houden een ruime marge eigen geld aan op de derdengelden Andres, namelijk.
- V019@ (27) 19. Hoe weet u zeker dat op de derdenrekeningen het saldo altijd voldoende is om alle vorderingen te kunnen voldoen?
- V020 (28) 20. Komt het wel eens voor dat het saldo op uw derdenrekening(en) lager is dan de openstaande vorderingen van rechthebbende derden?
- 1 Ja
2 Neen
- V021@ (29) 21. Hoe weet u dat het saldo op uw derdenrekening(en) lager is dan de openstaande vorderingen?

- V022@ (30) 22. Wat is in de advocatuur de meest voorkomende oorzaak dat het saldo op de derdenrekening soms ontoereikend is?
- V023 (31) 23. Hoe vaak wordt per jaar beslag gelegd ten laste van één of meer derdenrekeningen?
- V024 (32) 24. Heeft u aan uw derdenrekening(en) een spaarrekening gekoppeld om meer renteopbrengsten te hebben over uw derdengelden?
 1 Ja
 2 Neen
- V025 (33) 25. Rekent u de bankkosten van de derdenrekening(en) - niet de kosten van een telefonische overboeking - door aan uw cliënten?
 1 Ja
 2 Neen
- V026 (34) 26. Verrekent u de renteopbrengsten op uw derdenrekening(en) met uw cliënten?
 1 Neen
 2 Soms
 3 Ja
- V027 (35) 27. Maakt u over de verrekening of niet-verrekening van de renteopbrengsten op uw derdenrekening(en) een schriftelijke afspraak met uw cliënten?
 1 Neen
 2 Ja
 3 Zonder tegenbericht gaat de klant hiermee akkoord
28. Kunt u drie voordelen noemen van de bestaande regelgeving rond de Stichting Derdengeldenrekening in de advocatuur?
- V028_1 (36) voordeel 1.
 V028_2 (37) voordeel 2.
 V028_3 (38) voordeel 3.
29. Kunt u drie nadelen noemen van de bestaande regelgeving rond de Stichting Derdengeldenrekeningen in de advocatuur?
- V029_1 (39) nadeel 1.
 V029_2 (40) nadeel 2.
 V029_3 (41) nadeel 3.
- V030 (42) 30. Acht u de regelgeving rond de kwaliteitsrekeningen in het notariaat en bij de gerechtsdeurwaarders een betere garantie tegen misbruik van derdengelden dan de bestaande regeling in de advocatuur?
 1 Ja
 2 Neen
- V030A@ (44) 30a. Waarom ?
- V031 (45) 31. Wie fiatteert bij de Stichting Derdengelden een betaling vanaf een derdenrekening?
 1 Niemand, de financiële afdeling/boekhouder is gemandateerd o
 2 Eén van de advocaten die tekeningsbevoegd is
 3 Minimaal beide advocaten die tekeningsbevoegd zijn
 4 De externe accountant
 5 Een daartoe gemachtigde medewerker bij de bank
 6 De financieel directeur (niet advocaat)
- V031@ (46) Anders, namelijk

V032 (47) 32. Vraagt de tweede advocaat die een betaling moet fiatteren altijd waarvoor de betaling dient en vraagt hij naar de achterliggende stukken ?

- 1 Ja
- 2 Incidenteel
- 3 Steekproefsgewijs
- 4 Nooit
- 5 Nooit, het beheer van de derdengelden door de stichting is gebaseerd op vertrouwen

V032@ (48) Anders, namelijk

V033 (49) 33. Op welke wijze is de tweede handtekening meestal geregeld ?

- 1 De tweede handtekening wordt fysiek opgehaald
2. Voor de tweede handtekening zijn vooraf al een aantal betalingsbewijzen getekend
3. De tweede handtekening is gemandateerd aan iemand van de administratie
- 4 De advocaten die tekeningsbevoegd zijn beschikken over elkaars paswoorden en codes ten behoeve van elektronische overboekingen
- 5 De tekeningsbevoegde advocaten hebben elkaars handtekening elektronisch
- 6 De tekeningsbevoegde advocaten hebben een stempel van elkaars handtekening

V033@ (50) Anders, namelijk

V034 (51) 34. Wat is gemiddeld de doorlooptijd in dagen voordat de tweede handtekening is gezet?

- 1 Binnen één dag
- 2 Binnen twee dagen
- 3 Binnen drie dagen
- 4 Binnen vier dagen
- 5 Vijf dagen of meer

V035@ (52) 35. Hoe wordt de tweede handtekening geregeld als één van de gemachtigde over de derdenrekening op vakantie is?

V036 (53) 36. Heeft u in de afgelopen vijf jaar van de Orde wel eens een opmerking gehad over de tenaamstelling van de derdenrekeningen?

- 1 Neen
- Ja, namelijk

V036@ (54) 36. Heeft u in de afgelopen vijf jaar van de Orde wel eens een opmerking gehad over de tenaamstelling van de derdenrekeningen?

V037 (55) 37. Heeft u in de afgelopen vijf jaar van de Orde wel eens een opmerking gehad over het saldo op één van de derdenrekeningen?

- 1 Neen
- Ja, namelijk

V037@ (56) 37. Heeft u in de afgelopen vijf jaar van de Orde wel eens een opmerking gehad over het saldo op één van de derdenrekeningen?

V038 (57) 38. Heeft uw accountant in de afgelopen drie jaar wel eens een opmerking gemaakt over uw financiële administratie van de derdengeldenrekening(en)?

- 1 Neen
- Ja, namelijk

V038@ (58) 38. Heeft uw accountant in de afgelopen drie jaar wel eens een opmerking gemaakt over uw financiële administratie van de derdengeldenrekening(en)?

V039 (59) 39. Heeft de deken in de afgelopen drie jaar wel eens een opmerking gemaakt over uw gebruik van derdengeldenrekening(en)?

1 Neen

Ja, namelijk

V039@ (60) 39. Heeft de deken in de afgelopen drie jaar wel eens een opmerking gemaakt over uw gebruik van derdengeldenrekening(en)?

V040_40 (61) Er komen nu een paar stellingen. U kunt aangeven of u het met de stelling eens bent of niet. Als u geen (duidelijke) mening hebt kruist u aan 'noch eens noch oneens'.

1 eens

2 eens noch oneens

3 oneens

- Elk incident rond een derdengeldenrekening in de advocatuur is rampzalig voor het imago van de advocatuur
- De Boekhoudverordening die betrekking heeft over het beheer van derdengelden moet aangescherpt worden
- De Stichting Derdengelden is onmisbaar voor het behoud van de reputatie van de advocatuur
- Misbruik van derdengeldenrekeningen door beroepsbeoefenaars is niet uit te sluiten
- Het financiële toezicht van de Orde is een wassen neus
- Het financiële toezicht van de Orde dient frequenter plaats te vinden
- Het financiële toezicht op de Stichting Derdengelden is disproportioneel
- Het financiële toezicht op de Stichting Derdengelden is ineffectief
- De Orde moet de bevoegdheid krijgen om onverwacht bij elke advocaat en elk advocatenkantoor binnen te vallen om de derdengeldenrekeningen te controleren
- De administratieve lasten voor de Stichting Derdengelden zijn verwaarloosbaar
- Een garantiefonds is een betere waarborg voor de cliënten dat zij geen schade zullen leiden bij oneigenlijk gebruik van een advocaat van de derdengeldenrekening(en)
- De vereiste tweede (electronische) handtekening voor een overmaking vanaf de derdengeldenrekeningen(en) werpt géén drempel op tegen oneigenlijk gebruik van de derdengeldenrekening(en)
- Door de druk op de tarieven en de concurrentie neemt binnen de advocatuur de kans toe op oneigenlijke gebruik van de derdengeldenrekening(en)
- De administratie van de derdengeldenrekening(en) vergt te veel tijd
- De kosten die de advocaat voor cliënten maakt en zijn eigen honorarium dienen niet via de derdengeldenrekening verrekend te worden
- De positie van de rechthebbenden op de derdengelden is met huidige regelgeving rond de derdengeldenrekening(en) voldoende geborgd

Wat is het saldo op uw derdengeldenrekening op de volgende vier dagen:

V056A1_1 (77) 31 december 2004: €
 V056A1_2 (78) 31 maart 2005: €
 V056A1_3 (79) 30 juni 2005: €
 V056A1_4 (80) 30 september 2005: €

V056A2 (81) Is dit een algemene of bijzondere derdengeldenrekening?

1 algemeen
 2 bijzonder

V056A3@ (82) Welke transacties lopen over deze rekening?

Wat is het saldo op uw derdengeldenrekening op de volgende vier dagen:

V056B1_1 (83) 31 december 2004: €
 V056B1_2 (84) 31 maart 2005: €
 V056B1_3 (85) 30 juni 2005: €
 V056B1_4 (86) 30 september 2005: €

V056B2 (87) Is dit een algemene of bijzondere derdengeldenrekening?

1 algemeen
 2 bijzonder

V056B3@ (88) Welke transacties lopen over deze rekening?

Wat is het saldo op uw derdengeldenrekening op de volgende vier dagen:

V056C1_1 (89) 31 december 2004: €
 V056C1_2 (90) 31 maart 2005: €
 V056C1_3 (91) 30 juni 2005: €
 V056C1_4 (92) 30 september 2005: €

V056C2 (93) Is dit een algemene of bijzondere derdengeldenrekening?

1 algemeen
 2 bijzonder

V056C3@ (94) Welke transacties lopen over deze rekening?

Wat is het saldo op uw derdengeldenrekening op de volgende vier dagen:

V056D1_1 (95) 31 december 2004: €
 V056D1_2 (96) 31 maart 2005: €
 V056D1_3 (97) 30 juni 2005: €
 V056D1_4 (98) 30 september 2005: €

V056D2 (99) Is dit een algemene of bijzondere derdengeldenrekening?

1 algemeen
 2 bijzonder

V056D3@ (100) Welke transacties lopen over deze rekening?

Wat is het saldo op uw derdengeldenrekening op de volgende vier dagen:

V056E1_1 (101) 31 december 2004: €
 V056E1_2 (102) 31 maart 2005: €
 V056E1_3 (103) 30 juni 2005: €
 V056E1_4 (104) 30 september 2005: €

V056E2 (105) Is dit een algemene of bijzondere derdengeldenrekening?

- 1 algemeen
- 2 bijzonder

V056E3@ (106) Welke transacties lopen over deze rekening?

V057_1 (107) Gemiddelde bedrag derdengeldenrekening 1: €
 V057_2 (108) Gemiddelde bedrag derdengeldenrekening 2: €
 V057_3 (109) Gemiddelde bedrag derdengeldenrekening 3: €
 V057_4 (110) Gemiddelde bedrag derdengeldenrekening 4: €
 V057_5 (111) Gemiddelde bedrag derdengeldenrekening 5: €

V058_1 (112) Hoogste bedrag €
 V058_2 (113) Hoogste bedrag €
 V058_3 (114) Hoogste bedrag €
 V058_4 (115) Hoogste bedrag €
 V058_5 (116) Hoogste bedrag €

V059_1 (117) Kleinste bedrag €
 V059_2 (118) Kleinste bedrag €
 V059_3 (119) Kleinste bedrag €
 V059_4 (120) Kleinste bedrag €
 V059_5 (121) Kleinste bedrag €

60. Hoeveel stortingen heeft u de laatste 12 maanden op uw belangrijkste derdengeldenrekeningen ontvangen?

V060_1 (122) derdengeldenrekening 1:
 V060_2 (123) derdengeldenrekening 2:
 V060_3 (124) derdengeldenrekening 3:
 V060_4 (125) derdengeldenrekening 4:
 V060_5 (126) derdengeldenrekening 5:

V061 (127) 61. Heeft uw een aparte administratieve procedure voor het beheer van uw derdengeldenrekeningen?

- 1 Ja
- 2 Neen

V062 (128) 62. Hoeveel nieuwe derdengeldenrekeningen heeft u de afgelopen 18 maanden geopend?

V063_01 (129) 63. Wie op uw kantoor heeft deze nieuwe derdengeldenrekeningen geopend?

V063@ (130) 63. Wie op uw kantoor heeft deze nieuwe derdengeldenrekeningen geopend?

V064 (131) 64. Hoeveel derdengeldenrekeningen heeft u de afgelopen 18 maanden beëindigd?

V065 (132) 65. Stuurt u uw cliënten twee rekeningen met twee verschillende rekeningnummers? (Eén rekening voor de derdengelden en één rekening voor uw kosten en uw honorarium)

- 1 Ja
- 2 Neen
- 3 Alleen op verzoek van een klant Anders, namelijk

V065@ (133) 65. Stuurt u uw cliënten twee rekeningen met twee verschillende rekeningnummers? (Eén rekening voor de derdengelden en één rekening voor uw kosten en uw honorarium)

V066 (134) 66. Met welke frequentie boekt u gemiddeld uw eigen opbrengsten die op de derdengeldenrekening(en) terecht komen naar uw eigen rekening(en)?

- 1 nooit
- 2 incidenteel
- 3 eens per jaar
- 4 eens per kwartaal
- 5 eens per maand
- 6 eens per week
- 7 dagelijks

V067 (135) 67. Stimuleert u dat uw cliënten hun transacties onderling verrekenen buiten uw derdengeldenrekeningen om?

- 1 ja
- 2 neen

V068 (136) 68. Maakt u bij overboekingen van de kwaliteitsrekening gebruik van een fysieke of een elektronische handtekening?

- 1 fysiek
- 2 elektronisch
- 3 beide vormen komen voor

V069_01 (137) Ten slotte wil ik u nog enkele vragen stellen over u en uw kantoor. Hoe zou u uw kantoor typeren (tbv indeling gespecialiseerde kantoren of algemene kantoren)?

V069@ (138) Ten slotte wil ik u nog enkele vragen stellen over u en uw kantoor 69. Hoe zou u uw kantoor typeren (tbv indeling gespecialiseerde kantoren of algemene kantoren)?

V070 (139) 70. Hoeveel advocaten werken momenteel bij uw kantoor?

V071 (140) 71. Hoeveel medewerkers (niet advocaten) zijn momenteel bij uw kantoor werkzaam?

V072 (141) 72. Is uw kantoor een advocatenkantoor of een gecombineerd kantoor met notarissen en advocaten?

- 1 Advocatenkantoor
- 2 Gecombineerd kantoor

V073 (142) 73. Vormt uw kantoor een kostenmaatschap met andere dienstverleners?

- 1 Ja
- 2 Neen

V074 (143) 74. Hoe ontwikkelt uw omzet zich in de afgelopen twaalf maanden?

- 1 Toename
- 2 Stabiel
- 3 Afname

V075 (144) 75. Moet u tariefconcessies doen om cliënten te behouden?

- 1 Neen
- 2 Incidenteel/soms
- 3 Ja

V076 (145) 76. Bent u tevreden over uw bedrijfsresultaten?

- 1 Zeer tevreden
- 2 Tevreden
- 3 Tevreden noch ontevreden
- 4 Ontevreden
- 5 Zeer ontevreden

V077 (146) Wat is uw leeftijd?

V079@ (150) 79. In welk arrondissement bent u werkzaam?

V080 (151) 80. Wat is positie en functie in het kantoor?

- 1 Advocaat/maat
- 2 Advocaat/werknemer
- 3 Financieel directeur
- 4 Hoofd administratie/boekhouder/controller
- 5 Administratief medewerker Anders, namelijk

V080@ (152) 80. Wat is positie en functie in het kantoor?

V081 (153) 81. Welke vraag heeft u gemist in het kader van de praktijk van de derdengeldenrekeningen en de vigerende regelgeving?

- 2 Geen vraag gemist @Anders

V081@ (154) 81. Welke vraag heeft u gemist in het kader van de praktijk van de derdengeldenrekeningen en de vigerende regelgeving?

Bijlage 2c Vragenlijst notarissen

Vragen met een @ in het vraagnummer zijn open vragen. De respondenten hebben in eigen woorden antwoord gegeven op de vraag. De antwoorden zijn door de onderzoekers achteraf gerubriceerd. Bij vragen met een # moest de respondent een keuze maken.

V01 (7) 1. Beschikt u over één of meerdere kwaliteitsrekeningen?

- 1 Ja
- 2 Nee

V02A (8) 2a. Over hoeveel kwaliteitsrekeningen beschikt u?

V02B (9) 2b. Betreft het een algemene of bijzondere derdengeldenrekening?

- 1 Algemeen
- 2 Bijzonder

V02B@ (10) 2c. Waarom beschikt u niet over een kwaliteitsrekening?

V02C@ (11) 2d. Hoe administreert u de gelden die u van derden ontvangt?

V03 (12) 2e. Onderscheidt u algemene en bijzondere kwaliteitsrekeningen? (N.b. voorbeelden van bijzondere kwaliteitsrekeningen zijn: een adresrekening, een rekening voor specifieke transacties of een rekening ten name van specifieke cliënten.)

- 1 Ja
- 2 Neen

V03_1 (13) 2f. Hoeveel algemene en hoeveel bijzondere kwaliteitsrekeningen zijn dit? (N.b. voorbeelden van bijzondere kwaliteitsrekeningen zijn: een adresrekening, een rekening voor specifieke transacties of een rekening ten name van specifieke cliënten.) Algemene kwaliteitsrekeningen.

V03_2 (14) 2f. Hoeveel algemene en hoeveel bijzondere kwaliteitsrekeningen zijn dit? (N.b. voorbeelden van bijzondere kwaliteitsrekeningen zijn: een adresrekening, een rekening voor specifieke transacties of een rekening ten name van specifieke cliënten.) Bijzondere kwaliteitsrekeningen

V05@ (15) 4. Wat is de reden dat u een of meerdere algemene kwaliteitsrekeningen heeft?

V06@ (16) 5. Wat is de reden dat u een of meerdere bijzondere kwaliteitsrekeningen heeft?

V10@ (17) 6. Wat is voor u de essentie van een kwaliteitsrekening?

V11@ (18) 7. Wat vindt u makkelijk van de kwaliteitsrekening (en)?

V12@ (19) 8. Wat vindt u ongemakkelijk aan de kwaliteitsrekening(en)?

V13 (20) 9. Komt het voor dat uw cliënten geld dat bestemd is voor derden storten op een andere rekening dan uw kwaliteitsrekening?

- 1 Neen
- 2 Ja

- V14 (21) 10. Hoe vaak komt het voor dat uw cliënten geld voor derden storten op een andere rekening dan uw kwaliteitsrekening?
- 1 Eén of meerdere keren per week
 - 2 Eén of meerdere keren per maand
 - 3 Eén of meerdere keren per kwartaal
 - 4 Eén of meerdere keren per jaar
 - 5 Hoogst incidenteel Anders, namelijk
- V14@ (22) 10. Hoe vaak komt het voor dat uw cliënten geld voor derden storten op een andere rekening dan uw kwaliteitsrekening?
- V11#01 (23) 11. Wat zijn over het algemeen de oorzaken dat uw cliënten geld voor derden storten op een andere rekening dan
- 0 Niet gekozen
 - 1 Gekozen
- V15@ (24) 11. Wat zijn over het algemeen de oorzaken dat uw cliënten geld voor derden storten op een andere rekening dan uw kwaliteitsrekening?
- V12#01 (25) 12. Wat doet u als geld van uw cliënten per abuis op een zakelijke rekening terecht komt en niet op één van de
- 0 Niet gekozen
 - 1 Gekozen
- V16@ (26) 12. Wat doet u als geld van uw cliënten per abuis op een zakelijke rekening terecht komt en niet op één van de kwaliteitsrekeningen?
- V17 (27) 13. Kennen uw cliënten een zakelijke rekening van uw kantoor die geen kwaliteitsrekening is?
- 1 Neen
 - 2 Ja
- V14#01 (28) 14. Op welke wijze kennen uw cliënten een zakelijke rekening van uw kantoor die géén kwaliteitsrekening is? We
- 0 Niet gekozen
 - 1 Gekozen
- V18@ (29) 14. Op welke wijze kennen uw cliënten een zakelijke rekening van uw kantoor die géén kwaliteitsrekening is?
- V15#01 (30) 15. Hoe weet u zeker dat op de kwaliteitsrekening het saldo altijd voldoende is om alle vorderingen te kunnen voldoen? (meerdere antwoorden mogelijk)
- 1 Wij weten dat niet altijd zeker
 - 2 Onze administratie zorgt daar voor
 - 3 Wij controleren dat wekelijks
 - 4 Wij controleren dat maandelijks
 - 5 Wij controleren dat per kwartaal
 - 6 Wij controleren dat jaarlijks
 - 7 Wij houden een ruime marge eigen geld aan op de kwaliteitsrekening
- V20 (39) 16. Komt het wel eens voor dat het saldo op uw kwaliteitsrekening(en) lager is dan de openstaande vorderingen van rechthebbende derden?
- 1 Ja
 - 2 Neen

- V22#01 (40) 17. Wat is in het notariaat de meest voorkomende oorzaak dat het saldo op de kwaliteitsrekening soms ontoereikend is?
- 0 Niet gekozen
 - 1 Gekozen
- V22@ (41) 17. Wat is in het notariaat de meest voorkomende oorzaak dat het saldo op de kwaliteitsrekening soms ontoereikend is?
- V23 (42) 18. Hoe vaak wordt per jaar beslag gelegd op een kwaliteitsrekening?
- V24 (43) 19. Heeft u aan uw kwaliteitsrekening(en) een spaarrekening gekoppeld om meer renteopbrengsten te hebben over uw derdengelden?
- 1 Ja
 - 2 Neen
- V25 (44) 20. Rekent u de bankkosten van de kwaliteitsrekening(en) - niet de kosten van een telefonische overboeking - door aan uw cliënten?
- 1 Ja
 - 2 Neen
- V26 (45) 21. Verrekent u de renteopbrengsten op uw kwaliteitsrekening(en) met uw cliënten?
- 1 Neen
 - 2 Soms
 - 3 Ja
- V27 (46) 22. Maakt u over het verrekenen van de renteopbrengsten op uw kwaliteitsrekening(en) een schriftelijke afspraak met uw cliënten?
- 1 Neen
 - 2 Ja
 - 3 Zonder tegenbericht gaat de klant hiermee akkoord (contractv
- V28_1 (47) 23. Kunt u drie voordelen noemen van de bestaande regelgeving rond kwaliteitsrekeningen in het notariaat? 1.
- V28_2 (48) 23. Kunt u drie voordelen noemen van de bestaande regelgeving rond kwaliteitsrekeningen in het notariaat? 2.
- V28_3 (49) 23. Kunt u drie voordelen noemen van de bestaande regelgeving rond kwaliteitsrekeningen in het notariaat? 3.
- V29_1 (50) 24. Kunt u drie nadelen noemen van de bestaande regelgeving rond kwaliteitsrekeningen in het notariaat? 1.
- V29_2 (51) 24. Kunt u drie nadelen noemen van de bestaande regelgeving rond kwaliteitsrekeningen in het notariaat? 2.
- V29_3 (52) 24. Kunt u drie nadelen noemen van de bestaande regelgeving rond kwaliteitsrekeningen in het notariaat? 3.
- V25a (53) 25. Acht u een aparte Stichting Derdengelden - zoals verplicht is de advocatuur, waarbij voor elke transactie twee handtekeningen nodig zijn - een betere garantie tegen misbruik van derdengelden dan de bestaande regeling in het notariaat?
- 1 Ja
 - 2 Neen
- V30A@ (55) 25a. Waarom ?

V31 (56) 26. Wie fiatteert bij u een betaling vanaf een kwaliteitsrekening?

- 1 Niemand, de financiële afdeling/boekhouder is gemandateerd o
- 2 De externe accountant
- 3 Een hiertoe gemachtigde medewerker van de bank
- 4 De financieel directeur (niet notaris of kandidaat-notaris)
- 5 Eén van de notarissen
- 6 Eén van de kandidaat-notarissen
- 7 Een daartoe gemachtigde bankmedewerker

V27a (57) Wanneer vond de laatste intensieve audit plaats?

V36 (58) 28. Heeft u in de afgelopen vijf jaar van het BFT wel eens een opmerking gehad over de tenaamstelling van één van de kwaliteitsrekeningen?

- 1 Neen Ja, namelijk

V36@ (59) 28. Heeft u in de afgelopen vijf jaar van het BFT wel eens een opmerking gehad over de tenaamstelling van één van de kwaliteitsrekeningen?

V37 (60) 29. Heeft u in de afgelopen vijf jaar van het BFT wel eens een opmerking gehad over het saldo op één van de kwaliteitsrekeningen?

- 1 Neen Ja, namelijk

V37@ (61) 29. Heeft u in de afgelopen vijf jaar van het BFT wel eens een opmerking gehad over het saldo op één van de kwaliteitsrekeningen?

V38 (62) 30. Heeft uw accountant in de afgelopen drie jaar wel eens een opmerking gemaakt over uw financiële administratie m.b.t. de kwaliteitsrekening(en)?

- 1 Neen Ja, namelijk

V38@ (63) 30. Heeft uw accountant in de afgelopen drie jaar wel eens een opmerking gemaakt over uw financiële administratie m.b.t. de kwaliteitsrekening(en)?

V40_40 (64) Er komen nu een paar stellingen. U kunt aangeven of u het met de stelling eens bent of niet. Als u geen (duidelijke) mening hebt kruist u aan 'noch eens noch oneens'.

- 1 eens
- 2 eens noch oneens
- 3 oneens

- Elk incident rond kwaliteitsrekeningen in het notariaat is rampzalig voor het imago van het notariaat.
- De regelgeving rond kwaliteitsrekeningen moet aangescherpt worden.
- Kwaliteitsrekeningen zijn onmisbaar voor het behoud van de reputatie van het notariaat.
- Misbruik van kwaliteitsrekeningen door beroepsbeoefenaren is niet uit te sluiten.
- Het financiële toezicht van het BFT is een wassen neus.
- Het financiële toezicht van het BFT dient frequenter plaats te vinden.
- Het financiële toezicht op de kwaliteitsrekeningen is disproportioneel.
- Het BFT moet de bevoegdheid krijgen om onverwacht bij elk notariskantoor binnen te vallen om de kwaliteitsrekeningen te controleren.
- De Kamer van Toezicht in mijn arrondissement is over het algemeen te licht in haar tuchtrechtelijke maatregelen ivm de kwaliteitsrekening.
- De administratieve lasten van kwaliteitsrekeningen zijn verwaarloosbaar.
- Een garantiefonds is een betere waarborg voor de cliënten dat zij geen schade zullen leiden bij oneigenlijk gebruik van een notaris van de kwaliteitsrekening(en).
- Het is wenselijk dat elke overmaking van een kwaliteitsrekening van twee (elektronische) handtekeningen van notarissen of kandidaat-notarissen is voorzien.
- Door de druk op de tarieven en de concurrentie neemt binnen het notariaat de kans op oneigenlijk gebruik van de gelden op de kwaliteitsrekening(en) toe.
- De administratie van de kwaliteitsrekening(en) vergt te veel tijd.

- De kosten die de notaris voor cliënten maakt en zijn eigen honorarium dienen niet via de kwaliteitsrekening verrekend te worden.
- De positie van de rechthebbenden op de derdengelden is met huidige regelgeving rond de kwaliteitsrekening voldoende geborgd.

Wat was het saldo op de kwaliteitsrekening 1 op de volgende data?

V56A1_1 (80)	31 december 2004: €
V56A1_2 (81)	31 maart 2005: €
V56A1_3 (82)	30 juni 2005: €
V56A1_4 (83)	30 september 2005: €

V56A2 (84) Is dit een algemene of bijzondere kwaliteitsrekening?

- 1 algemeen
- 2 bijzonder

V56A3@ (85) Welke transacties lopen over deze rekening?

Wat was het saldo op de kwaliteitsrekening 2 op de volgende data?

V56B1_1 (86)	31 december 2004: €
V56B1_2 (87)	31 maart 2005: €
V56B1_3 (88)	30 juni 2005: €
V56B1_4 (89)	30 september 2005: €

V56B2 (90) Is dit een algemene of bijzondere kwaliteitsrekening?

- 1 algemeen
- 2 bijzonder

V56B3@ (91) Welke transacties lopen over deze rekening?

Wat was het saldo op kwaliteitsrekening 3 op de volgende data?

V56C1_1 (92)	31 december 2004:
V56C1_2 (93)	31 maart 2005:
V56C1_3 (94)	30 juni 2005:
V56C1_4 (95)	30 september 2005:

V56C2 (96) Is dit een algemene of bijzondere kwaliteitsrekening?

- 1 algemeen
- 2 bijzonder

V56C3@ (97) Welke transacties lopen over deze rekening?

Wat was het saldo op kwaliteitsrekening 4 op de volgende data?

V56D1_1 (98)	31 december 2004:
V56D1_2 (99)	31 maart 2005:
V56D1_3 (100)	30 juni 2005:
V56D1_4 (101)	30 september 2005:

V56D2 (102) Is dit een algemene of bijzondere kwaliteitsrekening?

- 1 algemeen
- 2 bijzonder

V56D3@ (103) Welke transacties lopen over deze rekening?

Wat was het saldo op kwaliteitsrekening 5 op de volgende data?

V56E1_1 (104) 31 december 2004:
 V56E1_2 (105) 31 maart 2005:
 V56E1_3 (106) 30 juni 2005:
 V56E1_4 (107) 30 september 2005:

V56E2 (108) Is dit een algemene of bijzondere kwaliteitsrekening?

1 algemeen
 2 bijzonder

V56E3@ (109) Welke transacties lopen over deze rekening?

V57_1 (110) Gemiddelde bedrag kwaliteitsrekening 1:
 V57_2 (111) Gemiddelde bedrag kwaliteitsrekening 2:
 V57_3 (112) Gemiddelde bedrag kwaliteitsrekening 3:
 V57_4 (113) Gemiddelde bedrag kwaliteitsrekening 4:
 V57_5 (114) Gemiddelde bedrag kwaliteitsrekening 5:

V58_1 (115) hoogste bedrag
 V58_2 (116) hoogste bedrag
 V58_3 (117) hoogste bedrag
 V58_4 (118) hoogste bedrag
 V58_5 (119) hoogste bedrag

V59_1 (120) kleinste bedrag
 V59_2 (121) kleinste bedrag
 V59_3 (122) kleinste bedrag
 V59_4 (123) kleinste bedrag
 V59_5 (124) kleinste bedrag

50. Hoeveel stortingen heeft u de afgelopen 12 maanden op uw belangrijkste kwaliteitsrekeningen ontvangen ?:

V60_1 (125) kwaliteitsrekening 1:
 V60_2 (126) kwaliteitsrekening 2:
 V60_3 (127) kwaliteitsrekening 3:
 V60_4 (128) kwaliteitsrekening 4:
 V60_5 (129) kwaliteitsrekening 5:

V61 (130) 51. Heeft uw een aparte administratieve procedure voor het beheer van uw kwaliteitsrekeningen?

1 Ja
 2 Neen

V62 (131) 52. Hoeveel nieuwe kwaliteitsrekeningen heeft u tussen 1 januari 2004 en 1 juli 2005 geopend (afgelopen 18 maanden)?

V63@ (132) 53. Wie op uw kantoor heeft deze nieuwe kwaliteitsrekeningen geopend?

V64 (133) 54. Hoeveel kwaliteitsrekeningen heeft u tussen 1 januari 2004 en 1 juli 2005 beëindigd (afgelopen 18 maanden)?

V65 (134) 55. Stuurt u uw cliënten twee rekeningen met twee verschillende rekeningnummers? (één rekening voor de derdengelden en één rekening voor uw kosten en uw honorarium)

1 Ja
 2 Neen
 3 Alleen op verzoek van een klant Anders, namelijk

V65@ (135) 55. Stuurt u uw cliënten twee rekeningen met twee verschillende rekeningnummers? (één rekening voor de derdengelden en één rekening voor uw kosten en uw honorarium)

V66 (136) 56. Met welke frequentie boekt u gemiddeld uw eigen opbrengsten die op de kwaliteitsrekening(en) terecht komen over naar uw eigen zakelijke rekening?

- 1 nooit
- 2 incidenteel
- 3 eens per jaar
- 4 eens per kwartaal
- 5 eens per maand
- 6 eens per week
- 7 dagelijks

V68 (137) 57. Maakt u bij overboekingen van de kwaliteitsrekening gebruik van een fysieke of een elektronische handtekening?

- 1 fysiek
- 2 elektronisch
- 3 beide vormen komen voor

V69@ (138) Ten slotte volgen er nog enkele vragen over u en uw kantoor. 58. Hoe zou uw kantoor typeren (tbv indeling gespecialiseerde kantoren of algemene kantoren)?

V70 (139) 59. Hoeveel notarissen en kandidaat-notarissen werken momenteel bij uw kantoor?

V71 (140) 60. Hoeveel medewerkers (niet notarissen of kandidaat-notarissen) zijn momenteel bij uw kantoor werkzaam?

V61a (141) 61. Hoeveel aktes passeren gemiddeld per maand in uw kantoor?

V72 (142) 62. Is uw kantoor een notariskantoor of een gecombineerd kantoor met notarissen en advocaten?

- 1 Notariskantoor
- 2 Gecombineerd kantoor

V73 (143) 63. Vormt uw kantoor een kostenmaatschap met andere dienstverleners?

- 1 Ja
- 2 Neen

V74 (144) 64. Hoe ontwikkelt uw omzet zich in de afgelopen twaalf maanden?

- 1 Toename
- 2 Stabiel
- 3 Afname

V75 (145) 65. Moet u tariefconcessies doen om cliënten te behouden?

- 1 Neen
- 2 Incidenteel/soms
- 3 Ja

V76 (146) 66. Bent u tevreden over uw bedrijfsresultaten?

- 1 Zeer tevreden
- 2 Tevreden
- 3 Tevreden noch ontevreden
- 4 Ontevreden
- 5 Zeer ontevreden

V77 (147) Wat is uw leeftijd?

V71a (151) 69. Was dit een bestaande of nieuwe standplaats?

- 1 Bestaand
- 2 Nieuw

V80 (152) 70. Wat is uw positie en functie in het kantoor?

- 1 Notaris/maat
- 2 Notaris/werknemer
- 3 Kandidaatnotaris
- 4 Financieel directeur
- 5 Hoofd administratie/boekhouder/controller
- 6 Administratief medewerker Anders, namelijk

V80@ (153) 70. Wat is uw positie en functie in het kantoor?

V81 (154) 71. Welke vraag heeft u gemist in het kader van de praktijk van de kwaliteitsrekeningen en de vigerende regelgeving?

Bijlage 3 Geraadpleegde bronnen

Geïnterviewde personen

- A.E.R. Blok, Bureau Financieel Toezicht
- J. J. van Hees, advocaat en hoogleraar, De Brauw Blackstone Westbroek
- J.A.M. Janssens, Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie
- F.J.M. van der Meer, Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders
- P.J.M. von Schmidt auf Altenstadt, advocaat, Houthoff Buruma
- W. Snijders, hoogleraar, oud vice-president Hoge Raad, oud-regeringscommissaris NBW
- D. de Snoo, Nederlandse Orde van Advocaten
- M.H.J. Veldhuis, notaris, notariskantoor mr. M.H.J. Veldhuis
- E.J. van der Vlis, ministerie van Justitie
- K.M. Weisfelt, Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders.

Geraadpleegde literatuur

- 'Administratieverordening gerechtdeurwaarders'
- 'Boekhoudverordening 1998' (incl. modelovereenkomsten), Staatscourant 1998, nr. 207, p.50
- 'Declareren onder de kostprijs', R. Holtman, Notariaat Magazine, januari 2005, nr. 1, blz. 23
- 'Eerste Trendrapportage Notariaat; toegankelijkheid, continuïteit, kwaliteit en integriteit van het notariaat', M. ter Voert, M. van Ewijk, 2004
- 'Evaluatie Boekhoudverordening 1998', Research voor Beleid, Leiden, 2003
- 'Falend Financieel inzicht', W.L. Nolke, Notariaat Magazine, september 2005, nr. 9, blz. 18 en 19;
- 'Falend Financieel toezicht', R. Holtman, Notariaat Magazine, september 2005, nr. 9,
- 'Falend tuchtrecht? Nee', E. van den Emster, Notariaat Magazine, oktober 2005, nr. 10, blz. 34, 35
- 'Falend financieel toezicht deel III', R. Holtman, Notariaat Magazine, november 2005, nr. 11, blz. 34, 35
- 'Gerechtsdeurwaarderswet'
- 'Jaarverslagen Bureau Financieel Toezicht 2003, 2004 en 2005', BFT
- 'Klachtenbeleid Gerechtsdeurwaarders', BFT, 2004
- 'Klachtenbeleid Notariaat', BFT, 2003.
- 'Oud-KNB-voorzitters: financieel wanbeheer strenger straffen', J. de Gruiter, Notariaat Magazine, februari 2006, nr. 16, blz. 16-19.
- 'Toezicht', BFT, eerste jaargang, nummer 1, augustus 2005
- 'Toezicht notariaat', Werkgroep toezicht notariaat Ministerie van Justitie en KNB, Ministerie van Justitie, 1999.

- 'Regeling rente bijzondere rekeningen gerechtdeurwaarders', Staatscourant 12 juli 2001, nr. 133, p. 12
- 'Verordening tot wijziging van artikel 1 van de Boekhoudverordening en enige bijlagen', Staatscourant 14 juli 2000, nr. 134, p.29
- 'Verslag vierde kwartaal 2005 sector financieel toezicht', BFT, 2006
- 'Vrijstellingsregeling Wet toezicht kredietwezen 1992', Staatscourant 27 juni 2002, nr. 120, p.12
- www.kbvg.nl, website Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders
- www.notaris.nl, website Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie
- www.advocatenorde.nl, website Nederlandse Orde van Advocaten
- Wet op het Notarisambt

Bijlage 4 Stellingen over derdenrekening

De onderzoekers hebben de antwoorden op de stellingen van een normatief oordeel voorzien. Soms was een antwoord 'goed' als men het eens was met een stelling (bijvoorbeeld: elk incident rond derdenrekeningen is rampzalig). Op andere stellingen was het antwoord 'goed' als men het oneens was (bijvoorbeeld: het financiële toezicht is een wassen neus). Antwoorden van de beroepsbeoefenaren zijn 'goed' als zij aansluiten bij de beoogde doelen van de derdenrekeningen, als het oordeel over de regelgeving positief is of als het financiële toezicht effectief en weinig belastend gevonden wordt.

Stellingen	'Goede' antwoorden	notaris 247	gerechtsdeurw. 134	advocaat 243	totaal 624
<i>Stellingen over de administratie:</i>					
- Periodieke uitkeringen geïnde derdengelden schriftelijk vastgelegd	eens		67%		67%
- De administratieve lasten zijn verwaarloosbaar	eens	45%	34%	37%	39%
- Administratie vergt te veel tijd	oneens	62%	46%	44%	51%
<i>Stelling over bevoorschotting:</i>					
- Maximumgrens voorschotbedragen te laag	oneens		21%		21%
<i>Stellingen over imago:</i>					
- Elk incident rond derdenrekening rampzalig voor imago	eens	75%	72%	56%	66%
- Regelgeving moet aangescherpt worden	oneens	42%	40%	56%	48%
- Derdenrekening onmisbaar voor behoud reputatie	eens	83%	77%	49%	67%
- Misbruik door beroepsbeoefenaren is niet uit te sluiten	oneens	9%	13%	8%	9%
- Garantiefonds is betere waarborg cliënten bij oneigenlijk gebruik	oneens	43%	44%	31%	38%
- Tweede handtekening géén drempel tegen oneigenlijk gebruik	oneens			28%	28%
- Door concurrentie neemt kans op oneigenlijk gebruik toe	oneens	34%	29%	55%	42%
- Positie rechthebbenden voldoende geborgd	eens	75%	68%	55%	65%
<i>Stelling over het verrekenen van kosten:</i>					
- Kosten niet via derdenrekening verrekenen	eens	19%	17%	49%	31%
<i>Stellingen over het toezicht:</i>					
- Financiële toezicht is wassen neus	oneens	67%	60%	29%	49%
- Financiële toezicht dient frequenter plaats te vinden	oneens	30%	38%	36%	34%
- Financiële toezicht is disproportioneel	oneens	39%	46%	35%	39%
- Financiële toezicht is ineffectief	oneens			25%	25%
- Toezichthouder is te licht in tuchtrechtelijke maatregelen	oneens	16%			16%
- Toezichthouder bevoegdheid om onverwacht te controleren	oneens	21%	28%	48%	34%

De 'goede' antwoorden op de stellingen zijn samengevoegd tot de volgende percentages positieve oordelen per beroepsgroep over de administratieve lasten samenhangend met de derdenrekeningen, over het imago in relatie met derdenrekeningen en over het financiële toezicht.

Stellingen	notaris	gerechtsdeurwaarders	advocaat	totaal
	247	134	243	624
<i>Gemiddeld positief oordeel over:</i>				
- Administratieve lasten	53%	48%	41%	47%
- Imago	48%	45%	43%	45%
- Toezicht	34%	43%	35%	36%
Totaal positief oordeel	44%	44%	40%	41%

Bron: Internetenquête derdenrekeningen

Bijlage 5 Betrouwbaarheidsmarges

In onderstaand overzicht is opgenomen op welke wijze de resultaten van de enquête geïnterpreteerd kunnen worden. Als bijvoorbeeld 80% van de respondenten van mening is dat derdenrekeningen onmisbaar zijn voor de reputatie van de beroepsgroep en vijftig respondenten hebben deze vraag beantwoord (n = 50) dan is met 95% betrouwbaarheid te zeggen dat in de hele populatie deze mening gedeeld wordt door tussen de 64% (ondergrens) en 96% (bovengrens) van de beroepsgroep. Als het aantal respondenten 300 is (n= 300) dan ligt met 95% betrouwbaarheid bij dezelfde 80%-uitkomst in de enquête de score in de populatie tussen de 77% en de 83%. Hoe groter de steekproef des te nauwkeuriger de resultaten zijn.

Uitkomsten in de enquête	Analysegroep n = 50		Analysegroep n = 150		Analysegroep n = 300	
	ondergrens	bovengrens	ondergrens	bovengrens	ondergrens	bovengrens
95%	86%	100%	92%	98%	93%	97%
80%	64%	96%	75%	85%	77%	83%
70%	51%	89%	64%	76%	67%	73%
60%	40%	80%	53%	67%	57%	63%
50%	30%	70%	43%	57%	47%	53%
40%	20%	60%	33%	47%	37%	43%
30%	11%	49%	24%	36%	27%	33%
20%	4%	36%	15%	25%	17%	23%
5%	0%	14%	2%	8%	3%	7%